

Sisukord

IV Teave

TEAVE EUROOPA LIIDU INSTITUTSIOONIDELT, ORGANITELT JA ASUTUSTELT

Euroopa Komisjon

2019/C 177/01	Euro vahetuskurss	1
2019/C 177/02	Komisjoni rakendusotsus, 14. mai 2019, millega avaldatakse <i>Euroopa Liidu Teatajas</i> taotlus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1151/2012 artiklis 53 osutatud olulise muudatuse heakskiitmiseks järgmise nimetuse tootespetsifikaadis „Banon“ (KPN)	2
2019/C 177/03	Komisjoni rakendusotsus, 14. mai 2019, mille kohaselt avaldatakse <i>Euroopa Liidu Teatajas</i> taotlus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1151/2012 artiklis 53 osutatud olulise muudatuse heakskiitmiseks järgmise nimetuse tootespetsifikaadis: „Beurre d’Isigny“ (KPN)	14

EUROOPA MAJANDUSPIIRKONDA KÄSITLEV TEAVE

EFTA järelevalveamet

2019/C 177/04	Kutse märkuste esitamiseks vastavalt järelevalveameti ja kohtu asutamise kohta sõlmitud EFTA riikide lepingu riigiabi käsitleva protokoll nr 3 I osa artikli 1 lõikele 2	27
---------------	--	----

V Teated

HALDUSMENETLUSED

Euroopa Personalivaliku Amet (EPSO)

2019/C 177/05	Teade avaliku konkursi korraldamise kohta	55
---------------	---	----

KONKURENTSIPOLIITIKA RAKENDAMISEGA SEOTUD MENETLUSED

Euroopa Komisjon

2019/C 177/06	Eelteatis koondumise kohta (juhtum M.9323 – RheinEnergie/SPIE/TanKE) — Võimalik lihtsustatud korras menetlemine ⁽¹⁾	56
2019/C 177/07	Eelteatis koondumise kohta (juhtum M.9328 – Platinum Equity Group / Multi-Color Corporation) — Võimalik lihtsustatud korras menetlemine ⁽¹⁾	58

⁽¹⁾ EMPs kohaldatav tekst

IV

(Teave)

TEAVE EUROOPA LIIDU INSTITUTSIOONIDELT, ORGANITELT JA ASUTUSTELT

EUROOPA KOMISJON

Euro vahetuskurss (¹)

22. mai 2019

(2019/C 177/01)

1 euro =

Valuuta	Kurss	Valuuta	Kurss
USD	USA dollar	CAD	Kanada dollar
	1,1171		1,4952
JPY	Jaapani jeen	HKD	Hongkongi dollar
	123,27		8,7692
DKK	Taani kroon	NZD	Uus-Meremaa dollar
	7,4680		1,7173
GBP	Inglise nael	SGD	Singapuri dollar
	0,88280		1,5399
SEK	Rootsi kroon	KRW	Korea vonn
	10,7600		1 329,30
CHF	Šveitsi frank	ZAR	Lõuna-Aafrika rand
	1,1252		16,0504
ISK	Islandi kroon	CNY	Hiina jüaan
	138,50		7,7108
NOK	Norra kroon	HRK	Horvaatia kuna
	9,7598		7,4260
BGN	Bulgaaria leev	IDR	Indoneesia ruupia
	1,9558		16 225,88
CZK	Tšehhi kroon	MYR	Malaisia ringit
	25,793		4,6756
HUF	Ungari forint	PHP	Filipiini peeso
	326,54		58,610
PLN	Poola zlott	RUB	Vene rubla
	4,3038		71,7625
RON	Rumeenia leu	THB	Tai baat
	4,7625		35,686
TRY	Türgi liir	BRL	Brasilia reaal
	6,8110		4,5163
AUD	Austraalia dollar	MXN	Mehhiko peeso
	1,6221		21,2345
		INR	India ruupia
			77,8600

⁽¹⁾ Allikas: EKP avaldatud viitekurs.

KOMISJONI RAKENDUSOTSUS,**14. mai 2019,****millega avaldatakse Euroopa Liidu Teatajas taotlus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1151/2012 artiklis 53 osutatud olulise muudatuse heakskiitmiseks järgmise nimetuse tootespetsifikaadis „Banon“ (KPN)**

(2019/C 177/02)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. novembri 2012. aasta määrust (EL) nr 1151/2012 põllumajandus-
toodete ja toidu kvaliteedikavade kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 50 lõike 2 punkti a koostoimes artikli 53 lõikega 2,

ning arvestades järgmist:

- (1) Prantsusmaa esitas vastavalt määruse (EL) nr 1151/2012 artikli 49 lõikele 4 taotluse olulise muudatuse heakskiitmiseks nimetuse „Banon“ (KPN) tootespetsifikaadis.
- (2) Vastavalt määruse (EL) nr 1151/2012 artiklile 50 vaatas komisjon kõnealuse taotluse läbi ja jõudis järeldusele, et see vastab nimetatud määruses sätestatud tingimustele.
- (3) Selleks et võimaldada vastulausete esitamist vastavalt määruse (EL) nr 1151/2012 artiklile 51, tuleb registreeritud nimetuse „Banon“ (KPN) tootespetsifikaadi olulise muudatuse heakskiitmise taotlus, nagu on osutatud komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 668/2014 ⁽²⁾ artikli 10 lõike 1 esimeses lõigus, koos muudetud koonddokumendi ja viitega tootespetsifikaadi avaldamisele avaldada Euroopa Liidu Teatajas,

ON TEINUD JÄRGMISE OTSUSE:

Ainus artikkel

Registreeritud nimetuse „Banon“ (KPN) tootespetsifikaadi olulise muudatuse heakskiitmise taotlus, nagu on osutatud komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 668/2014 artikli 10 lõike 1 esimeses lõigus, koos muudetud koonddokumendi ja viitega tootespetsifikaadi avaldamisele on esitatud käesoleva otsuse lisas.

Vastavalt määruse (EL) nr 1151/2012 artiklile 51 annab käesoleva otsuse avaldamine õiguse esitada vastuväiteid käesoleva artikli esimeses lõigus osutatud muudatuse suhtes kolmekuulise tähtaja jooksul alates käesoleva otsuse avaldamise kuupäevast Euroopa Liidu Teatajas.

Brüssel, 14. mai 2019

*Komisjoni nimel**komisjoni liige*

Phil HOGAN

⁽¹⁾ ELT L 343, 14.12.2012, lk 1.⁽²⁾ Komisjoni 13. juuni 2014. aasta rakendusmäärus (EL) nr 668/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1151/2012 (põllumajandustoodete ja toidu kvaliteedikavade kohta) rakenduseeskirjad (ELT L 179, 19.6.2014, lk 36).

LISA

KAITSTUD PÄRITOLUNIMETUSE / KAITSTUD GEOGRAAFILISE TÄHISE TOOTESPETSIFIKAADI OLULISE MUUDATUSE
HEAKSKIITMISE TAOTLUS**Muudatuse heakskiitmise taotlemine kooskõlas määruse (EL) nr 1151/2012 artikli 53 lõike 2 esimese lõiguga.****„Banon“****ELi nr: PDO-FR-0290-AM02 – 10.1.2018****KPN (X) KGT ()****1. Taotlejate rühm ja õigustatud huvi**

Nimi: Syndicat Interprofessionnel de Défense et de Promotion du Banon

Aadress:

570, Avenue de la libération

04100 Manosque

FRANCE

Tel +33 492874755

Faks +33 492727313

E-post: v.enjalbert@mre-paca.fr

Rühma kuuluvad piima tootjad, piima töötledajad ja juustumeistrid, seega on rühm pädev esitama tootespetsifikaadi muutmise taotlust.

2. Liikmesriik või kolmas riik

Prantsusmaa

3. Tootespetsifikaadi osa, mida muutmise hõlmab— Toote nimetus— Toote kirjeldus— Geograafiline piirkond— Päritolutõend— Tootmismeetod— Seos piirkonnaga— Märgistus— Muu: kontrolliasutuste ja taotlejate rühma kontaktandmete ajakohastamine, riiklikud nõuded**4. Muudatus(t)e liik**— Registreeritud KPNI või KGT tootespetsifikaadi muudatus, mis on määruse (EL) nr 1151/2012 artikli 53 lõike 2 kolmanda lõigu kohaselt oluline— Sellise registreeritud KPNI või KGT tootespetsifikaadi muudatus, mille koonddokumenti (või sellega võrdväärset) ei ole avaldatud ja mida ei käsitleta määruse (EL) nr 1151/2012 artikli 53 lõike 2 kolmanda lõigu kohaselt väikese muudatusena**5. Muudatus(ed)****5.1. Toote nimetus**

Osas „Toote nimetus“ on järgmine säte:

„Käesolevas tootespetsifikaadis määratletud kaitstud päritolunimetus on: „Banon““

asendatud järgmisega:

„Banon“

Välja on jäetud järgmine lõik:

„Juustu „Banon“ nimetus tuleneb Alpes-de-Haute-Provence'i departemangus asuva Banoni kommuuni nimest, see paik on juba keskajast tuntud laatade ja kauplemise kohana.“

Kaitstud päritolunimetusega toote nimetust tootespetsifikaadi selles osas peetakse piisavaks.

5.2. Toote kirjeldus

Lause „Selle koorik lehtede all on kreemjas kollane“ on asendatud lausega „Selle koorik lehtede all on kreemjaskollane või kuldpruun“.

Lehtede all oleva kooriku värvust „kreemjaskollane“ on täiendatud sõnadega „või kuldpruun“, mis võimaldab toodet paremini iseloomustada.

Lisatud on järgmine lõik:

„Tegemist on juustuga, mida iseloomustavad loomadele, eeskätt kitsedele viitavad lõhna- ja maitseüansid, millega kaasneb sageli ammoniaagi ja metsaaluse lõhn ning kergelt mõrkjas järelmaitse. Juustu konsistents on pehme ja suussulav“.

Need täpsustused pärinevad toote organoleptilise uurimiskomisjoni töödest.

Need muudatused on tehtud ka koonddokumenti.

5.3. Geograafiline piirkond

Osas „Geograafilise piirkonna määratlus“ on seoses geograafilise piirkonna teatavate kommuunide nimede muutumisega ajakohastatud geograafilist piirkonda moodustavate kommuunide loetelu. Piirkonna ulatust ei ole muudetud.

5.4. Päritolutõend

Talupidajatest ettevõtjate kohustus pidada sisseostetud piimakoguste registrit on välja jäetud, sest riiklikud eeskirjad ei võimalda neil piima sisse osta. See kohustus on samas säilitatud muude kui talupidajatest ettevõtjate jaoks.

5.5. Tootmismeetod

— Kitsede tõug

Välja on jäetud järgmine lõik:

„Kuni 31. detsembrini 2013 peab iga karja koosseisu kuuluvate lüpsikitsede tõug vähemalt 60 % ulatuses olema Communes provençales, Roves või Alpines või peab olema tegemist nende tõugude ristanditega.“

Järgmine lõik:

„Alates 1. jaanuarist 2014 peab Banoni juustu valmistamiseks kasutatav piim pärinema üksnes kitsedelt, kes kuuluvad tõugu Communes provençales, Roves või Alpines, või nende tõugude ristamise teel saadud kitsedelt“

on asendatud järgmisega:

„Juustu „Banon“ valmistamiseks kasutatav piim peab pärinema üksnes kitsedelt, kes kuuluvad tõugu Communes provençales, Roves või Alpines, või nende tõugude ristamise teel saadud kitsedelt.“

Tootespetsifikaadis esitatud tähtajad on välja jäetud, sest need on möödunud.

Need sätted on välja jäetud ka kokkuvõttest.

— Karjatamise minimaalne kestus ja minimaalne periood, mille kestel kitsed peavad sööda saama karjamaalt

Järgmine lõik:

„Kitsi tuleb korrapäraselt karjatada piirkonna karjatamisaladel ja karjamaadel vähemalt 210 päeva aastas.“

on asendatud järgmisega:

„Kitsi tuleb korrapäraselt karjatada geograafilise piirkonna karjatamisaladel ja karjamaadel vähemalt 210 päeva aastas.“

Mõiste „geograafiline piirkond“ (*aire géographique*) on täpsem kui „piirkond“ (*zone*) ja hõlbustab kontrollimist.

See muudatus on tehtud ka koonddokumenti.

Järgmised sätted:

„Vähemalt nelja kuu kestel aastas peavad kitsed saama oma põhilise sööda karjamaalt.“

ning

„Kitsi tuleb korrapäraselt karjatada geograafilise piirkonna karjatamisaladel ja karjamaadel vähemalt 210 päeva aastas.“

on ühel korral välja jäetud.

Karjatamise minimaalne kestus ja minimaalne periood, mille kestel kitsed peavad sööda saama karjamaalt, mida on tootespetsifikaadis esitatud kaks korda, on ühel korral välja jäetud, et vältida kordamist.

Need muudatused on tehtud ka koonddokumenti.

— Lisaks antava sööda piiramine

Lause

„Lisaks antava sööda (kuivsööt ja söödalisandid) kogus on piiratud aastaste ja igapäevaste piirmääradega“

on välja jäetud, kuna see ei lisa midagi tootespetsifikaadis juba osutatud maksimaalsetele väärtustele.

See muudatus on tehtud ka koonddokumenti.

— Täiendav söödaratsioon

Lisatud on mõiste „või teraviljade kõrvalsaadused“, et mitte välistada sööta, mille märgisel on täpsustatud, et see sisaldab teravilja või teraviljade kõrvalsaadusi.

See muudatus on tehtud ka koonddokumenti.

— Väljastpoolt geograafilist piirkonda pärineva sööda ostmise piiramine

Lause „Samuti on piiratud sööda juurdeostmine väljastpoolt määratletud geograafilist piirkonda“ on välja jäetud, sest ilma sihtväärtuseta ei ole see tegelik piirang. Lisaks sellele on väljastpoolt geograafilist piirkonda pärineva sööda juurdeostmine piiratud juba kehtiva tootespetsifikaadi järgmise sättega:

„Kitsedele antava väljastpoolt määratletud geograafilist piirkonda pärineva sööda ja kuivatatud lutserni kogus ei tohi ületada kogumassi 250 kilogrammi täiskasvanud kitse kohta aastas.“

See säte on samuti jäetud välja koonddokumendist.

— Kuivatatud lutserni päevaratsiooni jaotamisviis

Järgmine säte:

„Kitsedele antava kuivatatud lutserni kogumass ei tohi ületada 400 grammi täiskasvanud kitse kohta päevas, mis on jaotatud vähemalt kahele söötmiskorrale, ning 60 kilogrammi ühe täiskasvanud kitse kohta aastas.“

on asendatud järgmisega:

„Kuivatatud lutserni kogumass ei tohi ületada 400 grammi täiskasvanud kitse kohta päevas ning 60 kilogrammi täiskasvanud kitse kohta aastas.“

Kohustus anda kuivatatud lutserni kaks korda päevas on välja jäetud, sest antavad väikesed kogused ei põhjenda seda ettevaatusabinõu (see nõue kehtestati seoses sellega, et liiga suur lämmastikukogus võib põhjustada rasket ainevahetushaigust alkaloosi.)

See muudatus on tehtud ka koonddokumenti.

— Keelatud sööt

Järgmine lõik:

„Söödaks on keelatud anda silo, heinapallides säilitatud heina, ristõielisi taimi ning muid taimi ja seemneid, mis võivad anda piimale ebameeldiva maitse.“

on asendatud järgmisega:

„Söödaks on keelatud anda silo, heinapallides säilitatud heina ja ristõielisi taimi.“

Lauseosa „ning muid taimi ja seemneid, mis võivad anda piimale ebameeldiva maitse“ ei ole piisavalt täpne, et võimaldada kontrollimist ning on seetõttu välja jäetud.

See muudatus on tehtud ka koonddokumenti.

— GMOde keelamise lisamine

Lisatakse järgmine lõik:

„Loomade söödas on lubatud üksnes taimed, ühendtooted ja täiendsööt, mis ei ole saadud transgeensetest toodetest. Transgeensete taimekultuuride kasvatamine on keelatud kogu KPN toote „Banon“ jaoks piima tootva põllumajandusliku majapidamise territooriumil. See keeld kehtib kõikide taimeliikide puhul, mida on võimalik kasutada põllumajanduslikus majapidamises olevate loomade söödana või mis võivad söödaks antavaid taimi mõjutada.“

See säte võimaldab säilitada ühelt poolt traditsioonilise sööda ja teiselt poolt traditsioonilised kariloomadele sööda andmise meetodid.

See säte on samuti lisatud koonddokumenti.

— Sööda päritolu

Koonddokumenti lisatakse järgmine lõik: „Sööda päritolu puhul tuleb seoses geograafilise piirkonna looduslike teguritega arvestada, et kontsentreeritud sööda tootmine on keeruline ja põhisööda tootmine piiratud. Kontsentreeritud sööda päritolu ei ole täpsustatud, see võib pärineda väljastpoolt geograafilist piirkonda. Põhiratsioon pärineb peaaesjalikult geograafilisest piirkonnast, kuid kitsedele võib anda ka väljastpoolt geograafilist piirkonda pärit heina. Kontsentreeritud sööda koguse ja väljastpoolt geograafilist piirkonda pärit heina koguse piiramine tagavad, et suurem osa söödast pärineb geograafilisest piirkonnast. Kogused, mis võivad pärineda väljastpoolt geograafilist piirkonda ühe kitse kohta aastas, on järgmised:

— 250 kg sööda ja kuivatatud lutserni kogumassist, st ligikaudu 213 kg kuivainet (190 kg sööta kuivainesisaldusega 84 % vastab 160 kg-le kuivainele ja 60 kg kuivatatud lutserni keskmise kuivainesisaldusega 89 % vastab 53 kg-le kuivainele).

— 250 kg väljastpoolt geograafilist piirkonda pärinevat kontsentreeritud sööta (vastab kogumassile 270 kg) ühe kitse kohta aastas.

Arvestades ühe kitse aastaseks söödavajaduseks 1 100 kg, moodustab geograafilisest piirkonnast pärineva sööda osakaal seega vähemalt 58 % (väljendatuna kuivaines).“

Selle lisamine koonddokumenti võimaldab näidata, et suurem osa kitsede söödast pärineb geograafilisest piirkonnast. See sööt ei saa pärineda täies ulatuses geograafilisest piirkonnast looduslike tegurite tõttu, mida on kirjeldatud punktis „Seos piirkonnaga“.

— Laabiga kalgendamise temperatuur ja ajavahemik kuni kalgendamiseni

Järgmine lõik:

„Igasugune piima töötlemine füüsiliselt või keemiliselt on keelatud, välja arvatud piima filtreerimine makroskoopilise võõrolluse eemaldamiseks, jahutamine temperatuuril üle 0 °C säilitamiseks ning piima soojendamine kuni 35 °C enne laabiga kalgendamist.“

on asendatud järgmisega:

„Igasugune piima töötlemine füüsiliselt või keemiliselt on keelatud, välja arvatud piima filtreerimine makroskoopilise võõrolluse eemaldamiseks, jahutamine temperatuuril üle 0 °C säilitamiseks ning piima soojendamine enne laabiga kalgendamist.“

Kuivõrd kalgendamise temperatuurivahemik on 28. novembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1211/2013 kohaselt registreeritud tootespetsifikaadis täpselt määratletud (29–35 °C) ja kuna kasutatav piim on kitse toorpiim, on piima soojendamise temperatuur välja jäetud, sest selle esitamine ei ole vajalik: tegemist on piima soojendamisega kalgendamise etapi jaoks (mille temperatuur on juba määratletud).

Järgmine säte:

„Meiereides tuleb seda teha 4 tunni jooksul pärast piima kogumist.“

asendatakse järgmisega:

„Meiereides peab laabiga kalgendamine toimuma 18 tunni jooksul pärast piima saabumist juustukotta ja enne kogutud piima viimasele lüpsikorrale järgneva päeva keskpäeva.“

Kalgendamisele eelneva ajavahemiku kestust meiereide jaoks on muudetud, et võimaldada ettevõtjatel kohandada oma töökorraldust vastavalt piima kogumise kestusele ning arvestades kalgendamiseks kasutatavate väiksemate piimakogustega. Praegu kehtiv kogumissüsteem hõlmab piima kogumist öösi. Viimane lüpsitud piim kogutakse kell 2.30 ja see kalgendatakse täies ulatuses suures kalgendamisanumas (1 000 liitrit) alates kella 6.30-st. Seoses asjaomaste põllumajandusettevõtjate arvu vähenemisega ja väiksemate piimakogustega on soovitatav vähendada öist töötamist ja võimaldada alustada piima kalgendamist alates 8.00-st väikeste koguste kaupa (kalgendamisanuma suurus 80 l), mis võib pikendada toimingu kestust kuni keskpäevani.

— Vormimise etapp

Järgmine lõik:

„Kalgend asetatakse vormi kohe pärast vadaku nõrutamist. Juustud asetatakse vormidesse käsitsi. Jaotusseadme ja mitmest vormist koosneva süsteemi kasutamine on lubatud. Mehaaniline kalgendi vormidesse paigutamine ei ole lubatud.“

on asendatud järgmisega:

„Kalgend asetatakse vormi kohe pärast vadaku nõrutamist. Juustud asetatakse vormidesse käsitsi. Jaotusseadme ja mitmest vormist koosneva süsteemi kasutamine on lubatud, samuti on lubatud vormidesse paigutamise mehaaniliste abivahendite (kalgendusanuma tõstuk, konveier) kasutamine. Kalgendi vormidesse paigutamine täielikult mehaaniliselt ei ole lubatud, kalgendi mitmesse vormi jaotamisel on nõutav inimtöö.“

Selleks et ettevõtjad saaksid kohaneda uute tehnoloogiatega, on täpsustatud, et vormi asetamise etapil on lubatud kasutada mehaanilisi abivahendeid (kalgendamisanuma tõstuk, konveier), kuid kalgendi jaotamist vormidesse peavad tegema inimesed: kalgendi mehaaniline vormidesse paigutamine ei ole lubatud.

— Kuivatamise ja vormist väljavõtmise etapp

Järgmine lõik:

„Kuivatamisel peab temperatuur olema vähemalt 20 °C. Juust eemaldatakse vormidest 24 kuni 48 tundi pärast vormidesse panekut.“

on asendatud järgmisega:

„Nõrutamine toimub temperatuuril 20 °C ja peab kestma 18–48 tundi pärast vormidesse panekut. Alles pärast seda eemaldatakse juust vormidest. Seejärel toimub juustude kuivatamine ja lisakuivatamine temperatuuril mitte alla 13 °C vähemalt 24 tunni jooksul.“

Vastavalt oskusteabele on lisatud iga etapi kestus (nõrutamine 18–48 tundi, kuivatamine/lisakuivatamine vähemalt 24 tundi), samuti on lisatud lisakuivatamise temperatuur (vähemalt 13 °C), millega piiritletakse ettevõtjate toiminguid.

— Soolalahuses hoidmise kestus

Soolalahuses hoidmise kestus on välja jäetud, ettevõtjad võivad seda kohandada lähtuvalt kasutatava soolalahuse kontsentratsioonist, nii et saadakse sama tulemus.

— Laagerdumise etapp

Järgmine lõik:

„Laagerdumise etapp, mis kestab pärast laabiga kalgendamist vähemalt 15 päeva, toimub geograafilises piirkonnas ja hõlmab kaht osa:

- enne lehtedesse mähkimist laagerdub katmata juust 5 kuni 10 päeva temperatuuril vähemalt 8 °C. Selle etapi kestel peab juustu peale tekkima ühtlane väljakujunenud pindmine hallituskiht, juust peab olema kaetud kreemjasvalge õhukese koorikuga, juustumass peab olema pehme kuni südamikuni.
- Pärast lehtedesse mähkimist jäetakse juust laagerduma vähemalt 10 päevaks temperatuuril 8 kuni 14 °C. Niiskustase peab olema üle 80 %.“

on asendatud järgmisega:

„Laagerdumise etapp, mis kestab vähemalt 15 päeva pärast laabiga kalgendamist, hõlmab kaht osa:

- enne lehtedesse mähkimist laagerdub katmata juust 5–10 päeva temperatuuril vähemalt 8 °C. Selle etapi kestel peab juustu peale tekkima ühtlane väljakujunenud pindmine hallituskiht.
- Pärast lehtedesse mähkimist jäetakse juust laagerduma vähemalt 10 päevaks temperatuuril 8–14 °C. Selle etapi lõppedes peab juust olema kaetud õhukese kreemjasvalge või kuldpruuni koorikuga. Niiskustase peab olema üle 80 %.“

Viide geograafilisele piirkonnale on välja jäetud, kuna see ei ole tootespetsifikaadi selles osas vajalik. Kooriku kirjeldus on ümber paigutatud laagerdumise etapi kirjelduse järele ning see on viidud kooskõlla toote kirjeldusega. Juustumassi kirjeldus on välja jäetud, sest seda kriteeriumi, mis nõuab juustu lõikamist, selles etapis ei kontrollita.

Järgmine lõik:

„Juustu võib enne kastanilehtedesse mähkimist kasta veinist või viinamarjade pressimisjäädikdest valmistatud viinasse.“

on asendatud järgmisega:

„Juustu võib enne kastanilehtedesse mähkimist kasta veinist või viinamarjade pressimisjäädikdest valmistatud viinasse või aurutada juustu koos veinist või viinamarjade pressimisjäädikdest valmistatud viinaga.“

Lisaks võimalusele, et juustu võib kasta veinist või viinamarjade pressimisjäädikdest valmistatud viinasse, on lisatud ka võimalus aurutada juustu koos veinist või viinamarjade pressimisjäädikdest valmistatud viinaga, kuna need meetodid annavad samalaadseid tulemusi.

5.6. Seos geograafilise piirkonnaga

Osa „Üksikasjad, mis tõendavad seost geograafilise piirkonnaga“ on täielikult ümber kirjutatud, et tuua selgemalt välja seos juustu „Banon“ ja vastava geograafilise piirkonna vahel, ilma et sellega muudetakse seost piirkonnaga või jäetaks mingid tegurid välja. Selle muudatusega tuuakse eeskätt esile seos kitsekasvatust ja karjatamistava toetava vahemerelist tüüpi geograafilise keskkonna ning juustu valmistamiseks ja laagerdamiseks vajaliku eripärase oskusteabe vahel, mis on vajalik juustu „Banon“ valmistamiseks.

Esimeses osas kirjeldatakse „geograafilise piirkonna eripära“ ning tuuakse esile geograafilise piirkonna looduslikud ja inimtegurid, rõhutades kitsekasvatuse ja juustu valmistamise eripärast oskusteavet.

Teises osas kirjeldatakse „toote eripära“, tuues välja teatavad tegurid, mis on esitatud ka toote kirjelduses.

Viimases osas kirjeldatakse „põhjuslikku seost“, see tähendab looduslike ja inimtegurite ning toote koostoimeid.

KPN toote spetsifikaadis kirjeldatud seos on täies ulatuses esitatud ka koonddokumendi punktis 5.

5.7. Märgistus

Osas „Erieeskirjad märgistamise kohta“ on juustu kohta kasutatav mõiste „nimetus“ välja jäetud, kuna selles osas ja laiemalt kogu tootespetsifikaadis käsitletakse üksnes kaitstud päritolunimetusega juustusid, seega ei ole selle mõiste kasutamine vajalik.

See muudatus on tehtud ka koonddokumendi.

5.8. Muud muudatused

Osas „Taotlejate rühm“ on taotlejate rühma kontaktandmeid ajakohastatud.

Osas „Kontrolliasutuse kontaktandmed“ on ajakohastatud ametlike kontrolliasutuste nimetusi ja kontaktandmeid. Selles osas on esitatud järgmiste Prantsusmaa pädevate kontrolliasutuste kontaktandmed: riiklik päritolunimetuste instituut (Institut national de l'origine et de la qualité (INAO)) ning konkurentsi, tarbijakaitseküsimuste ja pettusevastase võitluse peadirektoraat (Direction générale de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes (DGCCRF)). Lisatud on, et sertifitseerimisasutuse nimetus ja kontaktandmed on esitatud INAO veebisaidil ja Euroopa Komisjoni andmebaasis.

Ajakohastatud on peamiste kontrollitavate punktide tabelit, võttes arvesse tehtud muudatust (maksimaalse soojendamistemperatuuri väljajätmine) ning kehtiva tootespetsifikaadi kohaselt on lisatud üks peamine kontrollitav punkt, mis on seotud piima liigiga (täistoorpiim, mille valgu- ja rasvasisaldust ei ole reguleeritud).

KOONDDOKUMENT

„Banon“

ELi nr: PDO-FR-0290-AM02 – 10.1.2018

KPN (X) KGT ()

1. Nimetus(ed)

„Banon“

2. Liikmesriik või kolmas riik

Prantsusmaa

3. Põllumajandustoote või toidu kirjeldus

3.1. Toote liik

Klass 1.3. Juust

3.2. Punktis 1 esitatud nimetusele vastava toote kirjeldus

Juust „Banon“ on rasvasest toorkitsepiimast valmistatud pehme juust. See saadakse kiire kalgendamise abil (laabiga kalgendamine). Laagerdub juust on mähitud pruunidesse kastanilehtedesse (on lehtedega täielikult kaetud), mis seotakse kokku naturaalsest raffiast paelaga, mis ümbritseb juustu 6–12 sektorina.

Pärast 15 päevast laagerdumist (sellest vähemalt 10 päeva lehtedesse mähituna) on juust „Banon“ ühtlase, kreemja, sametise ja elastse koostisega. Selle koorik lehtede all on kreemjaskollane või kuldpruun. Tegemist on juustuga, mida iseloomustavad loomadele, eeskätt kitsedele viitavad lõhna- ja maitsenüansid, millega kaasneb sageli ammoniaagi ja metsakõdu lõhn ning kergelt mõrkjas järelmaits. Juustu konsistents on pehme ja suussulav. Juustu läbimõõt koos lehtedega on 75–85 mm ja kõrgus 20–30 mm. Juustu „Banon“ netokaal ilma lehtedeta ja pärast laagerdumisaega on 90–110 grammi.

Juust sisaldab vähemalt 40 grammi kuivaineid 100 grammi juustu kohta ja pärast täielikku kuivatamist 40 grammi rasvaineid 100 grammi juustu kohta.

3.3. Sööt (üksnes loomse päritoluga toodete puhul) ja tooraine (üksnes töödeldud toodete puhul)

Kitsede põhisoöt pärineb peamiselt määratletud geograafilisest piirkonnast. Sööt koosneb üksnes looduslikel karjamaadel või karjatusaladel pidamisel saadavast rohust, liblikõielistest ja/või kõrrelistest taimedest ja/või looduslikest taimedest saadud kuivisöödast, mida on hoitud heades tingimustes.

Niipea kui ilmastikutingimused ja taimestiku kasvustaadium seda võimaldavad, tuleb kitsi pidada rohumaadel ja/või karjamaadel. Kitsi tuleb tavapäraselt karjata geograafilise piirkonna karjatamisaladel ja karjamaadel vähemalt 210 päeva aastas.

Kitsi karjatatakse:

- puude, põõsaste või rohttaimedega kaetud karjatusaladel, kus kasvavad looduslikud ühe- või mitmeaastased taimed;
- kohalikke taimeliike sisaldava taimestikuga püsikarjamaadel;
- kõrreliste või liblikõieliste taimedega või nii kõrreliste kui ka liblikõieliste taimedega karjamaadel.

Vähemalt 4 kuu kestel aastas peavad kitsed saama oma põhisooda peamiselt karjamaalt.

Ajavahemikul, mil kitsede põhisoöt peab pärinema peamiselt karjamaalt, ei või antava heina kogumass ületada 1,25 kg täiskasvanud kitse kohta päevas.

Antava heina kogus ei tohi ületada kogumassi 600 kg ühe täiskasvanud kitse kohta aastas.

Sõimesse pandavat haljassööta on lubatud anda üksnes 30 mittejärjestikusel päeval aastas.

Antava lisa sööda kogus ei tohi ületada kogumassi 800 grammi täiskasvanud kitse kohta päevas ning kogumassi 270 kilogrammi täiskasvanud kitse kohta aastas.

Aasta jooksul antav lisa sööt peab vähemalt 60 % ulatuses koosnema teraviljadest või teraviljade kõrvalsaadustest. Kuivatatud lutserni kogumass ei tohi ületada 400 grammi täiskasvanud kitse kohta päevas ning 60 kilogrammi täiskasvanud kitse kohta aastas.

Kitsedele antava väljastpoolt määratletud geograafilist piirkonda pärineva sööda ja kuivatatud lutserni kogus ei tohi ületada kogumassi 250 kilogrammi täiskasvanud kitse kohta aastas.

Söödaks on keelatud anda silo, heinapallides säilitatud heina ja ristõielisi taimi.

Loomade söödas on lubatud üksnes taimed ja täiendsööt, mis ei ole saadud transgeensetest toodetest. Transgeensete taimekultuuride kasvatamine on keelatud kogu KPNiiga toote „Banon“ jaoks piima tootva põllumajandusliku majapidamise territooriumil. See keeld kehtib kõikide taimeliikide puhul, mida on võimalik kasutada põllumajanduslikus majapidamises olevate loomade söödana või mis võivad söödaks antavaid taimi mõjutada.

Põllumajanduslikus majapidamises peab kitsekarja söödamaa suurus olema vähemalt 1 hektar looduslikku ja/või kultuurkarjamaad 8 kitse kohta ja 1 hektar karjatamisala 2 kitse kohta.

Sööda päritolu puhul tuleb seoses geograafilise piirkonna looduslike teguritega arvestada, et kontsentreeritud sööda tootmine on keeruline ja põhisooda tootmine on piiratud. Kontsentreeritud sööda päritolu ei ole täpsustatud, see võib pärineda väljastpoolt geograafilist piirkonda. Põhiratsioon pärineb peaaesjalikult geograafilisest piirkonnast, kuid kitsedele võib anda ka väljastpoolt geograafilist piirkonda pärinevat heina.

Kontsentreeritud sööda koguse ja väljastpoolt geograafilist piirkonda pärineva heina koguse piiramine tagavad, et suurem osa söödast pärineb geograafilisest piirkonnast.

Kogused, mis võivad pärineda väljastpoolt geograafilist piirkonda ühe kitse kohta aastas, on järgmised:

- 250 kg sööda ja kuivatatud lutserni kogumassist, st ligikaudu 213 kg kuivainet (190 kg sööta kuivainesisaldusega 84 % vastab 160 kg-le kuivainele ja 60 kg kuivatatud lutserni keskmise kuivainesisaldusega 89 % vastab 53 kg-le kuivainele).
- 250 kg väljastpoolt geograafilist piirkonda pärinevat kontsentreeritud sööta (vastab kogumassile 270 kg) ühe kitse kohta aastas.

Arvestades ühe kitse aastaseks söödavajaduseks 1 100 kg, moodustab geograafilisest piirkonnast pärineva sööda osakaal seega vähemalt 58 % (väljendatuna kuivaines).

3.4. Tootmise erietapid, mis peavad toimuma määratletud geograafilises piirkonnas

Piima tootmine, juustu valmistamine ja laagerdumine peab toimuma punktis 4 määratletud geograafilises piirkonnas.

3.5. Sellise toote viilutamise, riivimise, pakendamise jm erieskirjad, millele registreeritud nimetus viitab

—

3.6. Sellise toote märgistamise erieskirjad, millele registreeritud nimetus viitab

Iga turustatav juust peab olema varustatud individuaalse märgisega, millel on toote nimetus, mis on esitatud tähtedega, mille tähesuurus on vähemalt võrdne kõikide teiste märgisel toodud tähtede tähesuurusega.

Kaitstud päritolunimetusega juustu „Banon“ märgisel peab olema Euroopa Liidu KPNi sümbol.

Nimetus „Banon“ peab kindlasti esinema arvetel ja kaubadokumentidel.

4. Geograafilise piirkonna täpne määratlus

Geograafiline piirkond hõlmab järgmisi kommuune:

Alpes-de-Haute-Provence departemang (04)

Järgmised kommuunid kuuluvad geograafilise piirkonda täies ulatuses: Aiglun, Allemagne-en-Provence, Archail, Aubenas-les-Alpes, Aubignosc, Banon, Barras, Beaujeu, Bevons, Beynes, Bras-d'Asse, Brunet, Céreste, Champtercier, Châteaufort, Châteauneuf-Miravail, Châteauneuf-Val-Saint-Donat, Châteauredon, Clamensane, Cruis, Curel, Dauphin, Digne-les-Bains, Draix, Entrepierres, Entrevennes, Esparron-de-Verdon, Estoublon, Fontienne, Forcalquier, Hautes-Duyes, La Javie, La Motte-du-Caire, Lardiers, La Rochegiron, Le Brusquet, Le Castellard-Mélan, Le Castellet, Le Chauffaut-Saint-Jurson, L'Escale, Les Omergues, L'Hospitalet, Limans, Malijai, Mallefougasse-Augès, Mallemoisson, Mane, Marcoux, Mézel, Mirabeau, Montagnac-Montpezat, Montfuron, Montjustin, Montlaux, Montsalier, Moustiers-Sainte-Marie, Nibles, Niozelles, Noyers-sur-Jabron, Ongles, Oppedette, Peipin, Pierrerue, Pierrevert, Puimichel, Puimoisson, Quinson, Redortiers, Reillanne, Revest-des-Brousses, Revest-du-Bion, Revest-Saint-Martin, Riez, Roumoules, Sainte-Croix-à-Lauze, Sainte-Croix-du-Verdon, Saint-Étienne-les-Orgues, Saint-Jeannet, Saint-Julien-d'Asse, Saint-Jurs, Saint-Laurent-du-Verdon, Saint-Maime, Saint-Martin-de-Brômes, Saint-Martin-les-Eaux, Saint-Michel-l'Observatoire, Saint-Vincent-sur-Jabron, Salignac, Saumane, Sigonce, Simiane-la-Rotonde, Sisteron, Sourribes, Thoard, Vachères, Valbelle, Valernes, Villemus, Volonne.

Tootmispiirkonda osaliselt kuuluvad kommuunid: Château-Arnoux-Saint-Auban, Ganagobie, Gréoux-les-Bains, La Brillanne, Les Mées, Lurs, Manosque, Montfort, Oraison, Peyruis, Valensole, Villeneuve, Volx.

Nende kommuunide puhul on määratletud geograafilise piirkonna piirid esitatud asjaomaste kommuunide omavalitsustes olevatel kaartidel.

Hautes-Alpes'i departemang (05)

Barret-sur-Méouge, Bruis, Chanousse, Val Buëch-Méouge (endise kommuuni Châteauneuf-de-Chabre territooriumi ulatuses), Éourres, Étoile-Saint-Cyrice, Garde-Colombe, La Pierre, Lagne-Montéglin, Le Bersac, L'Épine, Méreuil, Montclus, Montjay, Montmorin, Montrond, Moydans, Nossage-et-Bénévent, Orpierre, Ribeyret, Rosans, Saint-André-de-Rosans, Sainte-Colombe, Sainte-Marie, Saint-Pierre-Avez, Saléon, Salérans, Serres, Sigottier, Sorbiers, Trescléoux.

Drôme'i departemang (26)

Aulan, Ballons, Barret-de-Lioure, Eygalayes, Ferrassières, Izon-la-Bruisse, Laborel, Lachau, La Rochette-du-Buis, Mévouillon, Montauban-sur-l'Ouvèze, Montbrun-les-Bains, Montfroc, Montguers, Reilhanette, Rioms, Saint-Aubansur-l'Ouvèze, Séderon, Vers-sur-Méouge, Villebois-les-Pins, Villefranche-le-Château.

Vaucluse'i departemang (84)

Aurel, Auribeau, Buoux, Castellet, Gignac, Lagarde-d'Apt, Monieux, Saignon, Saint-Christol, Saint-Martin-de-Castillon, Saint-Trinit, Sault, Sivergues, Viens.

5. Seos geograafilise piirkonnaga

Juustu „Banon“ hakati valmistama Haute-Provence'i maakonnas Banoni kommuuni ümbruses. Tegemist on keskmise kõrgusega kuiva mäestikualaga, mille maastikus domineerivad künkad ja platood ning valitseb vahemereline kliima.

Piirkonda iseloomustab veepuudus, põhjavesi asub sügaval ja pinnavesi pärineb haruldastest ja väga ebaregulaarsetest sademetest, mis esinevad peamiselt sügisel ja kevadel, jättes suveperioodi väga kuivaks.

Juustu „Banon“ geograafilisele alale on iseloomulikud väheviljakad, eeskätt lubjakivimullad, mis on vett läbilaskvad ja väga heade vihmavett imavate omadustega.

Tegemist on looduskeskkonnaga, kus vahelduvad hõredamad metsaalad, kus kasvavad süüria männid, tammed, leetpõõsad, pukspuud ja lõhnataimed, hajutatud võsa- ja põõsastikualad ning põllukultuurid, mis on kohanenud Provence'i keskmise kõrgusega mäestiku karmi kliimaga, mis on kuiv, päikeseline, talvel tihtipeale küllaltki jahe ja soodne kitsede karjatusaladel pidamiseks.

Piirkonna looduslikud tingimused selgitavad asjaolu, et piirkonna peamiseks majandustegevuseks on karjakasvatamine ja väikese saagikusega põllukultuurid.

Loomakasvatata sööda kitsi karjamaadel ja rohumaadel. Loomakasvatajad on töötanud välja ainulaadse süsteemi olemasolevate loodusressursside kõigi võimaluste ärakasutamiseks. Karjatamise puhul kasutatakse kolme liiki loodusressursse – looduslikud karjamaad, metsad ja lämmastikurikaste liblikõieliste taimede kasvualad. Suurem osa loomakasvatataid karjab oma kitsi ning sõltuvalt karjamaalt saadava sööda hulgast ja aastaajast täiendavad nad nende söödavõimalusi loomade pidamisega ristiku- või lutsernikarjamaal.

Provence'i maakond asub kindlalt laabijuustude piirkonnas ja eristub seega Põhja-Prantsusmaast, kus domineerivad nn laktilised ehk piimhappebakteri abil valmistatavad juustud (mille puhul kasutatakse ligikaudu 24 tunni pikkust aeglast koaguleerimist). Juba XV sajandil pakuti kuningas René'le „pehmet kohalikku juustu (presurs)“ – seos laabiga (pr. k. *présure*) on ilmne.

Provence'is kasutusel olnud juustuvormid on traditsiooniliselt suurte avadega, mis annab tunnistust sellest, et kalgendatud piima saamiseks kasutati laapi (aeglase kalgendamise korral voolaks kalgendatud piim sellistest suurtest avadest välja).

Juustu „Banon“ iseloomulikul lehtedesse mähkimisel on kaks eesmärki – ühelt poolt on tegemist säilitamistehnoloogiaga, teiselt poolt juustu valmistamise meetodiga. Lehtede all laagerdumisel juustumassi konsistents muutub, samas paranevad ka juustu säilivus ning lõhna- ja maitseomadused.

Toote töötlemine seisneb eeskätt selle kokkuviimises kastanilehtedega, juustu „mähkimises“. Nimelt selle menetluse teel saab lihtsast kitsejuustust juust „Banon“. Lehed takistavad õhu juurdepääsu ja toimivad abiainena, võimaldades välja kujuneda juustu iseloomulikel lõhnaomadustel.

Kuigi mitmed taimed tunduvad juustu valmistamisprotsessi jaoks sobivat (viinamari, kastan, plataan, kreeka pähkel...), on tugevuse ja parkivate omaduste tõttu kõige sobivamad siiski kastanilehed.

Juustu „Banon“ ajaloolised juured ulatuvad XIX sajandi lõppu. Sellel madala põllumajandusliku potentsiaaliga maal on põllumees püüdnud saada maksimaalset kasu looduskeskkonna suhteliselt kasinatest ressurssidest – vähestel hea pinnasega maalappidel on samaaegselt kasvatatud mitut äraelamist võimaldavat põllukultuuri, metsa või võsa all olevalt põllunduseks vähem sobivatelt aladelt on hangitud puitu, seal on jahitud ulukeid, korjatud seeni, marju, trühvleid või lavendlit. Lisaks sigadele ja mõnede kodulindudele peeti igas talus ka väikest karja, kuhu kuulusid eeskätt lambad, kuid ka mõned kitsed, kes on selle metsase ja võsase piirkonna jaoks väga kohased koduloomad ning samas ka majanduslikult väga sobivad. Kui lammast peeti peamiselt liha pärast, siis kitse ehk „vaese inimese lehma“ pidamise eesmärk oli eeskätt piim. Piima kasutati perekonna toidusedelis värskena, kuid seda töödeldi ka ümber juustuks, mis oli ainus viis piima toiteväärtuse säilimise pikendamiseks.

Juustu valmistati esialgu oma kodumajapidamise tarbeks, alles ülejääkide tekkimisel omandas juustu ka kaubandusliku väärtuse. Juustutoodangu ülejääk leidis tee kohalikele turgudele, kus see kiiresti ära osteti.

Banon oli kantoni keskus, mis asus oluliste transporditeede ristumispunktis Lure'i ja Albioni piirkonna geograafilises keskkohas, ning siin hakati korraldama kõige tähtsamaid juustuturge ja -laatasid.

Esimesed teated lehtedesse mähitud juustust „Banon“ pärinevad Marius Morardi teosest „Cuisinière provençale“ 1886. aastast.

Sõjajärgsel perioodil hakati juustutööstuses järk-järgult üle võtma uusi juustuvalmistamise tehnoloogiaid. Kitsekarjad hakkasid spetsialiseeruma, kodumajapidamise raamid jäid kitsaks – kui esmalt valmistati juustu peamiselt oma tarbeks ja sellele lisaks ka müügiks, siis nüüd jõuti järgmisesse etappi, kus kehtis vastupidine olukord, st juustu toodeti eeskätt müügiks, oma pere vajaduste rahuldamiseks jäi müügist ülejääv toodang.

J.M. Mariottini uuringus „À la Recherche d'un fromage: le Banon éléments d'histoire et d'ethnologie“ (Juustu otsinguil: Juustu „Banon“ ajaloolised ja etnoloogilised tegurid) on märgitud, et juustu „Banon“ valmistamisel on alati kasutatud laapi ning tegemist on ühega vähestest juustudest, mille puhul seda tehnoloogiat kasutatakse.

Juust „Banon“ on rasvasest toorkitsepimast valmistatud pehme juust. See saadakse kiire kalgendamise abil (laabiga kalgendamine). Laagerdub juust mähitakse pruunidesse kastanilehtedesse (nii et juust on lehtedega täielikult kaetud), mis seotakse kokku naturaalsest raffiast paelaga, mis ümbritseb juustu 6–12 sektorina.

Juustu „Banon“ iseloomulikud omadused on järgmised:

- selle koorik lehtede all on kreemjaskollane või kuldpruun;
- juustu konsistents on pehme ja suussulav;
- loomadele, eeskätt kitsedele viitavad lõhna- ja maitseüansid, millega kaasneb sageli ammoniaagi ja metsaaluse lõhn ning kerge mörkjäs järelmaitse.

Geograafiline piirkond asub vahemerelise kliima mõjualas, pinnas on väheviljakas, koosnedes peaaesjalikult lubjakivist, mis tihti peale ulatub maapinnani välja ja ei pea vett kinni. Nende asjaolude tõttu on välja kujunenud spetsiifiline taimkatte tüüp – ainulaadne võsastik ehk gariig, kus kasvavad astelhernerid, viirpuud, laukapuud, viirukipõõsad, kadakad, lavendel, piparrohi, liivatee... ja kastanid. Tegemist on looduskeskkonnaga, mis on väga sobiv kitsede kasvatamiseks ja karjatamiseks.

Pehme kalgendatud juustu valmistamise meetodi määrasid ära piirkonna ilmastikutingimused (kõrged suvised temperatuurid ja kuiv kliima). Selles piirkonnas on ilma tehniliste erivahenditeta väga keeruline piima esmalt jahutada ja hoida seejärel madalal temperatuuril, et võimaldada piimhappebakteritel toimida, ilma et piim rikneks. See tähendab, et piima kalgendumist ehk koaguleerumist tuleb laabi abil kunstlikult esile kutsuda.

Juustu lehtedesse mähkimine võimaldab pakkuda toodet kogu aasta vältel, ka talveperioodil, mil kitsed piima ei anna.

Juust Banon on kõikide nimetatud tegurite koosmõju tulemus – väheviljakas ja inimese tegevuse tulemusena väärtustatud looduskeskkond, mis on sobilik ekstensiivse kitsekasvatuse jaoks, soe ja kuiv kliima, mis tingib loogiliselt laabi kasutamise, ning spetsiifiline töötlemine (lehtedesse mähkimine), mis võimaldab juustu säilitada pikema aja kestel.

Viide tootespetsifikaadi avaldamisele:

(viitemääruse artikli 6 lõike 1 teine lõik)

https://info.agriculture.gouv.fr/gedei/site/bo-agri/document_administratif-3ab11b39-00cf-48f7-a2b3-ac5e71b90836

KOMISJONI RAKENDUSOTSUS,**14. mai 2019,****mille kohaselt avaldatakse Euroopa Liidu Teatajas taotlus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1151/2012 artiklis 53 osutatud olulise muudatuse heakskiitmiseks järgmise nimetuse tootespetsifikaadis: „Beurre d’Isigny“ (KPN)**

(2019/C 177/03)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. novembri 2012. aasta määrust (EL) nr 1151/2012 põllumajandus-
toodete ja toidu kvaliteedikavade kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 50 lõike 2 punkti a koostoimes artikli 53 lõikega 2,

ning arvestades järgmist:

- (1) Prantsusmaa esitas vastavalt määruse (EL) nr 1151/2012 artikli 49 lõikele 4 taotluse olulise muudatuse heakskiitmiseks nimetuse „Beurre d’Isigny“ (KPN) tootespetsifikaadis.
- (2) Vastavalt määruse (EL) nr 1151/2012 artiklile 50 vaatas komisjon kõnealuse taotluse läbi ja jõudis järeldusele, et see vastab nimetatud määruses sätestatud tingimustele.
- (3) Selleks et võimaldada vastulausete esitamist vastavalt määruse (EL) nr 1151/2012 artiklile 51, tuleb registreeritud nimetuse „Beurre d’Isigny“ (KPN) tootespetsifikaadi olulise muudatuse heakskiitmise taotlus, nagu on osutatud komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 668/2014 ⁽²⁾ artikli 10 lõike 1 esimeses lõigus, koos muudetud koonddokumendi ja viitega tootespetsifikaadi avaldamisele avaldada Euroopa Liidu Teatajas,

ON TEINUD JÄRGMISE OTSUSE:

Ainus artikkel

Registreeritud nimetuse „Beurre d’Isigny“ (KPN) tootespetsifikaadi olulise muudatuse heakskiitmise taotlus, nagu on osutatud rakendusmääruse (EL) nr 668/2014 artikli 10 lõike 1 esimeses lõigus, koos muudetud koonddokumendi ja viitega tootespetsifikaadi avaldamisele on esitatud käesoleva otsuse lisas.

Vastavalt määruse (EL) nr 1151/2012 artiklile 51 annab käesoleva otsuse avaldamine õiguse esitada vastuväiteid käesoleva artikli esimeses lõigus osutatud muudatuse suhtes kolmekuulise tähtaja jooksul alates käesoleva otsuse avaldamise kuupäevast Euroopa Liidu Teatajas.

Brüssel, 14. mai 2019

*Komisjoni nimel**komisjoni liige*

Phil HOGAN

⁽¹⁾ ELT L 343, 14.12.2012, lk 1.⁽²⁾ Komisjoni 13. juuni 2014. aasta rakendusmäärus (EL) nr 668/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1151/2012 (põllumajandustoodete ja toidu kvaliteedikavade kohta) rakenduseeskirjad (ELT L 179, 19.6.2014, lk 36).

LISA

KAITSTUD PÄRITOLUNIMETUSE / KAITSTUD GEOGRAAFILISE TÄHISE TOOTESPETSIFIKAADI OLULISE MUUDATUSE
HEAKSKIITMISE TAOTLUS

Muudatuse heakskiitmise taotlemine kooskõlas määruse (EL) nr 1151/2012 artikli 53 lõike 2 esimese lõiguga

„Beurre d'Isigny“

ELi nr: PDO-FR-0138-AM01 – 19.10.2017

KPN (X) KGT ()

1. Taotlejate rühm ja õigustatud huvi

Tootjühendus Syndicat Professionnel de Défense des Producteurs de Lait et Transformateurs de Beurre et Crème d'Isigny-sur-Mer – Baie des Veys
2, rue du Docteur Boutrois
14230 Isigny-sur-Mer
PRANTSUSMAA
Tel +33 231513310
Faks +33 231923397
E-post: ODG.beurrecremeisigny@isysme.com

Koosseis: rühm koosneb piima- ja võitootjatest. Taotlejate rühm on pädev esitama muudatustaotlust.

2. Liikmesriik või kolmas riik

Prantsusmaa

3. Tootespetsifikaadi osa, mida muudatus hõlmab / muudatused hõlmavad

- Toote nimetus
- Toote kirjeldus
- Geograafiline piirkond
- Päritolutõend
- Tootmismetod
- Seos geograafilise piirkonnaga
- Märgistus
- Muud [liikmesriigi pädeva asutuse ja taotlejate rühma kontaktandmed, kontrolliasutuse andmed, siseriiklikud nõuded]

4. Muudatus(t)e liik

- Registreeritud KPNi või KGT tootespetsifikaadi muudatus, mis on määruse (EL) nr 1151/2012 artikli 53 lõike 2 kolmanda lõigu kohaselt oluline.
- Sellise registreeritud kaitstud päritolunimetuse (KPN) või kaitstud geograafilise tähise (KGT) tootespetsifikaadi muudatus, mis on määruse (EL) nr 1151/2012 artikli 53 lõike 2 kolmanda lõigu kohaselt oluline ja mille koonddokumenti (või sellega võrdväärset) ei ole avaldatud.

5. Muudatus(ed)

5.1. Punkt „Toote kirjeldus“

1996. aastal registreeritud spetsifikaadis, mis hõlmas kahte toodet „Beurre d'Isigny“ ja „Crème d'Isigny“, on toote omadusi kirjeldavat peatükki muudetud nii, et see oleks suunatud üksnes tootele „Beurre d'Isigny“.

Selleks et võtta arvesse aastaegadest tulenevaid piimalehmade toiduvaliku kõikumisi, mis mõjutavad või värvust, on laiendatud toote värvuse määratlust. Värvuse „tulikakollane“ asemel on seda määratletud järgmiselt: „vandlivärvi kuni tulikakollane“. „Kreemjat“ tekstuuri on täiendatud sõnadega „hästi määratav“. Selleks et toodet paremini iseloomustada, on välja jäetud termin „aromaatne“, mis ei kirjelda kuigivõrd täpselt. Aroome on kirjeldatud järgmiselt: „värske koore ja sarapuupähklite aroom“. Samuti on lisatud, et või „võib olla ka tekstureeritud, et kasutada seda lehttaina valmistamiseks, eesmärgiga võtta arvesse toote kõiki võimalikke kasutusviise“. Nimetatud peatükis on ühtlasi täpsustatud, et või „võib olla soolane“, mida on märgitud ainult kehtiva spetsifikaadi punktis „Tootmismeetod“. Lisatud on ka eri võikategooriate rasvasisaldus: mageda või rasvasisaldus on vähemalt 82 % ja soolavõil vähemalt 80 %.

Kehtiva tootespetsifikaadi sõnastus: „Nendel kahel piimatootel on originaalsed omadused. Nad on loomuliku tulikakollase värvusega. Nad on aromaatsed ja nende tekstuuri on kreemjas.“

on asendatud järgmisega:

„Või „Beurre d'Isigny“ on vandlivärvi kuni tulikakollane. Selle kreemjas tekstuuri muudab toote hästi määratavaks. Võil on sageli värske koore ja sarapuupähklite aroom. See võib olla ka tekstureeritud, et kasutada seda lehttaina valmistamiseks, samuti võib nimetatud või olla soolane.“

Mageda või rasvasisaldus on üle 82 % ja soolavõil üle 80 %.“

See lõik on lisatud ka koonddokumendi punkti 3.2 ja sellega asendatakse kokkuvõtte lause, milles on toote kirjelduseks täpsustatud „Või on loodusliku tulikakollase värvusega, mis tuleneb selle suurest karotenoidide sisaldusest.“

Lisaks on koonddokumendi põhjuslikku seost käsitlevas osas esitatud viide „erakordselt suurele karotenoidide sisaldusele“, samas kui toote kirjelduse osas ei ole või karotenoidide sisalduse sihtväärtust märgitud.

5.2. Punkt „Geograafiline piirkond“

Spetsifikaadi peatükis „Geograafilise piirkonna määratlus“ on esitatud kõik etapid, mis peavad toimuma geograafilises piirkonnas. Piirkonna hulka kuuluvate koostisainete nimed on samuti ajakohastatud.

Nende muudatustega selgitatakse eri etappe ning ajakohastatakse koostisainete nimekirja, muutmata seejuures geograafilise piirkonna piire.

Pakendamine peab vältimatult toimuma geograafilises piirkonnas. Nimetatud toiming tuleb teha kiiresti pärast tootmisprotsessi lõppu, et vältida rasva oksüdeerumisest tulenevat toote kvaliteedi halvenemist, mis toimub sageli liiga pika transpordi ajal, ning samuti selleks, et vältida pettust (või segamine). Lisaks on täpsustatud, et külmutamine/sügavkülmutamine (kui seda tehakse) peab toimuma päritolunimetuse geograafilises piirkonnas. Viimane on õigustatud, sest tagab parema jälgitavuse ja selle, et etapid peavad järjepidevalt toimuma geograafilises piirkonnas.

5.3. Punkt „Päritolutõend“

Võttes arvesse riigisiseste õigusaktide arengut, on konsolideeritud spetsifikaadi peatükki „Üksikasjad, mis tõendavad toote päritolu geograafilisest piirkonnast“ ning sellesse on koondatud deklareerimiskohustusi ja registreerimise pidamist käsitlevad sätted toote jälgitavuse tagamiseks ja tootmistingimuste jälgimiseks.

Seetõttu on lisatud järgmised lõigud, milles käsitletakse järgmist:

- ettevõtjate identifitseerimisdeklaratsioon ja nende muud deklareerimiskohustused, eelkõige seoses tootmise ajutise peatamisega (eelnev tootmiskavatsuse puudumise deklaratsioon ja eelnev tootmise taasalgatamise deklaratsioon);

- registrite pidamine, millega määratakse kindlaks loomakasvatavate kohustused ja võetakse üle võitootjate suhtes riiklikul tasandil kohaldatavad sätted;
- kontrollimenetlused, mis on ette nähtud kehtivate riigisiseste õigusaktidega: „Kogu menetlust täiendatakse analüütiliste ja organoleptiliste kontrollidega, mida tehakse ilma eelneva hoiatuseta ning müügivalmis pakendatud toodetest pisteliselt proovide võtmise teel.“

5.4. Punkt „Tootmismeetod“

Spetsifikaadis käsitletakse tootmismeetodi mitmeid aspekte, et paremini kirjeldada tingimusi, mille alusel toodetakse piima ja valmistatakse võid „Beurre d'Isigny“. Need aspektid aitavad tugevdada seost geograafilise piirkonnaga.

Lisatud on piimakarja pidamist käsitlevad sätted (tõug, sööt), et säilitada traditsioonilisi kasvatustavasid.

Karja pidamine

Piimakarja määratletakse järgmiselt:

„Käesoleva tootespetsifikaadi kohaldamisel tähendab „kari“ ühe põllumajandusliku majapidamise kogu piimakarja, mis koosneb lüpsi- ja kinnislehmadest.“

Spetsifikaadi kõnealuse sätte eesmärk on selgelt määratleda, milliste loomade puhul kasutatakse väljendeid „piimakari“ ja „lüpsilehmad“, ning luua kontrolliraamistik ja vältida mis tahes segadust.

Selleks et kinnitada toote seost geograafilise piirkonnaga, on geograafilises piirkonnas rohttaimedest toituva karja kasvatamise traditsioonist tulenev rohu (karjatamine, hein jne) tarbimine reguleeritud järgmiste sätetega:

- „Loomi tuleb karjatada vähemalt seitse kuud“.
- „Iga põllumajandusliku majapidamise peamise söödamaa koosluse peab moodustama vähemalt 50 % ulatuses rohi. Igal lüpsilehmal peab olema vähemalt 35 aari rohumaad (looduslik, ajutine või aastaselt kasutatav), millest vähemalt 20 aari on sobiv karjatamiseks või vähemalt 10 aari sobiv karjatamiseks koos lisasööda andmisega“.

Tõug

Et toote „Beurre d'Isigny“ valmistamisel oleks olulisel määral tagatud Normandia tõugu lehmade piima kasutamine, mis on geograafilise piirkonna ja toote vahelise seose üks elemente, on lisatud, et:

„Iga kogumiskorra piim, mida tootja kasutab või „Beurre d'Isigny“ valmistamiseks, saadakse karjalt, mis koosneb vähemalt 30 % ulatuses Normandia tõugu piimalehmadest.“

Kogumise mõiste määratlemiseks ja sätte järgimise kontrolli selgitamiseks on lisatud ka järgmine tekst:

„Kogumiskord määratletakse kogu piima hulkana, mis on 48 tunni jooksul kogutud ja mida tootja on kasutanud.“

Need täpsustused on lisatud ka koonddokumendi punkti 3.3.

Karja sööt

Selleks et kinnitada toote ja geograafilise piirkonna vahelist seost peamiselt piirkonnast pärit piimalehmade söödale tuginedes, on lisatud, et 80 % karja põhisöödast pärineb piirkonnast ning et värske või sileeritud rohi peab karjatamisperioodil moodustama keskmiselt vähemalt 40 % söödaratsioonist ja ülejäänud aasta jooksul igapäevaselt vähemalt 20 %. Selleks et paremini kindlaks määrata kasutatava sööda olemust, on koostatud lubatud sööda loetelu. Tootespetsifikaati on lisatud järgmised sätted:

„Karja põhisööt pärineb ligikaudu 80 % (arvestatuna kuivaines) ulatuses geograafilisest piirkonnast. See koosneb järgmisest värskest või sileeritud söödast: rohi, mais, valmimata teravili või valgurikkad kultuurid (kogu taim), õled, lutsern (kogu taim värskest või konserveeritud), samuti söödapeet, juurkõögiviljad ja suhkrupeedi kuivatatud pressimisjääd.“

„Värske või sileeritud rohi moodustab vähemalt 40 % (arvestatuna kuivaines) söödaratsioonist keskmiselt seitse kuud kestva karjatamise vältel. Päevases söödaratsioonis ei tohi selle osakaal ülejäänud aasta jooksul olla väiksem kui 20 % (arvestatuna kuivaines).“

Karja sööta käsitlevad sätted on samuti täpsustatud koonddokumendi punktis 3.3.

Piimalehmade puhul ei tohi söödalisandite hulk ületada 1 800 kg (arvestatuna kuivaines) ühe piimalehma kohta kalendriaastas. Selle nõude eesmärk on vältida olukorda, mille puhul täiendsööt omandab söödaratsioonis liiga suure osatähtsuse, ja soodustada seega geograafilisest piirkonnast pärineva põhisööda kasutamist.

Lisatakse järgmine lõik:

„Söödalisandite hulk ei tohi ületada 1 800 kg (arvestatuna kuivaines) ühe piimalehma kohta kalendriaastas.“

See säte on lisatud ka koonddokumendi punkti 3.3.

Võttes arvesse, et teatavad tooted ja toorained avaldavad negatiivset mõju piima organoleptilistele omadustele, on tootespetsifikaadis märgitud, et nende kasutamine lüpsilehmade söödas on keelatud. Lisatud on järgmine lõik:

„Nii põhi- kui ka täiendsöödas on keelatud: kapsas, naeris, rüps ja rohelisena jagatud raps.“

Söödamaterjale käsitleva määruse (EL) nr 68/2013 lisa C osa liigituse kohaselt on täiendsöödas keelatud järgmine tooraine:

- palmi-, maapähkli-, päevalilleseemne- ja oliiviõli naturaalsel kujul või nende isomeerid (klass 2.20.1);
- piimatooted ja nendest saadud tooted (klass 8);
- maismaaloomadest valmistatud tooted ja nendest saadud tooted (klass 9);
- kalad ja muud veeloomad ning nendest saadud tooted (klass 10), välja arvatud tursamaksaõli;
- mitmesugused materjalid (klass 13), välja arvatud glükoosimelass.

Samuti on keelatud urea ja selle derivaadid, nagu on määratletud määruse (EÜ) nr 1831/2003 (loomasöötades kasutatavate söödalisandite kohta) 1. lisas.“

Need elemendid on lisatud ka koonddokumendi punkti 3.3.

Praeguste tavade paremaks kirjeldamiseks lisatakse kaks peatükki, milles loetletakse võitootmise eri etappe: „piima kogumine ja vastuvõtmine“ ning „valmistamine ja pakendamine“.

Piima kogumine ja vastuvõtmine

Selleks et vältida põllumajanduslikus majapidamises tooraine riknemise probleeme, on täpsustatud või „Beurre d'Isigny“ tootmise käigus töödeldava piima laos hoidmise aeg.

Lisaks on parema jälgitavuse tagamiseks täpsustatud, et piima ümberlaadimine põllumajanduslike majapidamiste ja võitootmisettevõtte vahel on keelatud.

Lisatud on ka toorpiima happesuse kriteerium, et vältida tooraine riknemist.

Need erinevad elemendid on esitatud järgmises sättes:

„Kogumine toimub maksimaalselt iga 48 tunni järel pärast esimest lüpsi. Põllumajanduslikes majapidamistes kogutud piim viiakse otse, ilma ümberlaadimiseta koorimisruumi. Piima kättesaamisel on toorpiima happesus vahemikus 14–16 Dornici kraadi, st pH on vahemikus 6,6–6,85.“

See säte on täielikult lisatud koonddokumendi punkti 3.3.

Valmistamine ja pakendamine

Koorimine ja pastöriseerimine

Lisatud on peatükk koorimise ja pastöriseerimise kohta. Selles on märgitud, et „piima keeluaeg enne koorimist ei tohi olla pikem kui 48 tundi pärast vastuvõttu“, et säilitada tooraine kvaliteeti.

Pastöriseerimise kaks etappi, mis võimaldavad saada asjaomast toodet, on lisatud järgmiselt:

„Enne koorimist võib kogutud täispiima töötlemise esimese etapina eelpastöriseerida seda temperatuuril 74 °C. Pärast piima koorimist pastöriseeritakse koor temperatuuril 86–95 °C 30–180 sekundi jooksul.“

Kõnealuse sättega täiendatakse kehtiva tootespetsifikaadi lauset „Piim ja koor tuleb pastöriseerida.“

Lisaks on välja jäetud viited karja, piima ja võid käsitlevatele riiklikele õiguslikele ja regulatiivsetele nõuetele.

Tooraine kvaliteedi säilitamiseks on täpsustatud piima koorimise ja pastöriseerimise vahelist maksimaalset ajavahe-
mikkku. „Lõplik töötlemine peab toimuma maksimaalselt 36 tunni jooksul pärast piima koorimist.“

Et määrata kindlaks „Beurre d'Isigny“ valmistamiseks lubatud koore liigid, on märgitud, et „Või valmistamiseks kasutatava koore minimaalne rasvasisaldus peab olema vähemalt 35 grammi 100 grammi toote kohta.“

Seoses toote erinevate kasutusviisidega koorimise ja pastöriseerimise ajal on lisatud, et „Või valmistamiseks ei tohi kasutada lahjat koort, toorkoort, steriliseeritud koort ega kõrgkuumutatud (UHT) koort“.

See lause on lisatud koonddokumendi punkti 3.3.

Samuti on täiendatud loetelu või „Beurre d'Isigny“ tootmiseks keelatud ainetest, täpsustades, et keelatud on kasutada nii petipiima kui ka lisaaineid, abiaineid ja kõiki muid koostisosi (välja arvatud piimhappebakterid).

Järgmine lõik:

„Või „Beurre d'Isigny“ tootmise ja turustamise eesmärgil on keelatud järgmiste ainete kasutamine:

- vadakukoor, taastatud, külmutatud või sügavkülmutatud koor,
- värvained või antioksidandid,
- piima või koore happesuse vähendamiseks ettenähtud ained,“

on seega asendatud järgmisega:

„Või valmistamiseks ei tohi kasutada lahjat koort, toorkoort, steriliseeritud koort ega kõrgkuumutatud (UHT) koort.

Või „Beurre d'Isigny“ tootmisel on keelatud kasutada vadakukoort, petipiima, taastatud koort, külmutatud või sügavkülmutatud koort, värvaineid ja antioksidante, aineid, mis vähendavad piima või koore happesust, lisaaineid, abiaineid või muid koostisosi, välja arvatud piimhappebakterid.“

Säte, milles on täpsustatud, et „kõik rasvata kuivainete sisalduse suurendamise protsessid, eelkõige segamise käigus piimhappebakterite lisamine“, on üle viidud peatükki „Piimhappebakterite lisamine ja kloppimine“, milles on kirjeldatud või valmistamise erinevad etapid, eelkõige segamise (või kloppimise) etapp.

Säte, milles on osutatud, et „võile võib lisada kuni 2 g soola 100 grammi kohta“, on samuti üle viidud peatükki „Piimhappebakterite lisamine ja kloppimine“ ja piirang 2 g soola 100 g kohta on välja jäetud, kuna see on lisatud riiklikku õigusakti.

Piimhappebakterite lisamine ja kloppimine

Koostatud on peatükk, et eristada piimhappebakterite lisamist ja kloppimist käsitlevaid sätteid. Eelkõige on täpsustatud, et koorele lisatakse piimhappebaktereid võitootmisettevõttes ja mitte hiljem kui 48 tundi pärast koorimise lõppu. Samuti on lisatud, et piima vastuvõtu ja koorele piimhappebakterite lisamise vahele ei tohi jääda üle 72 tunni.

On täpsustatud või saamise meetodit ning lisatud, et või saadakse piimhappebakteritega rikastatud ja hapendatud koore kloppimise teel (võimasinas või pütis), saadud võiterasid töödeldakse ja, vajaduse korral, pestakse. Valmis või pH ei tohi olla suurem kui 6.

Või pH vähendamine muul meetodil kui bioloogiline hapendamine on keelatud. Samuti on selgesõnaliselt keelatud lisada või valmistamise käigus piimhappebakterite kontsentreeritud permeaati ja pärmi (NIZO menetlus). Võimalus lisada võile kuni 2 g soola 100 grammi kohta on välja jäetud, kuna see on lisatud riiklikku õigusakti.

Seega on tootespetsifikaadi peatükk „Piimhappebakterite lisamine ja kloppimine“ sõnastatud järgmiselt:

„Või „Beurre d'Isigny“ valmistamiseks ettenähtud koorele lisatakse piimhappebaktereid võitootmisettevõttes hiljemalt 48 tundi pärast koorimise lõppu ning mitte hiljem kui 72 tundi pärast piima vastuvõtmist ning temperatuuril 9–15 °C. Toodet laagerdatakse bioloogiliselt vähemalt 12 tundi temperatuuril 9–15 °C, enne kui seda võimasinas või pütis klopitakse. Seejärel segatakse võiterad ja pestakse neid vajaduse korral. Tootmisprotsessi lõpus peab või pH olema alla 6.

Mis tahes protsessid, mille eesmärk on suurendada rasvata kuivainete sisaldust, eelkõige segamise käigus piimhappebakterite lisamine, on keelatud. Samuti on keelatud mis tahes protsess, eelkõige piimhappebakterite kontsentreeritud permeaadi ja pärmi lisamine või valmistamise käigus (NIZO menetlus), või pH vähendamiseks muul meetodil kui koore bioloogilise hapendamise teel.

Võile tohib lisada soola eeskirjades sätestatud piirides.“

Seoses tekstureerimisega on täpsustatud, et võid „Beurre d'Isigny“ tohib tekstureerida, et kohandada seda pagaritööstuses kasutamiseks:

„Võid „Beurre d'Isigny“ võib füüsiliselt kristalliseerida, mis annab tootele plastilisuse ja mehaanilise vastupidavuse ilma sulatamata (kuiv või), et seda saaks kasutada toorainena toidu valmistamisel, eelkõige pagaritööstuses.“

See on vajalik, kuna või sulamistemperatuur varieerub vastavalt aastaegadele: suvel pehmem ja talvel kõvem. Nimetatud sulamistemperatuuri erinevus on tingitud rasvas sisalduvate rasvhapete koostise erinevusest. Või füüsiline töötlemine võimaldab seda erinevust tasandada ja tagada kogu aasta vältel või ühtlasem konsistents. Tekstuuri sellise muutmisega tagatakse, et või konsistents sobib kõige paremini lehttaigna valmistamiseks. Selline töötlemine ei muuda või maitset. Kõnealust töötlemist kasutati juba KPNI „Beurre d'Isigny“ registreerimise ajal, kuid see täpsustus jäeti registreeritud tootespetsifikaadist välja. Pagari- ja kondiitritoodetes tulevad kaitstud päritolunimetusega või „Beurre d'Isigny“ omadused teises vormis esile.

Esitatud on pakendamise üksikasjad, et selgitada teatavaid tavasid. On lisatud, et võid, mis on pakendatud 1–25 kg kaaluvatesse pakenditesse, võib külmutada või sügavkülmutada kuni kaheteistkümne kuu vältel. Tekstureeritud või tuleb külmutada/sügavkülmutada hiljemalt 10 päeva pärast tekstureerimisetappi ja tekstureerimata või hiljemalt 30 päeva pärast valmistamist. Seejärel peab või temperatuur jääma vahemikku –18 °C kuni –23 °C.

1 kg kaaluvate lehtedena pakendatud või ja üle 10 kg kaaluvatesse mahutitesse pakendatud või külmutamine võimaldab vastata selliste teatavate toiduainetööstuste (pagaritööstus, kondiitritööstus, küpsisetööstus) nõudmistele, kes otsivad võid, mille konsistentsil on teatavad külmutamisperioodiga seotud eriomadused. Külmutamine või sügavkülmutamine kuni 12 kuu jooksul ei muuda või organoleptilisi omadusi. Tegelikult on see piimatööstuses laialdaselt kasutatav tava osutunud organoleptiliste omaduste säilitamise seisukohast kasulikuks.

Või pakendamise puhul on lisatud, et maksimaalne müügiühik on 25 kg. Kõnealune säte vastab tavale, mille kohaselt pakendatakse või „Beurre d'Isigny“ suurtesse konteineritesse (puust ämbrid mahutavusega 20–200 l, mida kasutati 18. ja 19. sajandil). Siiski on lubatud transportida võid suurema kaaluga pakendites ühest võitootmisettevõttest teise määratletud geograafilise piirkonna piires.

Spetsifikaadis on säte esitatud järgmiselt:

„Võid „Beurre d'Isigny“ pakendatakse müügiühikutes, mille kaal ei ületa 25 kg. Lubatud on transportida võid suurema kaaluga pakendites ühest võitootmisettevõttest teise määratletud geograafilise piirkonna piires.

Või „Beurre d'Isigny“ võib olla külmutatud või sügavkülmutatud ning seda võib hoida temperatuuril –18 kuni –23 °C üksnes juhul, kui see on pakendatud vähemalt 1 kg ja maksimaalselt 25 kg kaaluvatesse ühikutesse maksimaalselt 12 kuu pikkuseks ajavahemikuks. Tekstureeritud võid tohib külmutada või sügavkülmutada hiljemalt 10 päeva pärast valmistamist ja tekstureerimata võid hiljemalt 30 päeva pärast valmistamist.“

Need tingimused on osaliselt kantud koonddokumendi punkti 3.5 „Sellise toote viilutamise, riivimise, pakendamise jm erieeskirjad, millele registreeritud nimetus viitab“.

5.5. Punkt „Seos piirkonnaga“

Tootespetsifikaadi peatükk „Seos geograafilise piirkonnaga“ on täielikult ümber kirjutatud, et paremini tõendada „Beurre d'Isigny“ ja geograafilise piirkonna seost, muutmata selle seose sisu. See tõendus toob esile eelkõige piimatootmise tingimused ja täpsemalt asjaolu, et sööt, mis põhineb rohu optimaalsel kasutamisel, ja pikal karjatamisperioodil, võimaldab saavutada sellist piimarasva kvaliteeti, mis on sobiv või „Beurre d'Isigny“ valmistamiseks, milleks on vajalik eriline oskusteave. Seetõttu on viide „Beurre d'Isigny“ oleinhhapperikkusele samuti välja jäetud, kuna seda ei peeta eriomaseks.

Punkti „Geograafilise piirkonna eripära“ alla on koondatud geograafilise piirkonna looduslikud tegurid, samuti inimtegurid, mis annavad ülevaate ajaloolisest aspektist ja rõhutavad eripärast oskusteavet.

Punktis „Toote eripära“ on esile toodud teatavad toote kirjelduse osas esitatud elemendid.

Punktis „Põhjuslik seos“ on selgitatud looduslike tegurite, inimtegurite ja toote omavahelist seost.

Kogu KPNI spetsifikaadis esitatud seos on toodud koonddokumendi punktis 5.

5.6. Punkt „Märgistus“

Selleks et selgitada elemente, mis võimaldavad tarbijal toodet identifitseerida,

- on lisatud, et päritolunimetusega toodetel peab olema individuaalne märgis, millel on päritolunimetus, ja et märgisel kasutatud tähesuurus moodustab vähemalt kaks kolmandikku märgisel olevate suurimate tähemärkide suurusel. Seda reeglit ei kohaldata kleebise suhtes, kui päritolunimetus on esitatud mujal märgistusel;
- pakendile kinnitatud kleebisel esitatavaid sõnu on muudetud järgmiselt: „kontrollitud“ (*contrôlée*) asemel „kaitstud“ (*protégée*). Kleebise kinnitab selle eest vastutav ettevõtja;
- on osutatud, et Euroopa Liidu KPNI logo ja kleebis asetsevad kõrvuti või üksteise kohal ning ei tohi olla eraldatud teiste märgetega.

Välja on jäetud säte, mis käsitleb sõnade „Isigny“ või „Isigny-sur-Mer“ või mõne muu kõnealust piirkonda hõlmava sõna, graafilise elemendi või illustratsiooni kasutamise keelamist spetsifikaadi tingimustele mittevastavate toodete puhul, kuna nimetatud säte ei kuulu spetsifikaadi kohaldamisalasse.

Järgmised lõigud:

„Huvitatud ettevõtja on kohustatud kinnitama pakendile või anumale või sellel esitama kleebise, millel on sõnad „Beurre d’Isigny – Appellation d’Origine Contrôlée“ või „Crème d’Isigny – Appellation d’Origine Contrôlée“.

Geograafilise sisuga sõnade „Isigny“ või „Isigny-sur-Mer“ või muu sellele piirkonnale viitava nimetuse, graafilise elemendi või illustratsiooni kasutamine on keelatud sellise või turustamiseks, mida ei ole toodetud, pakendatud ega turustatud vastavalt päritolunimetuse tunnustamise dekreedile.“

on asendatud järgmisega:

„Igal kaitstud päritolunimetuse „Beurre d’Isigny“ pakendil peab olema individuaalne märgis, millele on kantud päritolunimetus, mille tähtede suurus on vähemalt kaks kolmandikku märgisel olevate suurimate tähemärkide suuruselt.

Ettevõtja on kohustatud kinnitama pakendile või anumale või sellel esitatama kleebise, millel on sõnad „Beurre d’Isigny – Appellation d’Origine Protégée“.

Euroopa Liidu KPNi logo ja kleebis asetsevad kõrvuti või üksteise kohal ning ei tohi olla eraldatud teiste märgetega. Päritolunimetuse miinimumsuurust ei kohaldata kleebise suhtes, kuna see nimetus on juba märgisel esitatud.“

See muudatus tehakse ka koonddokumendi punktis 3.6 „Sellise toote märgistamise erieeskirjad, millele registreeritud nimetus viitab“.

5.7. **Punkt „Muu“**

Peatükis „Liikmesriigi pädev asutus“ on ajakohastatud INAO aadressi.

Peatükis „Taotlejate rühm“ on ajakohastatud rühma kontaktandmeid.

Spetsifikaadi peatükis „Viited kontrolliasutusele“ on ajakohastatud ametiasutuste nime ja kontaktandmeid. Selles punktis on esitatud järgmiste Prantsusmaa pädevate kontrolliasutuste kontaktandmed: riiklik päritolunimetuste instituut (Institut national de l’origine et de la qualité (INAO)) ning konkurentsi, tarbijakaitseküsimuste ja pettusevastase võitluse peadirektoraat (Direction générale de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes (DGCCRF)). Lisatud on, et sertifitseerimisasutuse nimetus ja kontaktandmed on kättesaadavad INAO veebilehel ja Euroopa Komisjoni andmebaasis.

Spetsifikaati on lisatud peatükk „Riiklikud nõuded“. Nõuded on esitatud tabelina, mis sisaldab peamisi kontrollitavaid punkte, nende kontrollväärtusi ja hindamismeetodit.

KOONDDOKUMENT

„Beurre d’Isigny“

ELi nr: PDO-FR-0138-AM01 – 19.10.2017

KPN (X) KGT ()

1. **Nimetus(ed)**

„Beurre d’Isigny“

2. **Liikmesriik või kolmas riik**

Prantsusmaa

3. **Põllumajandustoote või toidu kirjeldus**

3.1. *Toote liik*

Klass 1.5. Õlid ja rasvad (või, margariin, õli jne)

3.2. Punktis 1 esitatud nimetusele vastava toote kirjeldus

Või „Beurre d'Isigny“ on vandlivärvi kuni tulikakollane. Selle kreemjas tekstuur muudab toote hästi määritavaks. Võil on sageli värske koore ja sarapuupähklite aroom. See võib olla ka tekstureeritud, et kasutada seda lehttaina valmistamiseks, samuti võib nimetatud või olla soolane.

Mageda või rasvasisaldus on üle 82 % ja soolavõil üle 80 %.

3.3. Sööt (üksnes loomse päritoluga toodete puhul) ja tooraine (üksnes töödeldud toodete puhul)

Selleks et tagada geograafilisele piirkonnale iseloomuliku sööda kaudu tihes seos piirkonna ja toote vahel, tuleb piimalehmi pidada karjamaal vähemalt seitse kuud aastas, põllumajanduslikul majapidamisel peab olema ühe lüpsilehma kohta vähemalt 0,35 ha rohumaad, sealhulgas vähemalt 0,20 ha lüpsipaigast juurdepääsetavat rohumaad või vähemalt 0,10 ha lüpsipaigast juurdepääsetavat rohumaad, kus antakse loomadele lisaks haljassööt. Igas põllumajanduslikus majapidamises peab olema peamine söödamaa, mille koosluse moodustab vähemalt 50 % ulatuses rohi.

Piimalehmade sööt ei saa täielikult pärineda geograafilisest piirkonnast. Piimalehmade valguvajadust ei ole alati võimalik katta kõnealuses piirkonnas kasvatatava söödaga. Lisaks sellele ei ole võimalik tagada täiendsööda tooraine päritolu. Karja põhisöödaks olevast rohust ja heinast peab vähemalt 80 % (arvestatuna kuivaines aasta kohta) pärinema geograafilisest piirkonnast. Arvestades, et sööda põhirsatsioon moodustab umbes 70 % piimalehmade kogu söödast, on sellest piirkonnast pärineva sööda osakaal hinnanguliselt vähemalt 56 %.

Rohi moodustab oma eri vormides vähemalt 40 % põhisöödast vähemalt seitsmekuulisel karjatamisperioodil ning ülejäänud aasta jooksul vähemalt 20 % päevasest põhirsatsioonist. Söödalisandite hulk ei tohi ületada 1 800 kg ühe piimalehma kohta kalendriaastas.

Lubatud sööt on: rohi, mais, valmimata teravili või valgurikkad kultuurid (kogu taim), õled, lutsern (kogu taim värskest või konserveeritud), samuti söödapeet, juurkõõgiljad ja suhkrupeedi kuivatatud pressimisjääd.

Peakapsas, naeris, rüps ja rohelisena jagatud raps, urea ja selle derivaadid on põhirsioonis ja täiendsöödas keelatud.

Täiendsöödas on keelatud järgmised toorained:

- palmi-, maapähkli-, päevalilleseemne- ja oliiviõli naturaalsel kujul või nende isomeerid;
- piimatooted ja nendest saadud tooted;
- maismaaloomadest valmistatud tooted ja nendest saadud tooted;
- kalad ja muud veeloomad ning nendest saadud tooted, välja arvatud tursamaksaõli;
- mitmesugused komponendid, välja arvatud glükoosimelass.

Iga kogumiskorra piim, mida tootja kasutab või „Beurre d'Isigny“ valmistamiseks, saadakse karjalt, mis koosneb vähemalt 30 % ulatuses Normandia tõugu piimalehmadest, kusjuures kogutud piima määratletakse kui kogu piima, mis on 48 tunni jooksul kogutud ja mida tootja on kasutanud.

Kogumine toimub maksimaalselt iga 48 tunni järel pärast esimest lüpsi. Põllumajanduslikes majapidamistes kogutud piim viiakse otse, ilma ümberlaadimiseta koorimisruumi. Piima kättesaamisel on toorpiima happesus vahemikus 14–16 Dornici kraadi, st pH on vahemikus 6,6–6,85.

Või valmistamiseks kasutatava koore minimaalne rasvasisaldus peab olema vähemalt 35 grammi 100 grammi toote kohta. Või valmistamiseks ei tohi kasutada lahjat koort, toorkoort, steriliseeritud koort ega kõrgkuumutatud (UHT) koort.

3.4. Tootmise erietapid, mis peavad toimuma määratletud geograafilises piirkonnas

Piima ja või tootmine peavad toimuma punktis 4 osutatud määratletud geograafilises piirkonnas.

3.5. Sellise toote viilutamise, riivimise, pakendamise jm erieeskirjad, millele registreeritud nimetus viitab

Võid külmutatakse ja pakendatakse geograafilises piirkonnas.

Või pakendamine on väga oluline toiming, et kontrollida toodete kvaliteeti, kuna rasvasisaldus on tundlik oksüdeerumise suhtes. Seepärast tuleb toode pakendada kiiresti pärast tootmisprotsessi lõppu. Sellest tulenevalt pakendatakse või punktis 4 osutatud määratletud geograafilises piirkonnas müügiühikuna, mis ei ületa 25 kg.

Võid võib külmutada või sügavkülmutada kuni 12 kuu jooksul, kui see on pakitud vähemalt 1 kg ja maksimaalselt 25 kg kaaluvate ühikuna. Tekstureeritud võid võib külmutada hiljemalt 10 päeva pärast valmistamist ja tekstureerimata võid hiljemalt 30 päeva pärast valmistamist.

3.6. Sellise toote märgistamise erieeskirjad, millele registreeritud nimetus viitab

Igal kaitstud päritolunimetuse „Beurre d'Isigny“ pakendil peab olema individuaalne märgis, millele on kantud päritolunimetus, mille tähtede suurus on vähemalt kaks kolmandikku märgisel olevate suurimate tähemärkide suurus.

Ettevõtja on kohustatud liimima pakendile või anumale või sellel esitama kleebise, millel on sõnad „Beurre d'Isigny – Appellation d'Origine Protégée“.

Euroopa Liidu KPNi logo ja kleebis asetsevad kõrvuti või üksteise kohal ning ei tohi olla eraldatud teiste märgetega. Päritolunimetuse miinimumsuurust ei kohaldata kleebise suhtes, kuna see nimetus on juba märgisel esitatud.

4. Geograafilise piirkonna täpne määratlus

Määratletud geograafiline piirkond hõlmab järgmiste departemangude kommuunide territooriumi:

Calvadosi departemang (82 kommuuni):

Canton de Bayeux, kõik kommuunid, välja arvatud Chouain, Condé-sur-Seulles, Ellon, Esquay-sur-Seulles, Juaye-Mondaye, Le manoir, Manvieux, Ryes, Tracy-sur-Mer, Vaux-sur-Seulles, Vienne-en-Bessin.

Trévièresi kanton, kõik kommuunid, välja arvatud La Bazoque, Cahagnolles, Cormolain, Foulognes, Litteau, Planquery, Sainte-Honorine-de-Drucy, Sallen.

La Manche'i departemang (93 kommuuni):

Agon-Coutainville'i kanton, järgmised kommuunid: Auxais, Feugères, Gonfreville, Gorges, Marchésieux, Nay, Périers, Raids, Saint-Germain-sur-Sèves, Saint-Martin-d'Aubigny, Saint-Sébastien-de-Raids.

Briquebeci kanton, järgmised kommuunid: Etienville, Les Moitiers-en-Bauptois, Orglandes.

Carentan-les-Maraisi kanton, kõik kommuunid.

Créancesi kanton, kommuunid Montsenelle (üksnes endiste kommuunide Coigny, Prétot-Sainte-Suzanne, Saint-Jores territoorium), Le Plessis-Lastelle.

Pont-Heberti kanton, kõik kommuunid, välja arvatud Bérigny, Saint-André-de-l'Epine, Saint-Georges-d'Elle, Saint-Germain-d'Elle, Saint-Pierre-de-Semilly.

Saint-Lô-1 kanton, kõik kommuunid, välja arvatud Agneaux, Le Lorey, Marigny-Le-Lozon (üksnes endise kommuuni Lozon territoorium), Le Mesnil-Amey, Saint-Gilles, Saint-Lô.

Valognesi kanton, kõik kommuunid, välja arvatud Brix, Huberville, Lestre, Lieusaint, Montaigu-la-Brisette, Saint-Germain-de-Tournebut, Saint-Joseph, Saint-Martin-d'Audouville, Saussemesnil, Tamerville, Valognes, Vaudreville, Yvetot-Bocage.

5. Seos geograafilise piirkonnaga

„Beurre d'Isigny“ geograafiline tootmispiirkond on kaardil vaadates kaarja kujuga, kaetud settekivimitega ja asub madalal kõrgusel (< 50 m). See ala nimega Col du Cotentin kujutab endast geoloogilist üksust, mida on kujundanud merest tulenevad arvukad üleujutused ja mere taandumised. Piirkonnas eristatakse *Bas Pays*'d (madal ala), mille on moodustanud suured sooldunud ja settelised märgalad, mis on kuivendatud, kuid üleujutatavad, *Haut Pays* (kõrge ala) hekkimaastikust, mis koosneb kõrgendikust ja lubjakivisaarekestest ning madalatest savistest ja kivistest küngastest idas. Pinnase üks peamisi omadusi on mere- ja jõesetted, mis asuvad peamiselt *Veys*' lahes ja sellesse suubuvate jõgede orgudes,

Col du Cotentini kliimat peetakse mõõdukaks ookeaniklimaks, kus sademete hulk on ligikaudu 800 mm ja need on jaotunud rohkem kui 170 päeva peale aastas. Suvised temperatuurid on jahedad ja talved on üsna mahedad, temperatuurid kõiguvad vähem kui Saint-Lôs või Caenis. Niiske, udune ja mahe kliima on tasasest maastikust tulevalt homogeenne. Ookeani mõju näitab ka see, kui tähtsad on soolased mereaurud karjamaadele.

Col du Cotentin on üks Normandia rohumaakeskustest, mis oli olemas juba enne, kui Normandias alustati 1800. aastal põllumaade rohumaadeks muutmist. Veisekasvatajad muutsid Isigny piirkonna mainekaks rohumaade alaks, mida Normandia Assotsiatsioon iseloomustas 1874. aastal kui „rikkalikud karjamaad, tõelised koore- ja võiallikad“.

Cotentini veisekasvatajad hakkasid alates 19. sajandi keskpaigast kaitsma Cotentini tõu (millest saab Normandia tõu peamine liin) puhtust peamiselt selle kohaliku tõu piimatootmisjõudluse tõttu. Kuid see „tõuhälli“ staatus kahjustas kohalikke veisekasvatajaid, kes ei võtnud kohe kasutusele kunstlikku seemendamist ja pöördusid tagasi tootliku ja homogeenne tõu Prim'Holstein juurde.

Col du Cotentini elanikud seostasid selle, kuidas piimakari rohtu parimal viisil kasutab, kiiresti piima väärindamisega või tootmise ja turustamise teel.

Tänapäeval moodustab rohumaade rohi endiselt piimalehmade põhisööda. Loomad on karjamaal vähemalt seitse kuud ja söövad ülejäänud aasta vältel neile sobival kujul antavat rohtu. Tootjate pühendumus Normandia tõule, mis sobib tänu rasva- ja valgurikkale piimale suurepäraselt ka või tootmiseks, võimaldab kasvatada geograafilises piirkonnas arvukalt nimetatud tõugu veiseid.

Tootmisalane oskusteave hõlmab järgmist: värske piim säilitatakse, hoides madalat temperatuuri laudast kuni viitootmisettevõteteni, piima kogutakse regulaarselt, rakendatakse bioloogilist hapendamisprotsessi, kus kõigepealt piim pastöriseeritakse ja seejärel lisatakse piimhappebakterid, pärast seda piim kooritakse ja klopitakse.

Või „Beurre d'Isigny“ on kreemjas ja kergesti määratav. Pärast tekstureerimist on tegemist tihke ja vormitava võiga, mille mass ei ole rasvane, kleepuv ega murduv. Või on talvel ühtlaselt vandlivärvi ja karjatamisperioodil tulikakollane ning selle lõhnabuketis on noodid, mis meenutavad värsket koort. Selle peenes maitsekoosluses võib esineda metspähkliinote.

Geograafilise piirkonna paiknemisest (mere lähedus) ja morfoloogiast (kõrgendike puudumine) tulenevad sademete korrapärane jaotus aasta lõikes ja mahedad temperatuurid isegi talvel. Need tegurid soodustavad nii rohu kasvu kogu aasta vältel kui ka loomade pikka karjatamisperioodi. Savi- ja lubjamullad, mis on tekkinud hiljutisest merelisest settest ja milles on rohkelt mineraalaineid, annavad nimetatud rohumaadele rikkaliku koosluse, samas kui *Haut-Pays*'i liivsavi on suurepärase niiskuse reguleerija, mis soodustab rohu korrapärast võrsumist.

Geograafilisest piirkonnast pärit piima rasva kvaliteet saavutatakse kombineerides rohusööta, mis tagab päritolunimetuse organoleptilised omadused ja või eeldatava määratavuse, suurema energiasaldusega söödaga, soodustades seega suurte rasvaosakeste tootmist, mis võimaldab kinnistada piimas rohust saadud aroomiühendeid.

Võid „Beurre d'Isigny“ iseloomustab seega piirkonna rohu optimaalne kasutamine ja piimakarja pikk karjatamisperiood ning talvine sileeritud sööt, millele lisandub muud liiki sööt. Sööda transport *Bas-Pays*'lt *Haut-Pays*' suunas ja selle säilitamine on traditsiooniline tegevus, mis tuleneb nende põllumajanduslike majapidamiste geograafilisest asukohast, mis tavapäraselt paiknevad *Haut-Pays*'s, kuid millel on karjamaid ka *Bas-Pays*'s.

Tänu sellele söödale, mida osaliselt Normandia tõugu karjale antakse, saadakse kvaliteetset piima, mille rasvasisaldus annab tootele suurepärase kreemja konsistentsi.

Lisaks sellele annab karotenoidide sisaldus piirkonna rohumaade rohus karjatamisperioodil võile tulikakollase värvuse.

Selliste või traditsiooniliste tootmismeetodite säilitamine, kus on välistatud aroomiainete ja piimhappe lisamine, ning kus kasutatakse hapendatud koort ja kloppimist, aitab suuresti kaasa piimakarjalt saadava tooraine omaduste väljendamisele. Toodete edu põhjuseks on ka kaubandussuhete säilitamine riigi territooriumil asuvate koorejaamade, piirkondlike tootlustusettevõtete ja eksporditurgude vahel.

Viide spetsifikaadi avaldamisele

(viitemääruse artikli 6 lõike 1 teine lõik)

https://info.agriculture.gouv.fr/gedei/site/bo-agri/document_administratif-ba1010a1-bc3a-4468-a1d2-7578d8fd5494

EUROOPA MAJANDUSPIIRKONDA KÄSITLEV TEAVE

EFTA JÄRELEVALVEAMET

Kutse märkuste esitamiseks vastavalt järelevalveameti ja kohtu asutamise kohta sõlmitud EFTA riikide lepingu riigiabi käsitleva protokoll nr 3 I osa artikli 1 lõikele 2

(2019/C 177/04)

Vastavalt järelevalveameti ja kohtu asutamise kohta sõlmitud EFTA riikide lepingu protokoll nr 3 I osa artikli 1 lõikele 2 teatas EFTA järelevalveamet Norrale oma otsusest algatada eespool nimetatud meetme suhtes menetlus, kasutades eespool viidatud otsust, mis on esitatud käesolevale kokkuvõttele järgnevatel lehekülgedel autentse keeles.

Huvitatud isikud võivad esitada kõnealuse meetme kohta oma märkused ühe kuu jooksul alates käesoleva teatise avaldamisest aadressil:

EFTA Surveillance Authority
Registry
Rue Belliard 35
1040 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Märkused edastatakse Norra ametiasutustele. Märkused esitanud huvitatud isiku andmeid käsitletakse konfidentsiaalselt, kui ta esitab selle kohta kirjaliku taotluse, milles esitab nõude põhjendused.

KOKKUVÕTE

Menetlus

1. Järelevalveametile laekus kaks kaebust vastavalt 14. märtsil 2017 ja 27. juulil 2017. Kaebuse esitajad palusid konfidentsiaalsust.
2. Norra ametiasutused vastasid järelevalveameti päringutele 2. juuni 2017. aasta, 20. septembri 2017. aasta, 1. detsembri 2017. aasta, 8. detsembri 2017. aasta, 1. veebruari 2018. aasta, 5. veebruari 2018. aasta, 21. veebruari 2019. aasta, 14. märtsi 2019. aasta ja 18. märtsi 2019. aasta kirjadega.

Meetme(te) kirjeldus

3. Väidetavat riigiabi sai ettevõtja Trondheim Spektrum AS (edaspidi „TS“).
4. TS omab ja käitab Trondheimi keskuses asuvat mitmeotstarbelist rajatist Trondheim Spektrum. Rajatist kasutatakse kohalike spordiklubide treeningukohana, väikeste ja suurte spordiürituste ning muude ürituste, nagu kontsertide, kaubandusmesside ja kongresside korraldamiseks.
5. Trondheimi omavalitsus (edaspidi „omavalitsus“) on olnud ja on ka praegu TSi enamusaktsionär. Ülejäänud aktsiad kuuluvad liikmesuspõhiste vabatahtlikele spordiklubidele (edaspidi „spordiklubid“).
6. Omavalitsuse eesmärk on pakkuda Trondheimi elanikele ruume sportimiseks ja vabaajategevusteks. Omavalitsus kuulutas 2004. aastal ametlikult välja ruumide omavalitsuse spordiklubidele tasuta kasutada andmise põhimõtte. See omavalitsuse meede võimaldab lastel ja noortel tegeleda spordiga sõltumata konkreetsete perede sissetuleku tasemest.
7. Omavalitsus rendib ruumide kasutusaega erinevatelt üksustelt, näiteks TSilt, et anda neid tasuta spordiklubide kasutusse. Ruumide kasutusaaja jaotumine on usaldatud kohalikule spordinõukogule.

8. TSis algas 2017. aasta suvel põhjalik renoveerimine ja laiendamine, mis jõuab lõpule 2019. aastal. 2020. aastaks on kavandatud naiste ja meeste käsipalli Euroopa meistrivõistluste korraldamine.
9. Otsus on seotud üheksa meetmega: 1) munitsipaallaen, 2) munitsipaaltagatis, 3) rendilepingud, 4) aastatel 1999 kuni 2017 sõlmitud rendilepingud, 5) 2017. aastal sõlmitud 2019. aasta rendileping, 6) kapitali suurendamine seoses uute ja ootamatute kuludega, 7) taristukulude rahastamine, 8) Norra hasartmängufondilt saadavad rahalised vahendid ja 9) Nordea ja TSi vahelises laenulepingus sisalduv kaudne tagatis.

10. Kaebuse esitajate väitel sai TS tänu omavalitsuse erinevatele meetmetele eelise. Kaebuse esitajad väitsid, et väidetavate abimeetmetega on ristsubsideeritud TSi muid tegevusi.

Meetmete hindamine

11. Järelevalveameti arvates kujutab meetmete 1, 2 ja 3 kaudu antud võimalik riigiabi olemasolevat abi EFTA riikide vahel järelevalveameti ja kohtu asutamise kohta sõlmitud lepingu protokollis 3 II osa artikli 1 punkti b tähenduses. Järelevalveamet ei hinda seepärast oma otsuses rohkem nende meetmete riigiabi tunnuseid.
12. Järelevalveamet tuleb oma otsuses esialgsele järeldusele, et meede 4, aastatel 1999 kuni 2017 sõlmitud rendilepingud, ei ole abikava osa EFTA riikide vahel järelevalveameti ja kohtu asutamise kohta sõlmitud lepingu protokollis 3 II osa artikli 1 punkti d tähenduses, nagu väitsid Norra ametiasutused.
13. Järelevalveamet hindab oma otsuses vaid nende rendilepingute potentsiaalseid riigiabi tunnuseid, mille aegumistähtaeg ei ole saabunud. Järelevalveamet on tema käsutuses oleva teabe alusel seisukohal, et nende rendilepingute, mis Norra ametiasutuste väitel pärinevad aastatest 2007–2008, aegumistähtaeg ei ole saabunud.
14. Järelevalveamet on seisukohal, et meetme 8 raames nimetatud rahalised vahendid, mille TS sai ettevõtjalt Norsk Tipping AS, on olemasoleva riigiabi süsteemi rakendamine. Järelevalveamet ei hinda seepärast oma otsuses rohkem selle meetme riigiabi tunnuseid.
15. Järelevalveamet võtab esialgse seisukoha, et nii aastate 2007 kuni 2017 rendilepingud kui ka uus 2019. aasta rendileping (meetmed 4 ja 5) võisid anda TSile eelise. Kaebuse esitajad on väitnud, et rent ületab turuhindu, ja et see põhineb pigem TSi vajadustel kui omavalitsuse vajadusel kasutusaja järele.
16. Järelevalveamet leiab, et kapitali suurendamine (meede 6) kujutab endast TSi eelist kapitali suurendamise kogu summa ulatuses.
17. Järelevalveamet jõudis esialgsele järeldusele, et TSi renoveerimise ja laiendamisega (meede 7) seotud taristukulude jaotus ja arvutus võis anda TSile eelise.
18. Seoses TSi ja Nordea vahelises laenulepingus sisalduva kaudse tagatisega (meede 9) leiab järelevalveamet, et laenulepingutes sisalduvate väidete mõju on ebaselge, ja et ta ei saa praegu välistada, et need annavad TSile eelise omavalitsuse kaudse tagatise näol.
19. Norra ametiasutused väitsid, et TSi ruumide kasutamist spordiklubide poolt ei saa lugeda majandustegevuseks, kuna ei omavalitsus ega TS ei saa kasutajatelt tasu.
20. Isegi kui eeldada, et omavalitsus, lastes omavalitsuse spordiklubidel kasutada ruume tasuta, tegeleb mittemajandusliku tegevusega, siis üksus, mis annab omavalitsusele sellised ruumid, võib seda tehes põhimõtteliselt tegeleda majandustegevusega.
21. Seda arvestades ei saa järelevalvenõukogu praegu välistada, et TS on ettevõtja mitte üksnes korraldades oma ruumides kontserte, suuri spordiüritusi, messe, kongresse ja muid üritusi, vaid ka rentides oma ruume välja omavalitsusele, kes annab need omakorda kasutada linna spordiklubidele. Igal juhul märgib järelevalveamet, et TS tegeleb muu majandustegevusega, ja et tuleks tõestada raamatupidamisarvestuste piisavat eristamist.
22. Norra ametiasutused ei ole järelevalveametit kõigist kõnealustest meetmetest teavitanud. Seepärast jõudis järelevalveamet esialgsele järeldusele, et Norra ametiasutused ei ole täitnud EFTA riikide vahel järelevalveameti ja kohtu asutamise kohta sõlmitud lepingu protokollis 3 I osa artikli 1 lõikes 3 sätestatud kohustusi, ning et niivõrd, kui meetmed 4, 7 ja 9 hõlmavad riigiabi, on see abi ebaseaduslik.

23. Norra ametiasutused teatasid uuest 2019. aasta rendilepingust (meede 5) 20. novembril 2018. Norra ametiasutused väitsid, et uue rendilepingu eeltingimuseks on vastavus turutingimustele. See võimaldab selgesõnaliselt kohandusi, et viia lepingutingimused kooskõlla turutingimustega, kui järelevalveamet peaks seda nõudma. Seda arvestades on järelevalveameti esialgne järeldus, et kui rendileping peaks sisaldama riigiabi, on Norra ametiasutused EFTA riikide vahel järelevalveameti ja kohtu asutamise kohta sõlmitud lepingu protokolli 3 I osa artikli 1 lõikes 3 sätestatud kohustused täitnud.
24. Meetme 6 kohta märgib järelevalveamet, et Norra ametiasutused on andnud selle riigiabi TSile üldise grupierandi määruse artikli 55 kohaselt. Siiski ei ole järelevalveamet täielikult veendunud selles, et üldise grupierandi määruse artikli 6 lõikes 2 sätestatud nõuded on nimetatud meetme suhtes täidetud. Tundub, et meede vajab täiendavat hindamist. Kui järelevalveamet peaks leidma, et meede ei vasta üldise grupierandi määruse nõuetele, on asjaomane riigiabi ebaseaduslik.
25. Käsitleva juhtumiga seotud võimalikud abimeetmed on sisult erinevad. Norra ametiasutused väidavad, et mõned meetmed on nõuetele vastavad. Praegu ei ole järelevalveametil teavet, mis võimaldaks tal välja arvutada TSile antud väidetava riigiabi suuruse, mis kaasnes kõnealuste meetmetega. Seepärast kahtleb järelevalveamet, kas meetmed järgivad proportsionaalsuse põhimõtet ja piirduvad riigi eesmärgi saavutamiseks hädavajalikuga.
26. Peale selle ei saa järelevalveamet välistada TSi muu tegevuse ristsubsideerimist väidetavatest abimeetmetest. Eeltoodut arvestades kahtleb järelevalveamet, et meetmeid saaks lugeda kooskõlas olevateks Euroopa Majanduspiirkonna lepingu artikli 61 lõike 3 punktiga c.

Decision No 032/19/COL

of 16 April 2019

to open a formal investigation into potential state aid granted to Trondheim Spektrum AS

(Case 83227)

Norwegian Ministry of Trade, Industry and Fisheries
PO Box 8090 Dep
0032 Oslo
NORWAY

Subject: **Trondheim Spektrum**

1. Summary

- (1) The EFTA Surveillance Authority ('the Authority') wishes to inform the Norwegian authorities that it has concerns that the notified measure and some of the measures covered by the complaints related to Trondheim Spektrum AS might entail state aid within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement. The Authority furthermore has doubts concerning the compatibility of these measures with the functioning of the EEA Agreement. The Authority has therefore decided to open a formal investigation ⁽¹⁾ into these measures.
- (2) The Authority has based its decision on the following considerations.

2. Procedure

2.1. First complaint

- (3) On 14 March 2017, the Authority received a complaint ⁽²⁾ alleging that Trondheim municipality ('the Municipality') has granted unlawful state aid to Trondheim Spektrum AS ('TS'), a company that owns and operates Trondheim Spektrum, which is a multipurpose sport facility located in Trondheim, Norway. By letter dated 27 March 2017, the Authority invited the Norwegian authorities to comment on the complaint ⁽³⁾. The Norwegian authorities replied by letter dated 2 June 2017 ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Reference is made to Articles 4(4) and 13(1) of Part II of Protocol 3 to the Agreement between the EFTA States on the Establishment of a Surveillance Authority and a Court of Justice.

⁽²⁾ Documents No 847105 and 848590 to 848601.

⁽³⁾ Document No 849708.

⁽⁴⁾ Documents No 859505, 859499, 859501 and 859503.

2.2. *Second complaint*

- (4) On 27 July 2017, the Authority received a second complaint⁽⁵⁾, also alleging that the Municipality has granted unlawful state aid to TS. By letter dated 24 August 2017, the Authority invited the Norwegian authorities to comment⁽⁶⁾. In the same letter, the Authority requested further information from the Norwegian authorities concerning their comments to the first complaint. By letter dated 1 September 2017, the Authority forwarded to the Norwegian authorities additional information from the second complainant⁽⁷⁾.
- (5) By letter dated 20 September 2017, the Norwegian authorities submitted their comments to the second complaint and provided the information requested by the Authority relating to the first complaint⁽⁸⁾. On 29 September 2017, the case was further discussed during the annual package meeting in Oslo. The discussion was subsequently summarised in a follow-up letter⁽⁹⁾.

2.3. *Request for information*

- (6) On 20 October 2017, the Authority sent an information request to the Norwegian authorities⁽¹⁰⁾. On 22 November 2017, the Norwegian authorities and the Authority held a video-conference to discuss the information request. By letter of 8 December 2017, the Norwegian authorities responded⁽¹¹⁾.

2.4. *Additional information from the second complainant*

- (7) On 19 September 2017, the second complainant submitted additional information⁽¹²⁾. On 6 November 2017, the second complainant submitted supplementary information⁽¹³⁾. On 9 November 2017, the Authority forwarded the additional information to the Norwegian authorities⁽¹⁴⁾. On 22 November and 13 December 2017, the Norwegian authorities and the Authority discussed the case during a video-conference. On 1 December 2017, the Norwegian authorities submitted information to the Authority in relation to the meetings⁽¹⁵⁾.
- (8) On 26 October 2018, the second complainant submitted additional information⁽¹⁶⁾.

2.5. *Further request for information and meeting*

- (9) On 16 January 2018, the Authority sent an information request to the Norwegian authorities⁽¹⁷⁾, to which they replied by letters dated 1 and 5 February 2018⁽¹⁸⁾.
- (10) On 13 March 2019, the Norwegian authorities and the Authority discussed the case during a video-conference. Following the meeting, the Norwegian authorities submitted further information⁽¹⁹⁾. On 18 March 2019, the Norwegian authorities submitted additional information⁽²⁰⁾.

2.6. *Notification of the 2019 lease agreement*

- (11) On 29 November 2018⁽²¹⁾, the Norwegian authorities notified a lease agreement ('the 2019 lease agreement'), which is intended to enter into force on 1 December 2019. By letter dated 28 January 2019, the Authority requested additional information from the Norwegian authorities. By letter of 21 February 2019, the Norwegian authorities responded⁽²²⁾.

⁽⁵⁾ Documents No 867151, 868181 and 868182.

⁽⁶⁾ Document No 870428.

⁽⁷⁾ Document No 870360.

⁽⁸⁾ Documents No 874440 and 874442.

⁽⁹⁾ Document No 876728.

⁽¹⁰⁾ Document No 877379.

⁽¹¹⁾ Documents No 887522, 887524 and 887526.

⁽¹²⁾ Document No 874067.

⁽¹³⁾ Document No 881377.

⁽¹⁴⁾ Document No 888352.

⁽¹⁵⁾ Documents No 885827, 885829, 888351 and 888354.

⁽¹⁶⁾ Document No 936140.

⁽¹⁷⁾ Document No 888021.

⁽¹⁸⁾ Documents No 896729, 896727, 896725 and 896723.

⁽¹⁹⁾ Documents No 1059166, 1059170 and 1059171.

⁽²⁰⁾ Documents No 1059842 to 1059848.

⁽²¹⁾ Documents No 1040641, 1040643, 1040645, 1040647 and 1040649.

⁽²²⁾ Documents No 1054292, 1054294, 1054296 and 1054298.

2.7. **GBER information sheet regarding capital increase**

- (12) On 10 December 2018, the Norwegian authorities submitted a GBER⁽²³⁾ information sheet⁽²⁴⁾, concerning *ad hoc* aid to TS in the form of a NOK 55 million capital increase (approximately EUR 5,68 million), claiming that this measure was block exempted.

3. **Background**

- (13) TS owns and operates Trondheim Spektrum, a multipurpose facility located in central Trondheim. The facility consists of eight multi-purpose halls. The halls are used as training venues for local sports clubs, small and large sports events and other events such as concerts, trade fairs and congresses.
- (14) The company Nidarøhallen was established in 1961 for the purpose of carrying out the construction and operation of a sports and exhibition hall in Trondheim. On 5 June 2002, the company name was changed to Trondheim Spektrum AS.
- (15) The Municipality has been, and is at present, the majority shareholder in TS. As of October 2018, The Municipality holds 96 % of the shares. The remaining shares are held by membership-based volunteer sport clubs ('sport clubs').
- (16) The construction of the first part of the hall finished in 1963 (halls A and B). The facility has been expanded four times, in 1971 (hall C), 1980 (hall G), 1988 (halls D and E/H) and 2000 (hall F). The facility now totals 27 000 m², which, in addition to eight multipurpose halls, consists of 14 seminar rooms and a plot area of over 1 000 m².
- (17) The Municipality's objective is to provide facilities for sports and leisure activities to the inhabitants of Trondheim. In 2004, the Municipality formalised a principle of cost-free facilities for the benefit of the Municipality's sport clubs. This facilitates participation of children and youth in sport activities, irrespective of the income level of individual families. The Municipality owns and operates numerous sport facilities, but also rents facilities owned and operated by third parties. The Municipality rents capacity from such facilities under special rental agreements, and the joint capacity is distributed, free of charge, amongst the sport clubs. The task of distributing the capacity is entrusted to the local Sports Council (*Idrettsrådet*), which forms part of the organisational structure of the Norwegian Confederation of Sports (*Norges idrettsforbund*).
- (18) TS generates income from sport activities, trade fairs and concerts. TS hosts a number of fairs, which includes an annual fisheries industry fair. Furthermore, TS generates income from the operation of a kiosk, café and a restaurant.
- (19) Since summer 2017, Trondheim Spektrum has been undergoing a significant renovation and extension, to be finalised in 2019. The plan is to host the European Championship in handball for women and men in 2020.

4. **The measures**

4.1. **Introduction**

- (20) Throughout the years, the Municipality has provided TS with loans, guarantees and other measures that may potentially involve state aid. The following measures are at stake in the present decision.

4.2. **Measure 1 – municipal loan**

- (21) In 1992, the total loan portfolio of TS included nine different loans amounting to a total of NOK 87.8 million (approximately EUR 9,1 million). During the period from 1992 to 1994, TS restructured the debt by borrowing NOK 86.67 million (approximately EUR 8,95 million) from the Municipality⁽²⁵⁾. The nominal interest rate was set at 7,5 %, and the effective interest rate was at 7,7 %. In 2004, the terms of the loan were modified, lowering the effective interest rate to 4,15 %.
- (22) The complainants allege that the intention of the Municipality, by granting the loan, was to grant an advantage to TS, which it would not have obtained otherwise, in the form of lower interest rates. The complainants further allege that later modifications of the loan have turned the alleged aid into new aid.

⁽²³⁾ Commission Regulation (EU) No 651/2014 of 17 June 2014 declaring certain categories of aid compatible with the internal market in application of Articles 107 and 108 of the Treaty (OJ L 187, 26.6.2014, p. 1), referred to at point 1j of Annex XV to the EEA Agreement, see Joint Committee Decision No 152/2014, published in OJ L 342, 27.11.2014, p. 63 and EEA Supplement No 71, 27.11.2014, p. 61.

⁽²⁴⁾ Case No 82883, GBER 30/2018/Sports.

⁽²⁵⁾ Document No 874440, p. 6 and Document No 859501, p. 13 and 20.

- (23) The Norwegian authorities have not contested the fact that the loan may have entailed state aid. The Norwegian authorities have argued that the interest rates, in particular following the modification in 2004, were broadly in line with market price. However, the Norwegian authorities do not consider it meaningful to investigate further the historical market rates for loans as, in their view, any aid would have to be considered as existing aid, and in any event, the loan has in the meantime been paid back in full ⁽²⁶⁾. The Norwegian authorities have not found any documentation indicating that the loan has been renegotiated as alleged by the complainants, save for the modification of the interest rate in 2004 ⁽²⁷⁾.

4.3. **Measure 2 – municipal guarantee**

- (24) On 7 September 1999, the Municipality granted a guarantee in favour of TS, in order for TS to secure a loan from Nordea. The purpose of the loan was to finance the construction of hall F. The guarantee was limited to 50 % of the loan balance with a limit of NOK 28 million (approximately EUR 2,89 million). The guarantee is of a secondary nature. That is, Nordea would have to initiate a procedure for the liquidation of TS' assets, before it could have recourse to the guarantee.
- (25) According to the Norwegian authorities' best estimate, the interest rate obtainable without the guarantee corresponds to an addition of 0.10 – 0.15 percentage points. The Norwegian authorities have explained that this is because TS is viewed by Nordea as a low-risk debtor. On Nordea's six-point scale, with six representing no risk, TS is and has been rated at five. The reason behind this rating is first, the fact that the majority of the shares in TS is held by a public authority and secondly, TS' low-risk lease agreement with the Municipality represents a substantial part of its revenues. Further, a guarantee of this nature is of marginal value to the bank, as the mandatory capital requirements are similar for loans without such partial and limited guarantee ⁽²⁸⁾. The guarantee is still in effect. It expires in 2031 ⁽²⁹⁾. At the end of 2016, it covered the outstanding balance of NOK 9 260 000 (approximately EUR 956 500).
- (26) The complainants have alleged that the guarantee was not granted on market terms and therefore provided an advantage to TS.
- (27) The Norwegian authorities state that any advantage resulting from the guarantee is at most marginal and further refer to marginal effects of the measure on the conditions of cross-border investment or establishment ⁽³⁰⁾. The Norwegian authorities maintain that the guarantee should be qualified as existing aid as it was granted more than 10 years ago ⁽³¹⁾.

4.4. **Measure 3 – leasehold agreements**

- (28) In 1980, the Municipality entered into a 40-year leasehold agreement with Trondheim Tennisklubb. The leasehold was transferred to Nidarøhallen A/S (now TS) in 1991. A second leasehold agreement was concluded in 1989. TS has relied on these leasehold agreements as collateral when entering into a loan agreement with Nordea ⁽³²⁾.
- (29) According to the Norwegian authorities, the leasehold agreements are governed by the Norwegian Ground Lease Act ⁽³³⁾ and established case-law.
- (30) To offer collateral on a leasehold agreement does not require the permission from the lessor (the owner) under the Ground Lease Act, the Land Registration Act ⁽³⁴⁾ or the leasehold agreement.
- (31) The Norwegian authorities have stated that the leasehold agreements were concluded before the entry into force of the EEA Agreement ⁽³⁵⁾.

⁽²⁶⁾ Document No 859501, p. 20.

⁽²⁷⁾ Document No 874440, p. 6.

⁽²⁸⁾ Document No 859501, p. 14.

⁽²⁹⁾ Document No 859501, p. 14.

⁽³⁰⁾ Document No 859501, p. 22.

⁽³¹⁾ Document No 859501, p. 23.

⁽³²⁾ Document 1054294. See section 4.10.

⁽³³⁾ *Lov om tomtefeste (tomtefesteloven)* LOV-1996-12-20-106. The Norwegian authorities have explained that the conclusion of leasehold agreements and the contractual relationship between the landowner/lessor and the lessee was regulated for the first time in a statute from 1975, which entered into force on 1 January 1976. A new Ground Lease Act was enacted in 1996 and entered into force on 1 January 2002.

⁽³⁴⁾ *Lov om tinglysning (tinglyssingsloven)* LOV-1935-06-07-2.

⁽³⁵⁾ Document No 887522, p. 4.

4.5. **Measure 4 – lease agreements concluded from 1999 to 2017**

- (32) Most of the capacity of Trondheim Spektrum has traditionally been used for the purpose of sport clubs on the basis of lease agreements concluded between TS and the Municipality. The Municipality has leased the facility since it opened in 1963.
- (33) The Municipality formalised a principle of cost-free facilities for the benefit of the Municipality's sport clubs in 2004. This was done to facilitate the participation of sport activities irrespective of the income level of individual families. From then on, the sport clubs did not pay for its use, neither to the Municipality nor to TS.
- (34) The Municipality rented the facilities from Trondheim Spektrum for approximately NOK 12 million per year from 1990 until 2002. In 2002, the lease agreement was amended as the Municipality required more capacity. The variations of rent paid is a result of the capacity increase with the construction of hall F, and the implementation of a new model for calculating the agreed utilisation of the facility ⁽³⁶⁾.
- (35) The Norwegian authorities have explained that the level of rent takes into account the cost structure of TS. The historical rent was set on the basis of the level established in 1989 and 1990, which historically reflected the required cash flow for TS to pay off debt and continue operations on the proportion of the facility occupied by the sport clubs ⁽³⁷⁾.
- (36) The lease agreement was not formalized until February 1995. The lease agreement entered into in 1995 does not specify the number of hours and/or percentage of occupation of the sport clubs' use of the facility. These specifications were introduced and further developed in the agreements entered into for 1999 onwards ⁽³⁸⁾.
- (37) The following lease agreements have been concluded since 1999:
- a. Lease agreement 2000 – 2002.
 - b. Lease agreement 2002 – 2006.
 - c. Lease agreement 2007 – 2008.
 - d. Lease agreement 2009 – 2010.
 - e. Lease agreement 2011 (renewed annually) ⁽³⁹⁾.
- (38) The Norwegian authorities have provided the following information regarding the leased capacity ⁽⁴⁰⁾:

Year	Rent paid (NOK)	Hours rented
1999	11 200 000	Not given
2000	11 200 000	13 650
2001	11 200 000	13 650
2002	11 200 000	17 300
2003	14 000 000	17 300
2004	14 000 000	17 300
2005	14 300 000	17 300
2006	14 500 000	17 300

⁽³⁶⁾ Document 874440, p. 5.

⁽³⁷⁾ Document 874440, p. 10.

⁽³⁸⁾ Document 859501, p. 14.

⁽³⁹⁾ Document No 859501, p. 14–15. However, it can be observed that there was a reduction in the capacity in 2016. This indicates that amendments were made at least that year. The Norwegian authorities have explained that this is due to the renovation of TS (Document 874440, p. 9).

⁽⁴⁰⁾ Document 859501, p. 15.

Year	Rent paid (NOK)	Hours rented
2007	14 700 000	12 500
2008	14 000 000	12 500
2009	14 300 000	12 500
2010	14 443 000	12 500
2011	14 088 000	12 500
2012	14 234 000	12 500
2013	14 234 000	12 500
2014	14 234 000	12 500
2015	14 679 522	12 500
2016	14 105 196	11 650

- (39) According to the terms of the lease agreements, the capacity of Trondheim Spektrum should be reserved for the sport clubs, from 1 September to 1 May each year, during the afternoon on weekdays from 16:00 to 23:00 and on weekends from 09:00 to 22:00. TS can therefore offer Trondheim Spektrum's capacity outside of these hours and outside the said time of year.
- (40) Furthermore, the lease agreements provide that TS can reclaim, subject to the terms laid down in the lease agreement, up to 2 000 hours annually during the period from 1 September to 1 May. TS can therefore use the facilities, which are otherwise reserved under the lease agreements for other purposes, for those specific hours. The Norwegian authorities have explained that TS has reclaimed 945 – 2 173 hours annually from 2010 to 2017 ⁽⁴¹⁾. The Norwegian authorities explained that there is no mechanism for the reduction of the overall rent when TS reclaims rented hours ⁽⁴²⁾.
- (41) The complainants have argued that the rent is above market terms. That is, the rent is based on the needs of TS, and not the capacity needed by the Municipality. The complainants allege that the rental fee has never been based on arm's length negotiations, but decided unilaterally by the municipal board of the Municipality.
- (42) According to the Norwegian authorities, the rent paid to TS by the Municipality has been market conform and thus does not entail state aid. Were the Authority to conclude differently, the Norwegian authorities argue that the lease agreement forms part of an existing aid scheme. Furthermore, any new aid would, in any event, be compatible with the functioning of the EEA Agreement.
- 4.6. Measure 5 – lease agreement of 2019 – notification**
- (43) As set out in paragraph (11) above, the Norwegian authorities have notified the lease agreement of 2019.
- (44) TS and the Municipality have concluded a new lease agreement, which is set to enter into force on 1 December 2019. The agreement is conditional upon being in line with market terms. The agreement allows for adaptations by the Municipality, in order to conform to the market economy investor principle, should the Authority so require ⁽⁴³⁾. The agreement will expire on 30 April 2035.
- (45) The Norwegian authorities have explained that this lease agreement is based on the same principles underlying previous lease agreements. The Norwegian authorities have further explained that the new lease agreement represents a substantial increase in the capacity made available for the sport clubs.

⁽⁴¹⁾ The Norwegian authorities were not able to provide data from before 2010.

⁽⁴²⁾ Document 896727, p. 6.

⁽⁴³⁾ Article 12 of the 2019 lease agreement. Norwegian: 'Denne avtalen forutsettes å være inngått på markedsmessige vilkår. Det tas forbehold om at avtalen vil – forut for og i avtaleperioden – justeres for å tilfredsstillе eventuelle føringer/krav fra EFTAs overvåkningsorgan (ESA), og/eller andre offentlige myndigheter. Dette for at avtalen til enhver tid skal tilfredsstillе markedsinvestorprinsippet.' Document No 887522, p. 7.

- (46) A total of 16 848 hours yearly is rented under the new lease agreement, compared to 12 500 hours in the past. The new lease agreement represents an increase in the rent per hours from approximately NOK 1 200 to 1 700 (approximately EUR 124 to 176). The reason for this increase is twofold: First, the historical rent paid by the Municipality was set on the basis of the level established in 1989 and 1990, and has not been subject to adjustments. Second, the construction costs associated with providing flexibility and allowing for multisport-use results in the operating costs per square metre exceeding by far the square metre cost of the existing venue.
- (47) Both complainants have argued that the rent in the new lease agreement is above market terms, because it is based on TS' needs and not the capacity needed by the Municipality. The complainants allege that the rental fee is not based on arm's length negotiations, but set in order to cover the construction cost of the expansion of Trondheim Spektrum.
- (48) One of the complainants has further alleged that the main cost elements of the extension and renovation project is tied to requirements related to activities other than the activities covered by the lease agreements, such as concerts, professional sports events and fairs. One of the complainants claims that the division of costs between the different activities is therefore not correct, as the needs of the sport clubs could have been met with much less costs.
- (49) According to the Norwegian authorities, the rent paid to TS by the Municipality under the new lease agreement is market conform, and thus does not entail state aid. Should the Authority be unable to exclude the presence of state aid in the new lease agreement, the Norwegian authorities have notified the lease agreement as compatible aid under Article 61(3)(c) of the EEA Agreement.

4.7. **Measure 6 – capital increase linked to new and unexpected costs – block exemption**

- (50) As set out in paragraph (12) above, on 10 December 2018, the Norwegian authorities submitted a GBER information sheet⁽⁴⁴⁾, concerning an *ad hoc* aid to TS for an aid amount of NOK 55 million (approximately EUR 5,68 million) in form of a capital increase. The Norwegian authorities have provided the capital increase to TS under Article 55 of the General Block Exemption Regulation ('GBER').
- (51) Due, in particular, to an increase in the project scope in 2018, the budget increased to NOK 591 million (approximately EUR 61,05 million). The Norwegian authorities have explained that TS cannot cover the additional costs through its existing means or through additional market financing. It therefore applied for the capital increase on 6 July 2018.
- (52) One of the complainants alleges that the capital increase is not compliant with all of the conditions set out in Chapter I of the GBER.

4.8. **Measure 7 – financing of infrastructure costs**

- (53) On 14 March 2017, the City Council adopted a zoning plan for the area where TS is located and the surrounding park area. The process was initiated by TS with the aim of expanding the facility into a multi-function facility, feasible for concerts and large sport events, and with increased capacity for sport clubs, trade fairs and congresses.
- (54) The City Council adopted the principle of full transfer of expenses in 1993, which sets out that building projects must carry all infrastructure costs that are a consequence of the project. Which costs this principle comprises must be in line with Section 17-3, third paragraph of the Planning and Building Act, which regulates what a development agreement must include⁽⁴⁵⁾.
- (55) The Norwegian authorities have explained that a zoning plan forms the basis for a project such as the expansion of Trondheim Spektrum⁽⁴⁶⁾. The zoning plan – including use of procedural orders⁽⁴⁷⁾ (*rekkefølgekrav*) – does not impose any economic obligations on the developer, but provides for the use of the area relating to the project and indicates what (public) infrastructure needs to be in place prior to the implementation of the project⁽⁴⁸⁾.

⁽⁴⁴⁾ Case No 82883, GBER 30/2018/Sports.

⁽⁴⁵⁾ Document No 874440, p. 20-25. The detailed zoning plan for part of Nidarø was adopted by the City Council on 14 March 2017 in case 25/17.

⁽⁴⁶⁾ The Norwegian authorities refer to Section 11 of *lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)* LOV-2008-06-27-71.

⁽⁴⁷⁾ 'Procedural orders' are requirements relating to the order in which work shall be carried out to ensure the establishment of public services, technical infrastructure and green structures before use is made of areas and the point in time when areas may be used for building and construction purposes, including requirements relating to the order in which development works shall be carried out. See Section 11-9 of the Planning and Building Act, referred to in footnote 46.

⁽⁴⁸⁾ The Norwegian authorities refer to section 18 of the Planning and Building Act.

- (56) The Planning and Building Act sets limits on the developer's maximum financial contribution to the public infrastructure measures that are required under the zoning regulations. The main criterion for cost allocation under a development agreement is that the measure must have a direct factual relationship with the development; it must be necessary for the implementation of the project. Consequently, only public infrastructure measures that result from the project may potentially be imposed as obligations on the developer. On the other hand, infrastructure works that the Municipality would need to implement also in the absence of the project, cannot be imposed on the developer ⁽⁴⁹⁾.
- (57) In addition to the first criterion for cost allocation, the contribution from the developer to the measure must be proportionate to the size and the type of the development or project.
- (58) The Norwegian authorities have explained that the Municipality will, for each project, cover the costs of measures that would have to be implemented regardless of the project, but for which the project affects the timing of when the measures are implemented. Such costs relate to infrastructure that is of a general character, benefitting the population as a whole.
- (59) The Norwegian authorities have explained that a proportionality assessment must be carried out in each case. The eventual conclusion of a development agreement and the allocation of costs entails a degree of discretion on behalf of the Municipality, which must take into consideration the legal framework, as well as the nature of the project ⁽⁵⁰⁾.
- (60) One of the complainants argues that the Municipality has relieved TS from infrastructure costs that a developer would normally have to bear in relation to this type of constructions and has therefore granted an advantage to TS.
- (61) The Norwegian authorities have provided information regarding the distribution of the costs between the TS and the Municipality ⁽⁵¹⁾.
- (62) According to the Norwegian authorities, the connection from Nidarø to Ilen Church will be developed. The Norwegian authorities have stated that the measure forms part of what may be described as a recreational area network for the use of the general public and that therefore it cannot legally order the developer to assume the costs in that respect.
- (63) The Norwegian authorities have further explained that the upgrade of Klostergata is a direct consequence of the development. However, the Municipality assumes the implementation responsibility and will cover the costs connected to roads and archaeological excavations; TS will pay a contribution of NOK 20 million. This is because the Municipality would in any case need to renew the water and sewage pipes in parts of the street.
- (64) The Norwegian authorities have further explained that green areas and a public park will be developed, i.e. a vegetation belt, a park, a walking path and public squares. The Norwegian authorities have stated that this is TS' responsibility. The total amount was estimated at NOK 74 million (approximately EUR 7,64 million), but has been lowered to NOK 39 million (approximately EUR 4,03 million). TS' share of this costs is set at NOK 26 million (approximately EUR 2,66 million), excluding VAT. According to the Norwegian authorities, the calculation of TS' contribution is limited as allowed by Section 17-3, third paragraph of the Planning and Building Act.
- (65) In the view of the Norwegian authorities, infrastructure projects financed by the Municipality do not represent financing in violation of the principle of full transfer of costs in light of the modification mandated by Section 17-3, third paragraph of the Planning and Building Act. Furthermore, the Norwegian authorities do not see that the financial contribution by the local authority may be classified as illegal state aid, because the costs could not have been transferred to the developer in any event.
- (66) The Norwegian authorities argue that the infrastructure works, to be partly financed by the Municipality, relate to activities that public authorities normally perform in the exercise of their public powers and do not consist in offering goods and services on a market ⁽⁵²⁾. According to the Norwegian authorities, the costs assumed by the Municipality do not entail that TS pays less than legally required. Furthermore, the infrastructure is of a general character and will benefit the population as a whole.

⁽⁴⁹⁾ Document No 1059846, p. 2.

⁽⁵⁰⁾ Document No 1059846, p. 2.

⁽⁵¹⁾ Document No 874440, p. 20 – 25 and Documents No 1059842 to 1059848. The detailed zoning plan for part of Nidarø was adopted by the City Council on 14 March 2017 in case 25/17.

⁽⁵²⁾ The Norwegian authorities refer to paragraph 203 of the Authority's Guidelines on the notion of State aid as referred to in Article 61(1) of the EEA Agreement ('NoA'), in this regard and Commission Decision of 8.1.2016. State aid No SA.36019 – Belgium – Financing of road infrastructure in the vicinity of a real estate project – Uplace, paragraph 38.

4.9. **Measure 8 – funds from the Gaming Fund**

- (67) The Gaming Fund scheme is administered by Norsk Tipping AS. The funds stemming from Norsk Tipping AS are gaming funds collected, administered and distributed on the basis of the Gaming Act ⁽⁵³⁾ that entered into force on 1 January 1993.
- (68) Applications for grants from the Gaming Fund scheme are processed and assessed in accordance with the provisions laid down by the Ministry of Culture relating to grants and allocations for sports and physical activities. The goal of the scheme is to facilitate sports and physical activities for everyone.
- (69) Funds granted for the construction and renovation of sports facilities will contribute to an infrastructure that provides the population with the opportunity to take part in individually organised activities and activities under the supervision of sport clubs.
- (70) As from 1994, TS has received grants from the Gaming Fund Scheme ⁽⁵⁴⁾.
- (71) The Norwegian authorities emphasise that the existing Gaming Fund scheme has not been materially altered since it was last assessed by the Authority in the Vålerenga case ⁽⁵⁵⁾ and that the grants in favour of TS have been awarded in accordance with the provisions of the scheme ⁽⁵⁶⁾.

4.10. **Measure 9 – implicit guarantee inherent in a loan agreement between Nordea and TS**

- (72) On 11 December 2017, TS signed a loan agreement for NOK 490 million with Nordea ⁽⁵⁷⁾. Nordea will provide the working capital during the construction period. The Norwegian authorities have explained that the Municipality is not a party to the loan agreement nor are there any contractual obligations that require the Municipality to provide financing or capital to TS ⁽⁵⁸⁾.
- (73) However, the loan agreement includes the following statements ⁽⁵⁹⁾:

‘Nordea has placed considerable weight on the fact that Trondheim Spektrum AS intends to make structural changes in the company or other measures that increase the possibility that the municipality of Trondheim, without acting contrary to the law, if necessary, can provide a guarantee to Nordea that reduces the risk of cost overruns.’

‘Nordea has also placed great weight on the ownership of Trondheim municipality and the Executive Board’s decision on 25 June 2015 in case 144/14, which states in paragraph two that the municipality of Trondheim, as the majority owner of Trondheim Spektrum, is ready to assume the necessary financial responsibility resulting from the renovation and development of Trondheim Spektrum.’ (Unofficial translation)

- (74) These statements relate to a clause in the loan agreement which states under ‘other terms’ ⁽⁶⁰⁾:

‘The risk resulting from any cost overruns occurring during the construction period and, which the credit customer himself cannot pay: Trondheim Spektrum AS will make structural changes in the company or take other measures, which will make it possible for Trondheim Municipality, without coming into conflict with the legislation, if necessary, to provide a guarantee to Nordea.’

⁽⁵³⁾ Lov om pengespill (pengespilloven) LOV-1992-08-28-103.

⁽⁵⁴⁾ Document No 859501, p. 16.

⁽⁵⁵⁾ The Authority’s Decision No 225/15/COL of 10 June 2015 raising no objections to aid in the form of a transfer of land to Vålerenga Fotball.

⁽⁵⁶⁾ Document No 887522, p. 6.

⁽⁵⁷⁾ Document No 1054294.

⁽⁵⁸⁾ Document No 1054298, p. 6.

⁽⁵⁹⁾ Document No 1054294, Loan Agreement between Nordea and TS, dated 11 December 2017, page 1, paragraphs 5 and 6. Unofficial translation. Norwegian: ‘Nordea har lagt betydelig vekt på at Trondheim Spektrum AS har til hensikt å gjøre selskapsendringer eller andre tiltak som åpner muligheten for at Trondheim kommune, uten å komme i strid med lowerket, om nødvendig kan stille en garanti overfor Nordea som reduserer risikoen ifm kostnadsoverskridelser.’/‘Nordea har for øvrig lagt sterk vekt på eierskapet fra Trondheim kommune og vedtaket i formannskapet datert 25. juni 2014 i sak 144/14, hvor det blant annet fremgår av punkt 2 at Trondheim kommune, som største eier av Trondheim Spektrum AS, er innstilt på å ta det nødvendige økonomiske ansvaret som følger av rehabilitering og utvikling av Trondheim Spektrum.’

⁽⁶⁰⁾ Document No 1054294, Loan Agreement between Nordea and TS, dated 11 December 2017, p. 5, ‘Other terms’ – bullet point 3. Unofficial translation. Norwegian: ‘Risikoen som følge av at det oppstår kostnadsoverskridelser i byggeperioden og kredittkunden selv ikke kan betale disse: Trondheim Spektrum AS vil gjøre selskapsendringer eller andre tiltak som åpner muligheten for at Trondheim kommune, uten å komme i strid med lowerket, om nødvendig kan stille garanti overfor Nordea.’

(75) Under the same heading, the following clause states ⁽⁶¹⁾:

‘The lease agreement with Trondheim Municipality of 26.10.2017 cannot be changed/reduced without Nordea’s prior written consent.’

(76) Finally, under the heading ‘Change of ownership – mandatory early repayment’ ⁽⁶²⁾ the loan agreement states ⁽⁶³⁾:

‘It is a condition for entering into and maintaining the Construction Loan Agreement that Trondheim Municipality owns at least 77,93 % of the credit customer and maintains its ownership unchanged.

In the event that the ownership composition changes, without Nordea’s prior written consent, the Construction Loan and any outstanding amount shall be repaid as specified in clause 11 (early maturity of the construction loan).’

(77) TS and Nordea had previously signed a loan agreement dated 27 July 2017. The agreement contained a condition that any construction cost excess during the construction period should be covered either by TS or the Municipality. The loan agreement was co-signed by the City Executive of Finance. That agreement therefore contained clauses regarding the Municipality’s responsibility in respect of any project overruns as well as obligations in respect of the lease agreement which at that time had not been finalised ⁽⁶⁴⁾.

(78) The co-signing of the loan agreement was later deemed a municipal guarantee pursuant to section 51 of the Municipality Act. The City concluded that the guarantee, in order to be effective, required state approval. The guarantee would, for various reasons, probably not obtain such approval and therefore the Chief City Executive was advised to promptly inform Nordea that the Municipality could not be party to the loan agreement. This agreement is void and does not apply between the parties. TS and Nordea therefore signed the current loan agreement without the official involvement of the Municipality.

5. The presence of state aid

5.1. Introduction – existing vs. new aid

(79) As set out above, several alleged aid measures granted to TS are at stake. However, in the present decision the Authority will not assess further the nature of potential aid measures, which would constitute existing aid – either individual aid or aid schemes – within the meaning of Article 1(b) of Part II of Protocol 3 to the Agreement between the EFTA States on the Establishment of a Surveillance Authority and a Court of Justice (‘Protocol 3 SCA’).

(80) Existing aid is subject to a different procedural framework compare to new aid ⁽⁶⁵⁾. Furthermore, existing aid measures are not subject to a repayment obligation.

5.1.1. Measure 1 – the municipal loan

(81) The municipal loan was granted to TS in 1992. In case 113/92 ⁽⁶⁶⁾, the City Council adopted a decision to issue bonds to enable TS, through a new loan, to pay off its existing loans. The Authority therefore considers that any aid entailed in the municipal loan would be individual aid awarded to TS ⁽⁶⁷⁾. The terms of the loans were modified in 2004.

(82) According to Article 15(1) of Part II of Protocol 3 SCA, the powers of the Authority to recover aid shall be subject to a limitation period of 10 years. According to Article 15(3) of Part II of Protocol 3 SCA, any aid with regard to which the limitation period has expired, shall be deemed to be existing aid ⁽⁶⁸⁾.

⁽⁶¹⁾ Document No 1054294, Loan Agreement between Nordea and TS, dated 11 December 2017, p. 5, ‘Other terms’ – bullet point 4. Unofficial translation. Norwegian: ‘Leieavtalen med Trondheim kommunea av 26.10.2017 kan ikke endres/redueres uten Nordea forutgående skriftlige samtykke.’

⁽⁶²⁾ Norwegian: ‘eierskifte – obligatorisk førtidig tilbakebetaling’.

⁽⁶³⁾ Document No 1054294, Loan Agreement between Nordea and TS, dated 11 December 2017, p. 4. Unofficial translation. Norwegian: ‘Det er et vilkår for inngåelse og opprettholdelse av Byggekredittavtalen, at Trondheim Kommune eier minst 77,93 % av Kredittkunden, og opprettholder sin eierandel uendret. For det tilfellet at eiersammensetningen endres, uten Nordeas forutgående skriftlige samtykke, skal Byggekredit-ten og ethvert utestående tilbakebetales som angitt i klausul 11 (Førtidig forfall av byggekreditten).’

⁽⁶⁴⁾ Document No 1054298, p. 5.

⁽⁶⁵⁾ Within the meaning of Article 1(c) of Part II of Protocol 3 SCA.

⁽⁶⁶⁾ Documents No 859501, p. 13, and 859503, p. 76.

⁽⁶⁷⁾ According to Article 1(e) of Part II of Protocol 3 SCA, “‘individual aid’ shall mean aid that is not awarded on the basis of an aid scheme and notifiable awards of aid on the basis of an aid scheme’.

⁽⁶⁸⁾ See also Article 1(b)(iv) of Part II of Protocol 3 SCA, according to which ‘existing aid’ is ‘aid which is deemed to be existing aid pursuant to Article 15 of this Chapter’.

- (83) The limitation period begins on the day on which the unlawful aid is awarded to the beneficiary either as individual aid or as aid under an aid scheme ⁽⁶⁹⁾.
- (84) As the municipal loan was granted to TS in 1992, the limitation period has expired. This would be the case even if the limitation period were to be calculated from the date of the last modification of the loan in 2004. Further, the loan was fully repaid in 2014. Any potential aid granted through the measure shall therefore be deemed to be existing aid. Moreover, as the loan was granted to TS in 1992, it would also be aid, which existed before the entry into force of the EEA Agreement and is still applicable after the entry into force of the EEA Agreement. Any potential aid granted through the measure would therefore also be existing aid within the meaning of Article 1(b)(i) of Part II of Protocol 3 SCA.

5.1.2. *Measure 2 – the municipal guarantee*

- (85) The Authority considers that any aid inherent in the guarantee would be individual aid awarded to TS. The Municipality granted the guarantee to TS in 1999 for TS to secure a loan(s) from Nordea. The guarantee was, according to the information provided by the Norwegian authorities, used in 2000 and 2001. The purpose of the loan was to finance the construction of hall F. The guarantee is still in effect and expires in 2031.
- (86) As the municipal guarantee was awarded to TS in 1999, the limitation period of 10 years under Article 15(1) of Part II of Protocol 3 SCA has expired ⁽⁷⁰⁾. According to Article 15(3) of Part II of Protocol 3 SCA any potential aid granted through the measure shall therefore be deemed to be existing aid.

5.1.3. *Measure 3 – the leasehold agreements*

- (87) The leasehold agreements were concluded in 1980 and 1989 respectively. The leasehold agreement between Trondheim commune and Nidarøhallen A/S (now TS) was concluded in 1989 for a duration of 50 years. In 1980, the Municipality entered into a 40-year leasehold agreement with Trondheim Tennisklubb. Trondheim Tennisklubb financed and constructed Hall G of Trondheim Spektrum. The ownership of Hall G, including the leasehold, was transferred to Nidarøhallen A/S (now TS) in 1991 ⁽⁷¹⁾.
- (88) The Authority considers that any aid granted through these leasehold agreements, including their later use as a collateral, would constitute individual aid, which existed prior to the entry into force of the EEA Agreement. According to Article 1(b)(i) of Part II of Protocol 3 SCA, the measures would therefore constitute existing aid.

5.1.4. *Conclusion – measures 1, 2 and 3*

- (89) As any potential state aid granted through measures 1, 2 and 3 would seem to constitute existing aid, within the meaning of Article 1(b) of Part II of Protocol 3 SCA, the Authority will not further assess the state aid character of these measures in the present decision.

5.1.5. *Measure 8 – aid granted under the Gaming Fund scheme*

- (90) The funds stemming from Norsk Tipping AS are gaming funds collected, administered and distributed on the basis of the Gaming Act 1992 that entered into force on 1 January 1993, before the entry into force of the EEA Agreement.
- (91) The Authority considered in its Decision No 537/09/COL of 16 December 2009 ⁽⁷²⁾ that the activities of Norsk Tipping AS constituted an existing aid scheme. The Norwegian authorities have confirmed that no amendments have been made to the scheme since that time. The Authority considers that the funds granted to TS from Norsk Tipping AS are an application of an existing aid system. Existing aid also covers individual aid awards, which have been granted on the basis of an existing aid scheme ⁽⁷³⁾. Therefore, the Authority will not further assess the aid character of the measure in this decision. However, the Authority will take into account the contribution from the gaming funds in any compatibility assessment it may carry out in relation to the measures included in the scope of this decision.

⁽⁶⁹⁾ Article 15(2) of Part II of Protocol 3 SCA.

⁽⁷⁰⁾ This would be the case even if the limitation period would be calculated from the date of when the guarantee was last used in 2001.

⁽⁷¹⁾ Document No 887522, p. 5.

⁽⁷²⁾ Available at <http://www.eftasurv.int/media/decisions/537-09-COL.pdf>. Further, see the Authority's Decision No 225/15/COL of 10 June 2015 raising no objections to aid in the form of a transfer of land to Vålerenga Fotball, paragraph 57.

⁽⁷³⁾ Case E-14/10 *Konkurrenten.no AS v ESA* [2011] EFTA Ct. Rep. 266, paragraph 53.

5.1.6. Measure 4 – lease agreements concluded from 1999 to 2017

5.1.6.1. Introduction

- (92) The Norwegian authorities have argued that, should the Authority entertain any doubts concerning potential advantages in the lease agreements, the lease agreements concluded from 1999 to 2017 should be considered to form part of an existing aid scheme that predates the EEA Agreement. The Norwegian authorities have stated that the Municipality leased the facilities since its opening in 1963. However, the lease agreements were never formalised before 1995 ⁽⁷⁴⁾.
- (93) One of the complainants has argued that the lease agreements cannot be considered to form part of an existing aid scheme. The complainant refers to the fact that there is no law or regulation that obliges the Municipality to lease facilities for sports. According to the complainant, the recent municipal decision regarding the new and twice as high lease, illustrates the margin of discretion inherent in the conclusion of a new lease agreement. In any case, the new lease would have represented a significant amendment to the aid scheme as it entails twice as much aid as before. The complainant did not elaborate further on this issue since, in its view, the financing of the operation of the premises cannot constitute an existing aid scheme in the first place ⁽⁷⁵⁾.
- (94) The Authority takes the preliminary view that the lease agreements concluded from 1999 to 2017 do not constitute an aid scheme, for the following reasons.
- (95) Article 1(d) of Part II of Protocol 3 SCA sets out two definitions of an aid scheme:

“aid scheme” shall mean any act on the basis of which, without further implementing measures being required, individual aid awards may be made to undertakings defined within the act in a general and abstract manner and any act on the basis of which aid which is not linked to a specific project may be awarded to one or several undertakings for an indefinite period of time and/or for an indefinite amount’. (emphasis added)

- (96) The presence of an aid scheme can be based on either of those two definitions.

5.1.6.2. The first definition under Article 1(d) of Part II of Protocol 3 SCA

- (97) The first definition has three cumulative criteria, defining an aid scheme as (i) any act on the basis of which aid can be awarded, (ii) which does not require any further implementing measures, and (iii) which defines the potential aid beneficiaries in a general and abstract manner.
- (98) The Norwegian authorities first note that the main purpose underlying the construction and ongoing extension of Trondheim Spektrum was to create facilities that the municipality, or more precisely, the local Sports Council, would then distribute among the sport clubs. If not used by the sport clubs, Trondheim Spektrum’s facilities would remain unused throughout most of the year. At the same time, it would be inconceivable for TS to run a balanced budget without receiving the lease income from the Municipality, which acquires this capacity for the sole purpose of providing its citizens with free access to sports and leisure activities.
- (99) The Norwegian authorities have referred to an administrative practice and the principles underlying the lease agreements, which have remained unaltered since the entry into force of the EEA Agreement. Those are the leasing of, in principle, all of Trondheim Spektrum’s suitable capacity during 8 months of the year, the possibility for TS to offer some of this capacity on the market for third parties and at a price that is periodically adjusted to reflect, in particular, extensions of Trondheim Spektrum’s capacity.
- (100) In the view of the Norwegian authorities, this mechanism, even if not strictly legally binding, could be regarded as an ‘act’ which also defines the potential aid beneficiary, as required by Article 1(d) of Part II of Protocol 3 SCA ⁽⁷⁶⁾.
- (101) The Norwegian authorities have argued that while the Municipality negotiates the new lease contracts with TS upon expiry of the previous one, it could not deviate from the mechanism without endangering its capacity to deliver sports and leisure possibilities to its citizens. As a result, there have only been minor adaptations to the lease agreements over the years. Notwithstanding the fact that the lease agreement falls – through its responsibility for the annual budget – under the oversight of the City Council, the possible modifications are rather of a ‘technical application’ based on the principles of the act, and do not, in the view of the Norwegian authorities, convey sufficient discretion upon the Municipality to be considered as implementing measures ⁽⁷⁷⁾.

⁽⁷⁴⁾ Document No 859501, p. 23.

⁽⁷⁵⁾ Document No 868182, p. 4.

⁽⁷⁶⁾ Document No 859501, p. 24.

⁽⁷⁷⁾ The Norwegian authorities refer to the Authority’s Decision No 519/12/COL of 19 December 2012 closing the formal investigation procedure into potential aid to AS Oslo Sporveier and AS Sporveisbussene, paragraph 180.

(102) As the Norwegian authorities have stated, existing ‘aid schemes’ have been held to encompass non-statutory customary law ⁽⁷⁸⁾ and administrative practice related to the application of statutory ⁽⁷⁹⁾ and non-statutory law ⁽⁸⁰⁾. In one case, the Commission found that an aid scheme relating to *Anstaltslast and Gewährträgerhaftung* was based on the combination of an unwritten old legal principle combined with widespread practice across Germany ⁽⁸¹⁾.

(103) In a recent judgment, the General Court made the following observations on the basis of the definition of an aid scheme in Article 1(d) of Regulation (EC) No 2015/1589 ⁽⁸²⁾, as interpreted by case-law ⁽⁸³⁾:

‘First, if individual aid awards are made without further implementing measures being adopted, the essential elements of the aid scheme in question must necessarily emerge from the provisions identified as the basis for the scheme.

Secondly, where the national authorities apply that scheme, those authorities cannot have any margin of discretion as regards the determination of the essential elements of the aid in question and whether it should be awarded. For the existence of such implementing measures to be precluded, the national authorities’ power should be limited to the technical application of the provisions that allegedly constitute the scheme in question, if necessary after verifying that the applications meet the pre-conditions for benefiting from that scheme.

Thirdly, it follows from Article 1(d) of Regulation (EC) No 2015/1589 that the acts on which the aid scheme is based must define the beneficiaries in a general and abstract manner, even if the aid granted to them remains indefinite.’

(104) In the case at hand, there is no legal obligation on the Municipality to enter into a lease agreement with TS. Nor is there any legislation which provides the framework under which the lease agreements are made. Furthermore, it appears that the Municipality has, at least on some occasions, decided unilaterally how much rent it pays to TS under the lease agreements ⁽⁸⁴⁾. The complainants allege that the rent has never been based on arm’s length negotiations but decided unilaterally by the Municipal Board of the Municipality.

(105) The alleged aid measure in question is the rent paid above market terms to TS under the lease agreement. If the Municipality can decide unilaterally the level of the rent, then that affords it the discretion to decide whether to grant TS the alleged aid or not, as well as the amount of the alleged aid.

(106) It thus appears to the Authority, based on the information provided by the Norwegian authorities so far, that the administrative practice and the principles referred to by the Norwegian authorities do not constitute an ‘act on the basis of which aid can be awarded’. Moreover, it appears to the Authority that the Municipality enjoys discretion when entering into the lease agreements with TS, so that it can determine the essential elements of the potential aid in question. Should that be the case, the second criterion and the first criterion of the first definition under Article 1(d) of Part II of Protocol 3 SCA would not be fulfilled.

(107) Finally, the Norwegian authorities have not explained how the third criterion could be fulfilled by the principles and administrative practice in question.

(108) As all conditions of the first definition must be cumulatively fulfilled, the Authority takes the preliminary view that the lease agreements concluded from 1999 to 2017 do not constitute an aid scheme.

5.1.6.3. The second definition under Article 1(d) of Part II of Protocol 3 SCA

(109) The second definition has three cumulative criteria, defining an aid scheme as (i) any act on the basis of which aid which is not linked to a specific project (ii) may be awarded to one or several undertakings (iii) for an indefinite period of time and/or for an indefinite amount.

⁽⁷⁸⁾ See the Authority’s Decision No 405/08/COL of 27 June 2008 closing the formal investigation procedure with regard to the Icelandic Housing Financing Fund, section II.2.3.1.

⁽⁷⁹⁾ See Commission Decision No E-45/2000 Fiscal exemption in favour of Schiphol Group (OJ C 37, 11.2.2004, p. 13).

⁽⁸⁰⁾ The Authority’s Decision No 491/09/COL of 2 December 2009 Norsk Film group, Chapter II.2 p. 8. See also the Authority’s Decision No 075/16/COL of 20 April 2016 to propose appropriate measures regarding the use of publicly owned land and natural resources by electricity producers in Iceland, paragraph 114, and Decision No 519/12/COL of 19 December 2012 closing the formal investigation into potential aid to AS Oslo Sporveier and AS Sporveisbussene.

⁽⁸¹⁾ See Commission Decision No E-10/2000 State guarantees for public banks in Germany (OJ C 150 22.6.2002, p. 7).

⁽⁸²⁾ Article 1(d) of Regulation (EC) No 2015/1589 corresponds to Article 1(d) of Part II of Protocol 3 SCA.

⁽⁸³⁾ Judgment in *Belgium v Commission*, T-131/16 and T-263/16, EU:T:2019:91, paragraphs 85–88.

⁽⁸⁴⁾ Document No 874440, p. 8.

- (110) The Norwegian authorities have not argued that the alleged aid scheme falls within the second definition of Article 1(d) of Part II of Protocol 3 SCA. The Authority therefore lacks information to assess this.
- (111) However, the Authority notes that in line with the administrative practice and principles referred to by the Norwegian authorities, the lease agreements have been concluded for a specific time period and expire at a certain date. Moreover, the lease agreements set out the rental price for the facilities rented to the Municipality. It therefore appears to the Authority that the third condition would not be fulfilled.
- (112) As all conditions of the second definition must be fulfilled cumulatively, the Authority takes the preliminary view that the lease agreements concluded from 1999 to 2017 do not constitute an aid scheme.

5.1.6.4. Limitation period

- (113) Pursuant to Article 15(1) of Part II of Protocol 3 SCA, the powers of the Authority to recover aid are subject to a limitation period of 10 years. The limitation period shall begin on the day on which the unlawful aid is awarded to the beneficiary either as individual aid or as aid under an aid scheme. Any action taken by the Authority, with regard to the unlawful aid shall interrupt the limitation period⁽⁸⁵⁾.
- (114) In this decision, the Authority will only further assess the potential aid character of the lease agreements for which the limitation period has not expired.
- (115) The General Court has confirmed that a request for information constitutes a measure interrupting the 10-year limitation period⁽⁸⁶⁾. Furthermore, the General Court stated, in relation to an information request from the Commission that: 'When it addresses a request for information to a Member State, the Commission is informing that State that it has in its possession information concerning aid alleged to be unlawful and, if necessary, that that aid will have to be repaid. Accordingly, the simplicity of the request for information does not have the consequence of depriving it of legal effect as a measure capable of interrupting the limitation period'⁽⁸⁷⁾.
- (116) By letter dated 27 March 2017, the Authority sent the first complaint in the case to the Norwegian authorities and invited them to comment on the complaint⁽⁸⁸⁾. By that letter, the Authority informed the Norwegian authorities that it had in its possession information concerning alleged unlawful state aid and invited them to provide their comments. The Authority therefore considers that by sending the first complaint to the Norwegian authorities, it took action within the meaning of Article 15(2) of Part II of Protocol 3 SCA, and therefore interrupted the limitation period on 27 March 2017.
- (117) Accordingly, the lease agreements for which the limitation period has not expired, would appear to be following:
- (a) Lease agreement 2007 – 2008;
 - (b) Lease agreement 2009 – 2010; and
 - (c) Lease agreement 2011 (which has been renewed annually).
- (118) This is because it would seem from the information provided by the Norwegian authorities that the lease agreement entered into force on 1 January 2008⁽⁸⁹⁾, which in the absence of any indication to the contrary should be taken as the day any aid was granted under the agreement. However, it appears that the lease agreement listed by the Norwegian authorities, as preceding the 2007 – 2008 lease agreement expired on 31 December 2006. The Authority thus lacks information regarding the lease agreement in force during the year 2007. Moreover, the Authority does not have information on when the lease agreement of 2007 – 2008 was signed, and on whether the date of signing could be the date that any aid was granted under the agreement.
- (119) The Authority invites the Norwegian authorities to submit further information in this regard.

⁽⁸⁵⁾ Article 15(2) of Part II of Protocol 3 SCA.

⁽⁸⁶⁾ See judgment in *Scott v Commission*, T-366/00, EU:T:2003:113, paragraph 60: 'It follows that the mere fact that the applicant was not aware of the existence of the Commission's request for information from the French authorities beginning on 17 January 1997 [...] does not have the effect of depriving them of legal effect vis-à-vis the applicant. Consequently, the letter of 17 January 1997, sent by the Commission before the initiation of the administrative procedure and requesting further information from the French authorities, constitutes, under Article 15 of Regulation (EC) No 659/1999, a measure interrupting the 10-year limitation period'. Article 15 of Council Regulation (EC) No 659/1999 of 22 March laying down detailed rules for the application of Article 93 of the EC Treaty (no longer in force) corresponds to Article 15 of Part II of Protocol 3 SCA.

⁽⁸⁷⁾ Judgment in *Département du Loiret v Commission*, T-369/00, EU:T:2003:114, paragraphs 81 and 82.

⁽⁸⁸⁾ Document No 849708.

⁽⁸⁹⁾ Exhibit Q to Document No 859501.

5.1.7. Conclusion – new vs. existing aid

(120) In light of the above findings, the Authority's further assessment in this decision is limited to potential new aid entailed in measures 4 to 7 and 9, which all post-date the entering into force of the EEA Agreement and where the limitation period has not expired: That is, the lease agreements concluded from 2007 to 2017 (measure 4), the new lease agreement of 2019 (measure 5), the capital increase related to new and unexpected costs (measure 6), the financing of infrastructure costs (measure 7) and the implicit guarantee inherent in the loan agreement between TS and Nordea (measure 9).

5.2. The concept of state aid

(121) Article 61(1) of the EEA Agreement reads as follows:

'Save as otherwise provided in this Agreement, any aid granted by EC Member States, EFTA States or through State resources in any form whatsoever which distorts or threatens to distort competition by favouring certain undertakings or the production of certain goods shall, in so far as it affects trade between Contracting Parties, be incompatible with the functioning of this Agreement.'

(122) The qualification of a measure as aid within the meaning of this provision therefore requires the following cumulative conditions to be met: the measure must (i) be granted by the State or through state resources; (ii) confer an advantage on an undertaking; (iii) favour certain undertakings (selectivity); and (iv) be liable to distort competition and affect trade.

5.3. State resources

(123) Only advantages granted directly or indirectly through state resources can constitute state aid within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement. State resources include all resources of the public sector, including municipalities⁽⁹⁰⁾.

(124) The transfer of state resources may take many forms, such as direct grants, loans, guarantees, direct investment in the capital of companies, and benefits in kind. A firm and concrete commitment to make state resources available at a later point in time is also considered a transfer of state resources. A positive transfer of funds does not have to occur; foregoing state revenue is sufficient. Waiving revenue which would otherwise have been paid to the State constitutes a transfer of state resources⁽⁹¹⁾.

(125) Measures 4 to 7 and 9 were granted by the Municipality in the form of payments under lease agreements, a capital increase, the reduction of infrastructure costs allegedly borne by a developer and as a potential implicit guarantee inherent in a loan agreement between TS and Nordea. Consequently, the measures entail the transfer of state resources.

5.4. Advantage

5.4.1. Introduction

(126) The qualification of a measure as state aid requires that it confers an advantage on the recipient. An advantage, within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement, is any economic benefit, which an undertaking could not have obtained under normal market conditions.

5.4.2. Measure 4 – the lease agreements concluded from 2007 to 2017

(127) The Norwegian authorities have argued that the lease agreements concluded from 2007 to 2017 are market conform and therefore do not entail an advantage within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement. The Norwegian authorities have not, however, put forward further arguments to the effect that the Municipality acted as a market investor, when entering into the lease agreement with TS.

(128) The EEA legal order is neutral with regard to the system of property ownership and does not in any way prejudice the right of EEA States to act as economic operators. However, when public authorities directly or indirectly carry out economic transactions in any form, they are subject to EEA State aid rules. Economic transactions carried out by public bodies (including public undertakings) do not confer an advantage on its counterpart, and therefore do not constitute aid, if they are carried out in line with normal market conditions⁽⁹²⁾.

⁽⁹⁰⁾ Judgment in *Germany v Commission*, C-248/84, EU:C:1987:437, and NoA, paragraph 48.

⁽⁹¹⁾ Judgment in *France v Ladbroke Racing Ltd and Commission*, C-83/98 P, EU:C:2000:248, paragraphs 48 – 51.

⁽⁹²⁾ NoA, p. 73 and 74.

- (129) The Norwegian authorities have noted that given the different sizes, equipment, design and location of other venues in Norway, it is not possible to identify a fully equivalent venue to Trondheim Spektrum⁽⁹³⁾. However, the Norwegian authorities have provided information to support its argument that the lease agreements have been market confirm.
- (130) The Municipality has provided information on how TS' pricing to third parties compares to other venues and information on prices for leasing hall capacity for sports and leisure purposes in other venues.
- (131) The Norwegian authorities have explained that Trondheim Spektrum disposes of two halls larger than 2 000 m² (Hall D and Hall F), which are particularly suited for larger fairs, concerts, conferences and similar events. Depending on the type of event, TS charges approximately NOK 70 000 to NOK 85 000 per day for the larger hall D (approximately EUR 7 230 – 8 780), and NOK 59 000 to NOK 70 000 for the somewhat smaller hall F (approximately EUR 6 100 – 7 230).
- (132) The Norwegian authorities made a comparison with leasing such facilities in other venues in Trondheim. The freemasons lodge in Trondheim, for example, charges a daily rate of only NOK 15 000 to NOK 18 000 (approximately EUR 1 550 – 1 860). This is a somewhat smaller venue, it can accommodate up to 600 persons, whereas Hall F in Trondheim Spektrum has a capacity of more than 1 000 persons.
- (133) According to the Norwegian authorities, venues located in Norwegian cities of comparable sizes charge similar rates. In Stavanger, renting of capacity similar to that of Hall F costs just above NOK 200 000 for four days, whereas Grieghallen in Bergen charges approximately NOK 300 000 for four days (approximately EUR 20 100 and 31 000). TS' prices lie just below Bergen⁽⁹⁴⁾.
- (134) The Norwegian authorities have further referred to Sotra Arena located in the municipality of Fjell, a 25 minutes drive from the city of Bergen, a venue with 12 000 m² indoor capacity. In 2016, this venue was used for trade fairs charging approximately NOK 100 000 to 125 000 for three days (approximately EUR 10 300 – 12 900) for approximately 5 000 to 7 000 m².
- (135) In view of this comparison, the Norwegian authorities state that it would appear that TS' prices for hall capacity, when rented out to third parties, are in line with market prices.
- (136) The Municipality purchases capacity from TS, sports clubs with own facilities, other state authorities (in buildings such as high-schools) and to a very limited degree, from private facilities.
- (137) The hourly rate paid by the Municipality ranges between NOK 350 and 2 046 per hour (approximately EUR 36 and 211). The hourly rate paid to TS is NOK 1 174 (approximately EUR 121)⁽⁹⁵⁾. The Norwegian authorities note that the difference in the prices can be explained by a variety of factors. Also, a number of these venues have been financed (partly) by the State and are contractually bound to provide (some) capacity at fixed rates.
- (138) Other factors, which may explain the relatively large differences in prices, are that not all daytimes are similarly valuable and not all venues are as modern, well equipped and centrally located as Trondheim Spektrum. The Norwegian authorities have explained that all of the foregoing considerations are reasons why some of the capacity that the Municipality purchases from other venues is comparatively cheap⁽⁹⁶⁾.
- (139) The Norwegian authorities provided examples of the rates charged by Vestlandshallen, a sports centre in Bergen. According to the Norwegian authorities, this venue charges approximately the same price to (non-sport club) users as the Municipality pays to TS. This is based on a calculation whereby one of TS' 'hall hours' is for a surface area of 800 m² and comprises 60 minutes. A 'quarter hall' in Vestlandshallen would be approximately 440 m² and cost NOK 940 for 90 minutes (approximately EUR 97). This would result in a theoretical price of approximately NOK 626 for 60 minutes and hence NOK 1 252 for a slightly larger surface area than the equivalent in TS (approximately EUR 65 and 129).
- (140) Moreover, the Norwegian authorities argue that the City of Bergen charges non-preferential users NOK 1 150 for one hour in Haukelandshallen, a venue comparable to Trondheim Spektrum (approximately EUR 119). Furthermore, the City of Tromsø charges up to NOK 1 940 for one hour of similar surface area in Tromsøhallen (approximately EUR 200).

⁽⁹³⁾ Document 859501, p. 17.

⁽⁹⁴⁾ Document No 859501, p. 17–18. The Norwegian authorities have further referred to a management interview with Trondheim Messeselskap AS, a company that organizes fairs all over Norway in which the Municipality was informed that Trondheim Spektrum is not perceived as a particularly cheap location. The Norwegian authorities have referred to this interview for further details on price comparison.

⁽⁹⁵⁾ Presumably by dividing the total price paid by number of hours, 14 679 522/12 500 = 1174.36.

⁽⁹⁶⁾ Document No 859501, p. 18.

- (141) The Authority notes that these prices appear to be charged for specific events whereas the assessment in the case at hand concerns an agreed price for a large amount of capacity over a long period of time.
- (142) Furthermore, as noted by the Norwegian authorities, there are important differences when it comes to comparing these venues, for example in the rental time⁽⁹⁷⁾, the quality of the facilities and the location of the venues within (or outside) the cities. In light of this, the Authority is not convinced that these examples submitted by the Norwegian authorities provide a sufficient degree of comparability to be able to establish that the lease agreements have conformed to market terms.
- (143) In order to establish whether a transaction conforms to market conditions, the transaction can be assessed in the light of the terms under which comparable transactions carried out by comparable private operators have taken place in comparable situations⁽⁹⁸⁾.
- (144) Benchmarking may not be an appropriate method to establish market prices if the available benchmarks have not been defined with regard to market considerations or if the existing prices are significantly distorted by public interventions⁽⁹⁹⁾.
- (145) Finally, there are other indications that the lease agreements have not been entered into on market terms, indicating a need for further assessment.
- (146) First, the Norwegian authorities have explained that, in the past, the rent in the lease agreements has been set, inter alia, on the basis of TS' cost structure, with a focus on putting TS in a position to pay off its loans and continue operations.
- (147) Second, in the past, there are examples where the rent has been reduced unilaterally by the Municipality, due to reasons unrelated to the use of the facilities⁽¹⁰⁰⁾.
- (148) Third, the Norwegian authorities have explained that the lease agreements have provided that TS can reclaim up to 2 000 hours annually under the lease agreements. TS can therefore use the facilities, which are otherwise reserved under the lease agreements for other purposes, for those specific hours. The Norwegian authorities have explained that TS has reclaimed 945 – 2 173 hours annually from 2010 to 2017 and that there is no mechanism for the reduction of the overall rent when TS reclaims rented hours. However, the Norwegian authorities have explained that these are hours which the Municipality for distribution purposes gains access to, but never pays for⁽¹⁰¹⁾.
- (149) In the light of the aforementioned considerations, the Authority takes the preliminary view that the lease agreements from 2007 to 2017 may have granted TS an advantage.

5.4.3. Measure 5 – the lease agreement of 2019

- (150) The Norwegian authorities have argued that the lease agreement of 2019 is market conform and therefore does not constitute an advantage in favour of TS. The Norwegian authorities have not presented arguments stating that the Municipality acted as a market investor when entering into the new lease agreement with TS.
- (151) The new lease agreement represents an increase in the rent per hour from approximately NOK 1 200 to NOK 1 700 (approximately EUR 124 to 176)⁽¹⁰²⁾. The Norwegian authorities have acknowledged that this is at the upper end of the hourly rates they have provided (hourly rates from a sample of sports facilities range from approximately NOK 350 to NOK 2 046 (approximately EUR 36 to 211))⁽¹⁰³⁾.
- (152) Trondheim Spektrum will be, following the upgrade, a modern and very centrally located facility in one of Norway's largest and fastest growing cities. In the Norwegian authorities' view, for the Authority to conclude that the lease agreement does entail an advantage, the hourly rate would have to be well above the price ranges observed in the market⁽¹⁰⁴⁾.

⁽⁹⁷⁾ As explained by the Norwegian authorities, not all daytimes are equally valuable.

⁽⁹⁸⁾ NoA, paragraph 98.

⁽⁹⁹⁾ NoA, paragraph 99.

⁽¹⁰⁰⁾ Document No 874440, p. 8. In 1994, the rent was reduced by NOK 2 million unilaterally by the City Council. The reason behind this was threefold; (i) overall economic downturn demanding overall cuts in the city budget, (ii) the City Council was focusing on elderly care, and (iii) after refinancing in 1992, TS had reduced their cost of loan-capital and was deemed able to withstand such a cut.

⁽¹⁰¹⁾ Document No 896727, p. 6.

⁽¹⁰²⁾ Numbers from 2017.

⁽¹⁰³⁾ See section 5.4.2 of this decision.

⁽¹⁰⁴⁾ Document No 1040641, p. 9.

- (153) The Norwegian authorities have further stated that the hourly rate for commercial users of Trondheim Spektrum was higher in the past (from NOK 1 000 to 1 800; approximately EUR 103 to 186) than under the municipal lease contract (NOK 1 200; approximately EUR 124). This is also expected to remain the case going forward, with an hourly rate of approximately NOK 1 700 under the new lease agreement (approximately EUR 176).
- (154) Consequently, if it were concluded that the Municipality paid a price above market levels, this would necessarily entail that the commercial users of TS would also do that. In the Norwegian authorities' view, there is no reason to assume that commercial users would pay a price above market level for the renting of hall space in Trondheim Spektrum ⁽¹⁰⁵⁾.
- (155) The Authority acknowledges that the benchmarks provided by the Norwegian authorities do enable some degree of comparison. However, as the Authority noted with regard to the lease agreements concluded from 1999 to 2017, the lease agreement concerns an annually agreed price for a large amount of capacity, whereas the hourly rates provided for other venues appear to concern situations where the venue is rented for a limited period.
- (156) Furthermore, as noted by the Norwegian authorities, the comparison entails important differences, for example in the rental time, the quality of the facilities, and the location of the venues within the cities. The Authority therefore has doubts as to whether the benchmarks provided by the Norwegian authorities can establish that the lease agreement of 2019 conforms to market terms.
- (157) The Authority therefore does not share the Norwegian authorities' view that the hourly rates observed in the market, as described by the Norwegian authorities, are sufficient at this stage, in order to exclude that the lease agreement entails an advantage to TS.
- (158) The Authority accordingly draws the preliminary conclusion that the lease agreement of 2019 concluded in 2017 may have granted an advantage to TS.

5.4.4. Measure 6 – capital increase linked to new and unexpected costs – GBER

- (159) The Norwegian authorities have granted *ad hoc* aid to TS in the form of a capital increase for an amount of NOK 55 million (approximately EUR 5,68 million) under Article 55 GBER. The Norwegian authorities have not argued that TS could have obtained the capital increase under normal market conditions. The Norwegian authorities have explained that TS cannot cover these additional costs through its existing means or through additional market financing.
- (160) Accordingly, the Authority finds that the capital increase constitutes an advantage to TS, corresponding to the full amount of the capital increase.

5.4.5. Measure 7 – financing of infrastructure costs

- (161) The precise form of the measure is irrelevant in establishing whether it confers an economic advantage on the undertaking. Not only the granting of positive economic advantages is relevant for the notion of state aid, also relief from economic burdens can constitute an advantage. The latter is a broad category, which comprises any mitigation of charges normally included in the budget of an undertaking. This covers all situations in which economic operators are relieved of the inherent costs of their economic activities ⁽¹⁰⁶⁾.
- (162) The notion of an advantage also covers situations where operators do not have to bear costs that other comparable operators normally do under a given legal order, regardless of the non-economic nature of the activity to which the costs relate ⁽¹⁰⁷⁾.
- (163) The Norwegian authorities have provided information relating to the infrastructure costs of the expansion and development of TS as described in section 4.8.
- (164) The Norwegian authorities have explained that the infrastructure improvements that are (partly) financed by the Municipality relate to measures that the Municipality would have to implement, but the project affects the timing for when the measures are implemented. Further, the Norwegian authorities have stated that it would be disproportionate to require the developer to bear these costs and would thus be contrary to Section 17-3(3) of the Planning and Building Act ⁽¹⁰⁸⁾. Moreover, they have stated that this approach is consistent with the Municipality's practice in other comparable projects ⁽¹⁰⁹⁾.

⁽¹⁰⁵⁾ Document Nos 1040641, p. 10, and 1054298, p. 5.

⁽¹⁰⁶⁾ NoA, paragraph 68.

⁽¹⁰⁷⁾ NoA, paragraph 68.

⁽¹⁰⁸⁾ *Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)* LOV-2008-06-27-71, available at <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>.

⁽¹⁰⁹⁾ Document No 1059170.

- (165) The Norwegian authorities have explained that in order to ensure proportionality of the cost allocation, the total costs that the developer must bear are benchmarked against other projects and practice (cost of contribution to public infrastructure per m² BRA ⁽¹¹⁰⁾). For a typical housing development, which tends to be a highly profitable development, experience shows that an acceptable expense per m² BRA is around NOK 2 000 (approximately EUR 207). In TS' case, there is a cost of NOK 2 081 per m² BRA (approximately EUR 215).
- (166) However, the Norwegian authorities have not provided information underlying the calculations of the division of costs and have not specified whether these calculations are based on objective criteria. The benchmark used by the Norwegian authorities does not provide full comparability as it refers to a different type of project, that is, a housing development, whereas the case at hand concerns a multifunctional infrastructure. Furthermore, it is not clear how this benchmark has been applied to other projects. The Authority therefore sees a need for a further assessment of the practice of calculating costs for these types of projects. Consequently, the Authority cannot, at this point, exclude the existence of an advantage, within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement.
- (167) The Authority thus draws the preliminary conclusion that the division and calculation of infrastructure costs, with regard to the renovation and extension of TS, may have granted TS an advantage.

5.4.6. *Measure 9 – implicit guarantee inherent in a loan agreement between Nordea and TS*

- (168) On 11 December 2017, TS signed a loan agreement for NOK 490 million (approximately EUR 50,67 million) with Nordea ⁽¹¹¹⁾. Nordea will provide the working capital during the construction period. The Norwegian authorities have explained that the Municipality is not a party to the loan agreement, nor are there any contractual obligations that require the municipality to provide financing or capital to TS ⁽¹¹²⁾.
- (169) One of the complainants has alleged that the Municipality has granted state aid to TS through the loan with Nordea, in the form of a guarantee.
- (170) As described in section 4.10, the loan agreement contains clauses, which mention the possibility for the Municipality, without acting contrary to the legislation, if necessary, to issue a guarantee for Nordea, in relation to the risk which follows any cost overruns in the construction period ⁽¹¹³⁾.
- (171) The loan agreement further contains clauses, which state that the lease agreement between TS and the Municipality cannot be changed, without Nordea's prior written approval ⁽¹¹⁴⁾. Furthermore, the loan agreement contains a condition that the Municipality owns at least 77,93 % of TS ⁽¹¹⁵⁾.
- (172) The Norwegian authorities have emphasised that the Municipality is not a party to the loan agreement and that it is Nordea that takes into account certain factual circumstances in its risk assessment and that these clauses and statements do not bind the Municipality. More specifically, the Norwegian authorities have stated that the potential structural changes in the company and potential political guidelines do not constitute a firm and concrete legal obligation that could bind the Municipality.
- (173) Similarly, the Norwegian authorities have argued that the section in the loan agreement that states that the lease agreement with the Municipality cannot be changed without Nordea's prior written consent, does not bind the Municipality. Were the lease agreement to be changed, it would be for TS to ensure that it obtains the consent of its creditor, i.e. Nordea.
- (174) As to the condition for granting and maintaining the construction loan that the Municipality owns at least 77,93 % of TS, the Norwegian authorities recall that the board of TS, which entered into the loan agreement, does not have the authority to bind its shareholders and thereby the Municipality, including a potential future sale of shares. The loan agreements reflect that Nordea is well aware of the fact that the agreement cannot bind the Municipality, given that the second section provides that change in the ownership structure without consent implies a breach of contract by TS ⁽¹¹⁶⁾.
- (175) However, the Authority finds the effects of the statements in the loan agreements unclear and can, at this point, not exclude that they provide an advantage to TS in the form of an implicit guarantee from the Municipality.
- (176) The Authority invites the Norwegian authorities to submit further information in this regard.

⁽¹¹⁰⁾ The Authority understands that 'BRA' stands for 'area of use'.

⁽¹¹¹⁾ Document No 1054294.

⁽¹¹²⁾ Document No 1054298, p. 6.

⁽¹¹³⁾ Document No 1054294, Loan Agreement between Nordea and TS, dated 11 December 2017, page 5, 'Other terms' – bullet point 3.

⁽¹¹⁴⁾ Document No 1054294, Loan Agreement between Nordea and TS, dated 11 December 2017, page 5, 'Other terms' – bullet point 4.

⁽¹¹⁵⁾ Document No 1054294, Loan Agreement between Nordea and TS, dated 11 December 2017, page 4, 'Change of ownership – mandatory mandatory early repayment' – first paragraph.

⁽¹¹⁶⁾ Document No 1054298, p. 7.

5.5. *The notion of undertaking*

- (177) In order to constitute state aid within the meaning of Article 61 of the EEA Agreement, the measure must confer an advantage on an undertaking. Undertakings are entities engaged in an economic activity, regardless of their legal status and the way in which they are financed⁽¹¹⁷⁾. Consequently, the public or private status of an entity or the fact that an entity is partly or wholly publicly owned has no bearing as to whether or not that entity is an 'undertaking' within the meaning of state aid law⁽¹¹⁸⁾.
- (178) Economic activities are activities consisting of offering goods or services on a market⁽¹¹⁹⁾. Conversely, entities that are not commercially active in the sense that they are not offering goods or services on a given market do not constitute undertakings. In general, both the construction and operation of an infrastructure constitute an economic activity in itself (and are thus subject to state aid rules) if that infrastructure is, or will be used, to provide goods or services on the market⁽¹²⁰⁾. State aid may be granted at several levels: construction, operation and use of the infrastructure⁽¹²¹⁾.
- (179) A single entity may carry out a number of activities, both economic and non-economic activities, provided that it keeps separate accounts for the different funds that it receives, so as to exclude any risk of cross-subsidisation of its economic activities by means of public funds received for its non-economic activities⁽¹²²⁾.
- (180) Trondheim Spektrum is a multifunctional facility, which hosts, inter alia, concerts, large sport events, fairs, and congresses. Further, Trondheim Spektrum is scheduled to host in 2020 the European Championship in handball for men and women. TS also rents out facilities to the Municipality, which in turn makes them available to the sport clubs.
- (181) It is undisputed that TS carries out economic activities, when hosting concerts, large sport events, fairs, congresses and other such events. Consequently, TS constitutes an undertaking within the meaning of Article 61 of the EEA Agreement, with regard to those activities.
- (182) However, the Norwegian authorities have argued that the use of TS' facilities by sport clubs cannot be considered as an economic activity, given that neither the Municipality nor TS receives any remuneration from its users. On this basis, the Norwegian authorities have argued that TS provides its services on a market on a commercial basis only in so far as it is offering its spare capacity on the markets for trade fairs, concerts and other such activities. All other activities should be classified as non-economic⁽¹²³⁾.
- (183) Even if the Municipality can be considered to be carrying out a non-economic activity by offering cost-free facilities for the Municipality's sport clubs, in principle, the entity supplying the Municipality with such facilities, might very well be carrying out economic activities when doing so. The non-economic activities relate to the services provided to the sport clubs, that is, the relationship between the Municipality and the sport clubs.
- (184) Against that background, the Authority cannot exclude, at this point, that TS is an undertaking, not only when hosting concerts, large sport events, fairs, congresses and other events, but also when renting out its facilities to the Municipality, which then provides the hall space for the Municipality's sport clubs.
- (185) In any event, TS carries out other economic activities and the Norwegian authorities have admitted that, at least in the past, no strict separation of accounts has been maintained as regards what had been considered economic and non-economic activities⁽¹²⁴⁾.
- (186) Still, the Norwegian authorities have submitted to the Authority a model developed by BDO for the separation of accounts in TS, both for the future and regarding the past. This model has now been implemented by TS.
- (187) However, the Authority does not have sufficient information at this point, based on the BDO cost allocation model and the cost projection for the future, to be convinced that the revenue from each activity covers their own set of costs.

⁽¹¹⁷⁾ Judgment in *Höfner and Elser v Macrotron*, Case C-41/90, EU:C:1991:161, paragraphs 21 – 23 and

⁽¹¹⁸⁾ Judgment in *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania v Ayuntamiento de Getafe*, Case C-74/16, EU:C:2017:496, paragraph 42.

⁽¹¹⁹⁾ Judgment in *Cassa di Risparmio di Firenze and Others*, Case C-222/04, EU:C:2006:8, paragraph 108.

⁽¹²⁰⁾ Judgment in *Mitteldeutsche Flughafen and Flughafen Leipzig-Halle v Commission*, Case C-288/11 P, EU:C:2012:821, paragraphs 40 – 43.

⁽¹²¹⁾ The Authority's Decision No 496/13/COL of 11 December 2013 concerning the financing of Harpa Concert Hall and Conference Centre, paragraph 50.

⁽¹²²⁾ Judgment in *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania v Ayuntamiento de Getafe*, Case C-74/16, EU:C:2017:496, paragraph 51.

⁽¹²³⁾ Document No 859501, p. 20.

⁽¹²⁴⁾ Document No 859501, p. 19.

(188) Consequently, even if the renting out of TS' facilities to the Municipality for the purposes of providing cost-free facilities to the Municipality's sport clubs were to be considered non-economic, the Authority is not convinced that TS has excluded the risk that the public funds received could cross-subsidise economic activities.

(189) In light of the above, the Authority cannot exclude that the measures assessed in this decision have provided an advantage to TS' economic activities.

5.6. *Selectivity*

(190) To be characterised as state aid within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement, the measure must also be selective in that it favours 'certain undertakings or the production of certain goods'. Not all measures which favour economic operators fall under the notion of aid, but only those which grant an advantage in a selective way to certain undertakings, categories of undertakings or to certain economic sectors.

(191) The potential aid measures at issue here are individual measures addressed only to TS. The measures are therefore selective within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement.

5.7. *Impact on trade and distortion of competition*

(192) Public support to undertakings only constitutes state aid under Article 61(1) of the EEA Agreement, if it 'distorts or threatens to distort competition' and only insofar, as it is liable to 'affect trade' between EEA States.

(193) According to settled case-law, the mere fact that a measure strengthens the position of an undertaking compared with other undertakings competing in intra-EEA trade, is considered sufficient to conclude that the measure is likely to affect trade between EEA States and distort competition between undertakings established in other EEA States ⁽¹²⁵⁾.

(194) To the extent that the measures assessed in this decision have not been carried out in line with normal market conditions, they have conferred an advantage on TS, which strengthens its position compared to other undertakings that it competes with.

(195) The Authority must further consider whether the measures are liable to affect trade between EEA States. In this regard, the Union Courts have ruled that 'where State financial aid strengthens the position of an undertaking as compared with other undertakings competing in intra-[Union] trade, the latter must be regarded as affected by the aid' ⁽¹²⁶⁾.

(196) The City of Trondheim is the third largest city in Norway located about an hour's drive from the scarcely populated areas of mid-Sweden. Trondheim Spektrum has the capacity to host large and mid-size international events, which may also be held outside the region ⁽¹²⁷⁾.

(197) On the other hand, the Norwegian authorities have submitted that taking into consideration that the majority of the activities carried out in Trondheim Spektrum are of local character and in light of the limited extent of the activities of TS in a market, as well as the marginal aid intensity, if any, it can consequently not be foreseen that the measures would have more than, at most, a marginal effect on the conditions of cross-border investment or establishment ⁽¹²⁸⁾.

(198) The Authority notes that an effect on trade cannot be merely hypothetical or presumed. It must be established why the measure distorts or threatens to distort competition and is liable to have an effect on trade between EEA States, based on the foreseeable effects of the measure ⁽¹²⁹⁾.

(199) The Authority and the Commission have in a number of decisions considered that certain activities and measures, in view of their specific circumstances, have a purely local impact and consequently no effect on trade between EEA States. In those cases, the Authority and the Commission ascertained, in particular, that the beneficiary provided services to a limited area within an EEA State and was unlikely to attract customers from other EEA States and that it could not be foreseen that the measure would have more than marginal effect on the conditions of cross-border investments or establishments. Some of these decisions concerned sports and leisure facilities serving predominantly a local audience and unlikely to attract customers or investment from other EEA States ⁽¹³⁰⁾.

⁽¹²⁵⁾ Case E-6/98 *The Government of Norway v EFTA Surveillance Authority* [1999] EFTA Ct. Rep. 76, paragraph 59; and judgment in *Philip Morris v Commission*, C-730/79, EU:C:1980:209, paragraph 11.

⁽¹²⁶⁾ Judgment in *Eventech v The Parking Adjudicator*, C-518/13, EU:C:2015:9, paragraph 66.

⁽¹²⁷⁾ Document No 859501, p. 22.

⁽¹²⁸⁾ Document No 859501, p. 22.

⁽¹²⁹⁾ See, for instance, judgment in *AITEC and others v Commission*, T-447/93, T-448/93 and T-449/93, EU:T:1995:130, paragraph 141.

⁽¹³⁰⁾ See, for instance, Commission Decisions in cases N 258/2000 *Leisure Pool Dorsten* (OJ C 172, 16.6.2001, p. 16); Commission Decision 2004/114/EC of 29 October 2003 on measures in favour of non-profit harbours for recreational crafts, the Netherlands (OJ L 34, 6.2.2004, p. 63); SA.37963 – United Kingdom – Alleged State aid to Glenmore Lodge (OJ C 277, 21.8.2015, p. 3); SA.38208 – United Kingdom – Alleged State aid to UK member-owned golf clubs (OJ C 277, 21.8.2015, p. 4); the Authority's Decision No 459/12/COL of 5 December 2012 on aid to Bømlabadet Bygg AS for the construction of the Bømlabadet aqua park in the Municipality of Bømlo; and Decision No 20/19/COL of 2 April 2019 *Leangbukten Båtforenings Andelslag*.

- (200) In the case at hand, the Authority notes that even though some of the activities carried out by TS are of local character, TS also hosts events such as trade fairs, which attract foreign customers. Moreover, TS will host the European handball Championship in 2020, which can be assumed to attract foreign customers.
- (201) Finally, the market for organising international events is open to competition between venue providers and event organisers, which generally engage in activities that are subject to trade between EEA States⁽¹³¹⁾.
- (202) In light of the above, at this stage, the Authority considers that the measures at issue threaten to distort competition and are liable to effect trade between EEA States.

6. Conclusion on the presence of aid

- (203) The Authority takes the preliminary view that measures 4 to 7 and 9, as specified above, may entail state aid within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement.

7. Procedural requirements

- (204) Pursuant to Article 1(3) of Part I of Protocol 3 SCA: 'the EFTA Surveillance Authority shall be informed, in sufficient time to enable it to submit its comments, of any plans to grant or alter aid. [...] The State concerned shall not put its proposed measures into effect until the procedure has resulted in a final decision'.
- (205) The Norwegian authorities have not notified all of the measures in question to the Authority. The Authority therefore reaches the preliminary conclusion that the Norwegian authorities have not respected their obligations pursuant to Article 1(3) of Part I of Protocol 3 SCA, and that to the extent measures 4, 7 and 9 entail state aid, that aid is unlawful.
- (206) The Norwegian authorities notified the new lease agreement of 2019, measure 5, on 29 November 2018⁽¹³²⁾. The new lease agreement was signed by TS and the Municipality on 25 September and 26 October 2017 respectively and will enter into force on 1 December 2019. The Norwegian authorities have argued that the new lease agreement is conditional upon being in line with market terms⁽¹³³⁾. It explicitly enables adaptations to bring the conditions of the agreement in line with market terms should the Authority so require. In light of this, the Authority's preliminary conclusion is that, should the lease agreement entail state aid, the Norwegian authorities have respected the requirement set out in Article 1(3) of Part I of Protocol 3 SCA. However, finding this conclusion less than certain, the Authority specifically invites the Norwegian authorities to submit further information in this regard.
- (207) Furthermore, as regards measure 6, the capital increase, the Authority notes that the Norwegian authorities have granted this aid to TS under Article 55 of the GBER⁽¹³⁴⁾. State aid measures fulfilling all the requirements of Chapter I of the GBER, as well as the specific conditions for the relevant category of aid laid down in Chapter III of the GBER, shall be exempted from the notification requirement. However, as further explained below in section 8 of this decision, the Authority is not fully convinced that the requirements set out in Article 6(2) GBER are fulfilled in relation to this measure. Further assessment of the measure seems required. If the Authority would find that measure 6 does not fulfil the requirements of the GBER it would qualify as unlawful aid.

8. Compatibility of any aid

- (208) Should the measures 4 to 7 and 9 entail state aid within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement, the Authority must assess whether the aid can be declared compatible with the functioning of the EEA Agreement. It is up to the Norwegian authorities to invoke possible grounds of compatibility and to demonstrate that the conditions for such compatibility are met⁽¹³⁵⁾.
- (209) Should the Authority consider that the measures at issue entail elements of (new) aid, the Norwegian authorities are of the view that they would in any event be compatible with the EEA Agreement.

⁽¹³¹⁾ See to that effect the Authority's Decision No 496/13/COL of 11 December 2013 concerning the financing of Harpa Concert Hall and Conference Centre, paragraph 75.

⁽¹³²⁾ See further section 2.6. The Authority requested additional information from the Norwegian authorities on 28 January 2019, which the Norwegian authorities provided on 21 February 2019.

⁽¹³³⁾ Article 12 of the new lease agreement of 2019 states (in Norwegian): 'Denne avtalen forutsettes å være inngått på markedsmessige vilkår. Det tas forbehold om at avtalen vil – forut for og i avtaleperioden – justeres for å tilfredsstillte eventuelle føring/krav fra EFTAs overvåkningsorgan (ESA), og/eller andre offentlige myndigheter. Dette for at avtalen til enhver tid skal tilfredsstillte markedsinvestorprinsippet.'

⁽¹³⁴⁾ See section 4.7 above.

⁽¹³⁵⁾ Judgment in *Italy v Commission*, C-364/90 EU:C:1993:157, paragraph 20.

- (210) The Norwegian authorities have noted that the Authority has recognised the promotion of sport as a common objective in a number of decisions ⁽¹³⁶⁾. Similarly, the European Commission has authorised a large number of aid measures in support of sports and multipurpose facilities ⁽¹³⁷⁾.
- (211) Further, the Norwegian authorities refer to Article 55 of the GBER which allows for aid for the construction of sports – or multipurpose infrastructure. In the Norwegian authorities' view, to some extent, TS arguably also fulfils objectives relating to culture, another well-established objective of common interest ⁽¹³⁸⁾.
- (212) The Norwegian authorities have submitted that TS will not break even without revenue from the lease agreement. The Norwegian authorities consider that there is a demonstrated need for state intervention both as regards the provision of hall capacity to sport clubs and as regards the financing of sports facilities themselves.
- (213) The Norwegian authorities submit that in their view, there is no other policy instrument that would have been equally suited to attain the objective and which would be less distortive. The only other option would be for the Municipality to construct, own and operate a similar infrastructure itself, which, in the Norwegian authorities' view, would hardly be less distortive.
- (214) The Norwegian authorities refer to previous decisions of the Authority and state that in the absence of the lease agreement, the sport clubs would evidently not gain access to free hall time in TS. Even a lower level of the lease would put the entire operation of TS at risk and thereby jeopardise both the provision of hall capacity to sport clubs and the existence of TS as such ⁽¹³⁹⁾.
- (215) As regards the incentive effect of the lease agreements, TS could not finance the projects absent the revenue stream from the municipal lease agreement. In that regard, the Norwegian authorities recall that the lease agreements, while intended to be entered into on market terms – also took account of TS' cost structure. Lower income from the Municipality would have left a hole in TS' balance sheet that other – commercial – activities may not have been able to fill. The infrastructure would also have been designed in a different manner and not have taken account of the needs of various kinds of amateur sport. In view of the forgoing, the Norwegian authorities consider that any potential aid clearly has an incentive effect ⁽¹⁴⁰⁾.
- (216) The Norwegian authorities further refer to the compatibility criteria under Article 55 of the GBER and state that the actual aid element must necessarily be lower than the thresholds in the GBER and that higher amounts could, in any event, be approved under Article 61(3)(c) of the EEA Agreement, in particular, if that aid does not lead to more than a reasonable profit, which according to current projections, is not the case. In view of this, the Norwegian authorities consider that any potential aid, inherent in the lease agreement, is proportionate and limited to the minimum necessary.
- (217) The Norwegian authorities have further stated that if any of the measures addressed would be found to constitute state aid it would be equally clear that those measures would be proportionate. The aid element would be minor in comparison to the costs of constructing and operating Trondheim Spektrum. The Norwegian authorities do not consider it meaningful to calculate a precise potential aid intensity, as undoubtedly, the vast part if not all of the public financing has benefitted TS' non-economic activities.
- (218) In any event, it is apparent from TS' income statement that it generates a large percentage of its income from sales to third parties and the Municipality takes full account of TS' other revenues when negotiating the lease agreements. As a result, the aid is limited to the minimum necessary.

⁽¹³⁶⁾ The Norwegian authorities refer to the Authority's Decision No 357/15/COL of 23 September 2015 to close the formal investigation into State aid in favour of Sandefjord Fotball AS, Decision No 225/15/COL of 10 June 2015 raising no objections to aid in the form of a transfer of land to Vålerenga Fotball, and Decision No 13/18/COL of 29 January 2018 – Templarheimen II – Aid for the construction and operation of the sports facility Templarheimen.

⁽¹³⁷⁾ The Norwegian authorities refer to Commission Decision in case SA.33728 on the financing of a new multiarena in Copenhagen.

⁽¹³⁸⁾ The Norwegian authorities refer to Article 53 of the GBER, in particular paragraph 2 thereof, and the Authority's Decision No 496/13/COL of 11 December 2013 concerning the financing of Harpa Concert Hall and Conference Centre.

⁽¹³⁹⁾ Document No 1046041, p. 13.

⁽¹⁴⁰⁾ Document No 1040641, p. 14.

- (219) The Norwegian authorities further refer to the BDO report and state that no cross-subsidisation of the commercial activities occurs. Even if the Authority refuses to exclude the presence of aid in the lease agreement, based on the benchmarks submitted by the Norwegian authorities, these benchmarks prove that the lease agreement's pricing falls within the range of what is customary in this market in Norway. In that regard, the Municipality notes that the Authority has previously accepted such benchmarks in an infrastructure case as a means to ensure the proportionality of the aid ⁽¹⁴¹⁾.
- (220) The Norwegian authorities consider that, as any aid amount would be insignificant and as TS does not undercharge its commercial users, any effect on trade between EEA States or distortion of competition would be insignificant at most. The Norwegian authorities therefore submit that a balancing test would need to result in finding any potential aid to TS compatible with the EEA Agreement ⁽¹⁴²⁾.
- (221) The Norwegian authorities state that TS in its present form is a cornerstone of the sports and cultural offer available in Trondheim, in particular, as regards free amateur sports. As for the negative effects, the BDO report supports the claim that any aid is used to finance activities of local (and most likely non-economic) character, with no spill-over to the commercial, market oriented activities that TS also performs.
- (222) According to the Norwegian authorities, it would appear common ground that private investment into facilities such as TS is rare and, in any event, insufficient. In the Norwegian authorities' view, the aid would therefore not be capable of crowding out private investment.
- (223) Further, Trondheim is geographically very isolated by European standards and thus unlikely to compete (directly) with other similar venues in Norway, or even less likely, in other EEA States. Even if that would be the case, that does not seem to have led the Authority or the Commission to question the compatibility of aid to such infrastructures. In addition, the Norwegian authorities have shown that TS does not undercharge its commercial users.
- (224) The Authority notes that aid to promote sport and culture, including aid to sport and multi-purpose infrastructure, can be declared compatible with the functioning of the EEA Agreement under certain conditions, as illustrated by Article 55 of the GBER and the decisional practice of the European Commission ⁽¹⁴³⁾ and the Authority ⁽¹⁴⁴⁾.
- (225) The possible aid measures at hand vary in nature. At this stage, the Authority does not have the information to enable it to set out the total possible amount of alleged aid granted to TS that would result from these measures. The Authority must thus conclude that it has doubts as to whether the measures would respect the principle of proportionality and be limited to what is necessary to achieve the stated objective.
- (226) Furthermore, the Authority does not have sufficient information at this point, based on the BDO cost allocation model and the cost projections for the future, to be convinced that the revenue from each activity covers their own set of costs. Consequently, the Authority cannot exclude cross-subsidization from the alleged aid measures to the other activities carried out by TS.
- (227) As to the claims of unlawful state aid granted to TS in the form of the implicit guarantee alleged to be granted in relation to the loan agreement and the alleged relief of infrastructure costs, the Norwegian authorities have not put forward any arguments, regarding possible compatibility with the functioning of the EEA Agreement, in case these measures are found to constitute state aid within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement. The Authority invites the Norwegian authorities to submit information in this regard.
- (228) As regards the capital increase, referred to as measure 6 in this decision, the Authority notes that the Norwegian authorities have granted this aid to TS under Article 55 of the GBER ⁽¹⁴⁵⁾. The Norwegian authorities have provided information relating to the increased and extra costs pertaining to the extension and renovation of Trondheim Spektrum, which led to the capital increase being granted to TS ⁽¹⁴⁶⁾. In previous correspondence between the Authority and the Norwegian authorities, the Authority had raised the issue of whether the measure fulfilled the criteria set out in Article 6(2) of the GBER. The Norwegian authorities have stated that TS cannot complete the expansion without the requested capital. The Norwegian authorities therefore consider that the aid complies with Article 6 GBER.

⁽¹⁴¹⁾ Document No 1040641, p. 15.

⁽¹⁴²⁾ Document No 859501, p. 25.

⁽¹⁴³⁾ See e.g. Commission Decision in case SA.33728 Financing of a new multiarena in Copenhagen, Commission Decision in case SA.33618 Sweden – Uppsala arena, Commission Decision in case SA.47683 Finland – Tampere Arena.

⁽¹⁴⁴⁾ The Authority's Decision No 357/15/COL of 23 September 2015 to close the formal investigation into State aid in favour of Sandefjord Fotball AS, Decision No 225/15/COL of 10 June 2015 raising no objections to aid in the form of a transfer of land to Välerenga Fotball, and Decision No 13/18/COL of 29 January 2018 – Templarheimen II – Aid for the construction and operation of the sports facility Templarheimen.

⁽¹⁴⁵⁾ See section 4.7 above.

⁽¹⁴⁶⁾ Document No 930813. Letter from the Norwegian authorities dated 21 September 2018.

- (229) Article 6(1) GBER states that the Regulation shall only apply to aid, which has an incentive effect. According to Article 6(2) GBER: 'Aid shall be considered to have an incentive effect if the beneficiary has submitted written application for the aid to the Member State concerned before work on the project or activity starts. The application for the aid shall contain at least the following information: a) undertaking's name and size; b) description of the project, including its start and end dates; c) location of the project; d) list of project costs; type of aid (grant, loan, guarantee, repayable advance, equity injection or other) and amount of public funding needed for the project'.
- (230) The Norwegian authorities have explained that originally the project costs were estimated to be approximately NOK 536 million (approximately EUR 55,37 million). However, the expectation now is that they will be approximately NOK 591 million (approximately EUR 61,05 million), due, in particular, to the fact that the scope of the project increased. The increased costs of NOK 55 million (approximately EUR 5,68 million) can be attributed two both, as described by the Norwegian authorities, new costs (increased scope of the project) and unexpected costs (budget overruns).
- (231) As explained by the Norwegian authorities in relation to the measure, Trondheim Spektrum has been undergoing a significant renovation and extension project since summer 2017. TS applied for a capital increase of NOK 55 million (approximately EUR 5,68 million) on 6 July 2018, and was granted the aid on 5 December 2018. It therefore seems that the aid was granted after the work on the renovation and extension project started.
- (232) In light of the above, the Authority has doubts, at this point, as to whether the measure fulfils the criteria set out in Article 6(2) GBER. The Authority invites the Norwegian authorities to provide further information in this regard.
- (233) The Norwegian authorities have not presented arguments concerning compatibility of the measure directly under Article 61(3)(c) of the EEA Agreement, in the event that it would be considered that the GBER would not be applicable to the measure. The Authority invites the Norwegian authorities to provide information in this regard.
- (234) Consequently, following its preliminary assessment, the Authority has doubts as to whether the measures could be deemed compatible under Article 61(3)(c) of the EEA Agreement.

9. Conclusion

- (235) As set out above, the Authority considers that measures 4 to 7 and 9, as described above, may constitute state aid within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement.
- (236) The Authority has doubts as to whether these measures are compatible with the functioning of the EEA Agreement.
- (237) Consequently, and in accordance Article 4(4) of Part II of Protocol 3 SCA, the Authority is obliged to open the formal investigation procedure provided for in Article 1(2) of Part I of Protocol 3 SCA. The decision to open a formal investigation procedure is without prejudice to the final decision of the Authority, which may conclude that the measures do not constitute state aid, or that any aid is compatible with the functioning of the EEA Agreement.
- (238) The Authority, acting under the procedure laid down in Article 1(2) of Part I of Protocol 3 SCA, invites the Norwegian authorities to submit, by **Monday, 20 May 2019**, their comments and to provide all documents, information and data needed for the assessment of these measures in light of the state aid rules.
- (239) The Authority requests the Norwegian authorities to forward a copy of this decision to Trondheim Spektrum AS.
- (240) The Authority must remind the Norwegian authorities that, according to Article 14 of Part II of Protocol 3 SCA, any incompatible aid unlawfully granted to the beneficiary will have to be recovered, unless (exceptionally) this recovery would be contrary to a general principle of EEA law.

(241) If this letter contains confidential information which should not be disclosed to third parties, please inform the Authority by **13 May 2019**, identifying the confidential elements and the reasons why the information is considered to be confidential. In doing so, please consult the Authority's Guidelines on Professional Secrecy in State Aid Decisions ⁽¹⁴⁷⁾. If the Authority does not receive a reasoned request by that deadline, you will be deemed to agree to the disclosure to third parties and to the publication of the full text of the letter on the Authority's website: <http://www.eftasurv.int/state-aid/state-aid-register/>.

Done in Brussels, 16 April 2019.

For the EFTA Surveillance Authority

Bente ANGELL-HANSEN
President
Responsible College Member

Frank J. BÜCHEL
College Member

Högni KRISTJÁNSSON
College Member

Carsten ZATSCHLER
Countersigning as Director
Legal and Executive Affairs

⁽¹⁴⁷⁾ OJ L 154, 8.6.2006, p. 27 and EEA Supplement No 29, 8.6.2006, p. 1.

V

(Teated)

HALDUSMENETLUSED

EUROOPA PERSONALIVALIKU AMET (EPSO)

Teade avaliku konkursi korraldamise kohta*(2019/C 177/05)*

Euroopa Personalivaliku Amet (EPSO) korraldab järgmise avaliku konkursi:

EPSO/AD/373/19 – ADMINISTRAATORID (AD 5)

Konkursiteade avaldatakse *Euroopa Liidu Teataja* 23. mai 2019. aasta väljaandes C 177 A 24 keeles.

Lisateave on esitatud EPSO veebisaidil: <https://epso.europa.eu/>

KONKURENTSIPOLIITIKA RAKENDAMISEGA SEOTUD MENETLUSED

EUROOPA KOMISJON

Eelteatis koondumise kohta
(juhtum M.9323 – RheinEnergie/SPIE/TanKE)
Võimalik lihtsustatud korras menetlemine
(EMPs kohaldatav tekst)
(2019/C 177/06)

1. 16. mail 2019 sai Euroopa Komisjon nõukogu määruse (EÜ) nr 139/2004 ⁽¹⁾ artiklile 4 vastava teatise kavandatava koondumise kohta.

Teatis puudutab järgmisi ettevõtjaid:

- RheinEnergie AG (edaspidi „RheinEnergie“, Saksamaa);
- SPIE Deutschland & Zentraleuropa GmbH (edaspidi „SPIE“, Saksamaa), mis kuulub gruppi SPIE (Prantsusmaa).

RheinEnergie ja SPIE omandavad ühiskontrolli uue ühissettevõtja TanKE üle ühinemismääruse artikli 3 lõike 1 punkti b ja artikli 3 lõike 4 tähenduses. Uus ühissettevõtja hakkab osutama teenuseid elektromobiilsuse sektoris, eelkõige hankima ja paigaldama laadimistaristut kõiki liiki elektrisõidukite jaoks ning osutama seotud nõustamis-, käitamis- ja haldusteenuseid.

Koondumine toimub ühissettevõtjana käsitatava uue ettevõtja aktsiate või osade ostu teel.

2. Asjaomaste ettevõtjate majandustegevus hõlmab järgmist:

- RheinEnergie: piirkondlik vertikaalselt integreeritud energia- ja veevarustusettevõtja, mille üle on kaudne valitsev mõju Kölni linnal;
- SPIE: mitmesugused tehnoteenused hoonete, rajatiste ja taristute jaoks. SPIE grupp pakub masinaehitus- ja elektrotehnikateenuseid, tehnorajatiste haldusteenuseid ning info- ja kommunikatsiooniteenuseid.

3. Komisjon leiab pärast teatise esialgset läbivaatamist, et tehing, millest teatatakse, võib kuuluda ühinemismääruse kohaldamisalasse, kuid lõplikku otsust selle kohta ei ole veel tehtud.

Tuleb märkida, et käesoleva juhtumi puhul võib olla võimalik kasutada korda, mis on esitatud komisjoni teatises lihtsustatud korra kohta teatavate koondumiste menetlemiseks vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 139/2004 ⁽²⁾.

4. Komisjon kutsub huvitatud kolmandaid isikuid esitama oma võimalikke märkusi kavandatava toimingu kohta.

Komisjon peab märkused kätte saama kümne päeva jooksul pärast käesoleva dokumendi avaldamist. Märkuste juures tuleks alati kasutada järgmist viidet:

M.9323 – RheinEnergie/SPIE/TanKE

⁽¹⁾ ELT L 24, 29.1.2004, lk 1 („ühinemismäärus“).

⁽²⁾ ELT C 366, 14.12.2013, lk 5.

Märkusi võib saata komisjonile elektronposti, faksi või postiga. Kontaktandmed:

e-post: COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu

faks +32 22964301

postiaadress:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
1049 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Eelteatis koondumise kohta
(juhtum M.9328 – Platinum Equity Group / Multi-Color Corporation)
Võimalik lihtsustatud korras menetlemine
(EMPs kohaldatav tekst)
(2019/C 177/07)

1. 8. mail 2019 sai Euroopa Komisjon nõukogu määruse (EÜ) nr 139/2004 ⁽¹⁾ artiklile 4 vastava teatise kavandatava koondumise kohta.

Teatis puudutab järgmisi ettevõtjaid:

- Platinum Equity Group (Ameerika Ühendriigid);
- Multi-Color Corporation (Ameerika Ühendriigid).

Platinum Equity Group (edaspidi „Platinum Equity“) omandab Multi-Color Corporationi (edaspidi „MCC“) üle täieliku kontrolli ühinemismääruse artikli 3 lõike 1 punkti b tähenduses.

Koondumine toimub aktsiate või osade ostu teel.

2. Asjaomaste ettevõtjate majandustegevus hõlmab järgmist:

- Platinum Equity: erinevates ärivaldkondades (sealhulgas infotehnoloogia, telekommunikatsioon, logistika, metalliga seotud teenused, tootmine ja müük) teenuseid ja lahendusi pakkuvate äriühingute ühendamine, omandamine ja käitamine;
- MCC: mitmes sektoris (sealhulgas kodukaubad ja hügieenivahendid, toiduained ja joogid, tervishoid, spetsialiseerunud turgude tooted, kestva- ja veinid ning kanged alkohoolsed joogid) äriklientidele tooteetikettide tootmine ja tarnimine.

3. Komisjon leiab pärast teatise esialgset läbivaatamist, et tehing, millest teatatakse, võib kuuluda ühinemismääruse kohaldamisalasse, kuid lõplikku otsust selle kohta ei ole veel tehtud.

Tuleb märkida, et käesoleva juhtumi puhul võib olla võimalik kasutada korda, mis on esitatud komisjoni teatises lihtsustatud korra kohta teatavate koondumiste menetlemiseks vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 139/2004 ⁽²⁾.

4. Komisjon kutsub huvitatud kolmandaid isikuid esitama oma võimalikke märkusi kavandatava toimingu kohta.

Komisjon peab märkused kätte saama kümne päeva jooksul pärast käesoleva dokumendi avaldamist. Märkuste juures tuleks alati kasutada järgmist viidet:

M.9328 – Platinum Equity Group / Multi-Color Corporation

Märkusi võib saata komisjonile elektronposti, faksi või postiga. Kontaktandmed:

e-post: COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu

faks +32 22964301

postiaadress:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
1049 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

⁽¹⁾ ELT L 24, 29.1.2004, lk 1 („ühinemismäärus“).

⁽²⁾ ELT C 366, 14.12.2013, lk 5.

